

حقوق اقتصادی — اجتماعی و فرهنگی

میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی — اجتماعی و فرهنگی

مصوب 16 دسامبر 1966 میلادی (مطابق با 25/9/1345 شمسی)

مجمع عمومی سازمان ملل متحد (13)

کشورهای طرف این میثاق با توجه به اینکه بر طبق اصولی که در منشور ملل متحد اعلام گردیده است شناسایی حیثیت ذاتی و حقوق یکسان و غیرقابل انتقال کلیه اعضاء خانواده بشر مبنای آزادی — عدالت و صلح در جهان است.

با اذعان به اینکه حقوق مذکور فوق ناشی از حیثیت ذاتی شخص انسان است.

با اذعان به اینکه بر طبق اعلامیه جهانی حقوق بشر کمال مطلوب انسان آزاد رهائی یافته از ترس و فقر فقط در صورتی حاصل میشود که شرایط تمتع هر کس از حقوق اقتصادی — اجتماعی و فرهنگی خود و همچنین از حقوق مدنی و سیاسی او ایجاد شود.

با توجه به اینکه کشورها بر طبق منشور ملل متحد به ترویج احترام جهانی و مؤثر حقوق و آزادیهای بشر ملزم هستند.

با در نظر گرفتن این حقیقت که هر فرد نسبت به افراد دیگر نیز نسبت به اجتماعی که بدان تعلق دارد عهده‌دار وظایفی است و مکلف است باینکه در ترویج و رعایت حقوق شناخته شده به موجب این میثاق اهتمام نماید.

با مواد زیر موافقت دارند:

***** **

بخش یک

ماده 1

1. کلیه ملل دارای حق خودمختاری هستند. به موجب حق مزبور ملل وضع

سیاسی خود را آزادانه تعیین و توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی خود را آزادانه تأمین می‌کنند.

2. کلیه ملل می‌توانند برای نیل به هدفهای خود در منابع و ثروت‌های طبیعی خود بدون اخلاص به الزامات ناشی از همکاری اقتصادی بین‌المللی مبتنی بر منافع مشترک و حقوق بین‌الملل آزادانه هر گونه تصرفی بنمایند. در هیچ مورد نمی‌توان ملتی را از وسایل معاش خود محروم کرد.

3. کشورهای طرف این میثاق از جمله کشورهای مسئول اداره سرزمین‌های غیرخودمختار و تحت قیمومت مکلفند تحقق حق خودمختاری ملل را تسهیل و احترام این حق را طبق مقررات منشور ملل متحد رعایت کنند.

***** ** *****

بخش دوم

ماده 2

1. هر کشور طرف این میثاق متعهد می‌گردد به سعی و اهتمام خود و از طریق همکاری و تعاون بین‌المللی به ویژه در طرح‌های اقتصادی و فنی - با استفاده از حداکثر منابع موجود خود به منظور تأمین تدریجی اعمال کامل حقوق شناخته شده در این میثاق با کلیه وسایل مقتضی بخصوص با اقدامات قانونگذاری اقدام نمایند.

2. کشورهای طرف این میثاق متعهد می‌شوند که اعمال حقوق مذکور در این میثاق را بدون هیچ نوع تبعیض از حیث نژاد - رنگ - جنس - زبان - مذهب - عقیده سیاسی یا هر گونه عقیده دیگر - اصل و منشاء ملی یا اجتماعی - ثروت - نسب یا هر وضعیت دیگر تضمین نمایند.

3. کشورهای در حال رشد با توجه لازم به حقوق بشر و وضع اقتصاد ملی خود می‌توانند تعیین کنند که تا چه اندازه حقوق اقتصادی شناخته شده در این میثاق را درباره اتباع بیگانه تضمین خواهند کرد.

ماده 3

کشورهای طرف این میثاق متعهد می‌شوند که تساوی حقوق مردان و زنان را در استفاده از کلیه حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی مقرر در این میثاق تأمین نمایند.

ماده 4

کشورهای طرف این میثاق معترفند که در تمتع از حقوقی که مطابق این میثاق در هر کشوری مقرر میشود آن کشور نمیتواند حقوق مزبور را تابع محدودیتهائی جز به موجب قانون بنماید و آنهم فقط تا حدودی که با ماهیت این حقوق سازگار بوده و منظور آن منحصرأً توسعه رفاه عامه در يك جامعه دموکراتیک باشد.

ماده 5

1. هیچیک از مقررات این میثاق را نمیتوان به نحوی تفسیر نمود که متضمن ایجاد حقی برای کشوری یا گروهی یا فردی گردد که به استناد آن به منظور تزییع هر يك از حقوق و آزادیهای شناخته شده در این میثاق و یا محدود نمودن آن بیش از آنچه در این میثاق پیشبینی شده است مبادرت به فعالیتی بکند و یا اقدامی به عمل آورد.

2. هیچگونه محدودیت یا انحراف از هر يك از حقوق اساسی بشر که به موجب قوانین مقابله نامه ها - آئین نامه ها یا عرف و عادات در هر کشور طرف این میثاق به رسمیت شناخته شده یا نافذ و جاری است به عذر اینکه این میثاق چنین حقوقی را به رسمیت نشناخته یا اینکه به میزان کمتری به رسمیت شناخته قابل قبول نخواهد بود.

***** **

بخش سوم

ماده 6

1. کشورهای طرف این میثاق حق کارکردن را که شامل حق هر کس است به اینکه فرصت یابد بوسیله و کاری که آزادانه انتخاب یا قبول مینماید معاش خود را تأمین کند - به رسمیت میشناسند و اقدامات مقتضی برای حفظ این حق معمول خواهند داشت.

2. اقداماتی که کشورهای طرف این میثاق به منظور تأمین اعمال کامل این حق به عمل خواهند آورد باید شامل راهنمایی و تربیت فنی و حرفه ای و طرح برنامه ها و خط مشیها و تدابیر فنی باشد که از لوازم تأمین توسعه مداوم اقتصادی - اجتماعی و اشتغال تام و مولد است تحت شرایطی که آزادیهای اساسی سیاسی و اقتصادی را برای افراد حفظ نماید.

ماده 7

کشورهای طرف این میثاق حق هر کس را به تمتع عادلانه و مساعد کار

که بویژه متضمن مراتب زیر باشد به رسمیت می‌شناسند:

الف - اجرتی که لااقل امور ذیل را برای کلیه کارگران تأمین نماید:

1. مزد منصفانه و اجرت مساوی برای کار با ارزش مساوی بدون هیچ نوع تمایز به ویژه اینکه زنان تضمین داشته باشند که شرایط کار آنان پائین‌تر از شرایط مورد استفاده مردان نباشد و برای کار مساوی مزد مساوی با مردان دریافت دارند.

2. مزایای کافی برای آنان و خانواده‌شان طبق مقررات این میثاق

ب - ایمنی و بهداشت کار

ج - تساوی فرصت برای هر کس که بتواند در خدمت خود به مدارج مناسب عالیتري ارتقاء یابد بدون در نظر گرفتن هیچگونه ملاحظات دیگری جز طول مدت خدمت و لیاقت

د - استراحت - فراغت و محدودیت معقول ساعات کار و مرخصی ادوراي با استفاده از حقوق و همچنین مزد ایام تعطیل رسمی

ماده 8

1. کشورهای طرف این میثاق متعهد میشوند که مراتب زیر را تضمین کنند:

الف - حق هر کس به اینکه به منظور پیشبرد و حفظ منافع اقتصادی و اجتماعی خود با رعایت مقررات سازمان زیربط مبادرت به تشکیل اتحادیه نماید و به اتحادیه مورد انتخاب خود ملحق شود. اعمال این حق را نمیتوان تابع هیچ محدودیتی نمود مگر آنچه که به موجب قانون تجویز شده و در يك جامعه دموکراتیک برای مصالح امنیت ملی یا نظم عمومی یا حفظ حقوق و آزادیهای افراد دیگر ضرورت داشته باشد.

ب - حق اتحادیه‌ها (سندیکاها) به تشکیل فدراسیونها یا کنفدراسیون‌های ملی و حق کنفدراسیونها به تشکیل سازمانهای سندیکایی بین‌المللی یا الحاق به آنها.

ج - حق اتحادیه‌ها (سندیکاها) که آزادانه به فعالیت خود مبادرت نمایند بدون هیچ محدودیتی جز آنچه به موجب قانون تجویز شده و در يك جامعه دموکراتیک برای مصالح امنیت ملی یا نظم عمومی یا برای حفظ حقوق و آزادیهای دیگران ضرورت داشته باشد.

د - حق اعتصاب مشروط بر اينكه با رعايت مقررات كشور مربوط اعمال شود.

2. اين ماده مانع از آن نخواهد بود كه افراد نيروهاي مسلح يا پليس يا مقامات اداري دولت در اعمال اين حقوق تابع محدوديتهاي قانوني بشوند.

3. هيچ يك از مقررات اين ماده كشورهاي طرف مقابله نامه 1948 سازمان بين‌المللي كار مربوط به آزادي سنديكايي و حمايت از حق سنديكايي را مجاز نميدارد كه با اتخاذ تدابير قانونگذاري يا نحوه اجراي قوانين به تضمينات مقرر در مقابله نامه مزبور لطمه‌اي وارد آورند.

ماده 9

كشورهاي طرف اين ميثاق حق هر شخص را به تأمين اجتماعي از جمله بيمه‌اي اجتماعي به رسميت ميشناسند.

ماده 10

كشورهاي طرف اين ميثاق اذعان (قبول) دارند كه:

1. خانواده كه عنصر طبيعي(14) و اساسي جامعه است بايد از حمايت و مساعدت به حد اعلايي ممكن برخوردار گردد بويژه براي تشكيل و استقرار آن و مادام كه مسئوليت نگاهداري و آموزش و پرورش كودكان خود را بعهده دارد.

ازدواج بايد با رضايت آزادانه طرفين كه قصد آن را دارند واقع شود.

2. مادران در مدت معقولي پيش از زايمان و پس از آن بايد از حمايت خاص برخوردار گردند. در آن مدت مادران كارگر بايد از مرخصي با استفاده از حقوق و يا مرخصي با مزاياي تأمين اجتماعي كافي برخوردار گردند.

3. تدابير خاص در حمايت و مساعدت به نفع كليۀ اطفال غيرمميز و مميز(15) بدون هيچگونه تبعيض به علت نسب يا علل ديگر بايد اتخاذ بشود. اطفال غيرمميز و مميز بايد در مقابل استثمار اقتصادي و اجتماعي حمايت شوند.

و داشتن اطفال به کارهائی که برای جهات اخلاقی یا سلامت آنها زیان آور است یا زندگی آنها را به مخاطره می‌اندازد یا مانع رشد طبیعی آنان می‌گردد باید به موجب قانون قابل مجازات باشد.

ماده 11

1. کشورهای طرف این میثاق حق هر کس را به داشتن سطح زندگی کافی برای خود و خانواده‌اش شامل خوراک - پوشاک و مسکن کافی همچنین بهبود مداوم شرایط زندگی به رسمیت می‌شناسند.

کشورهای طرف این میثاق به منظور تأمین تحقق این حق تدابیر مقتضی اتخاذ خواهند کرد و از این لحاظ اهمیت اساسی همکاری بین‌المللی براساس رضایت آزاد را اذعان (قبول) دارند.

2. کشورهای طرف این میثاق با اذعان به حق اساسی هر کس به اینکه از گرسنگی فارغ باشد منفرداً و از طریق همکاری بین‌المللی تدابیر لازم از جمله برنامه‌های مشخصی به قرار ذیل اتخاذ خواهند کرد:

الف - بهبود روشهای تولید و حفظ و توزیع خواربار با استفاده کامل از معلومات فنی و علمی با اشاعه اصول آموزش تغذیه و با توسعه یا اصلاح نظام زراعی بنحوی که حداکثر توسعه مؤثر و استفاده از منابع طبیعی را تأمین نمایند.

ب - تأمین توزیع منصفانه ذخایر (منابع) خواربار جهان بر حسب حوائج با توجه به مسائل (مبتلا به) کشورهای صادر کننده و وارد کننده خواربار (غذا).

ماده 12

1. کشورهای طرف این میثاق حق هر کس را به تمتع از بهترین حال سلامت جسمی و روحی ممکن‌الحصول به رسمیت می‌شناسند.

2. تدابیری که کشورهای طرف این میثاق برای تأمین استیفای کامل این حق اتخاذ خواهند کرد شامل اقدامات لازم برای تأمین امور ذیل خواهد بود:

الف - تقلیل میزان مرده متولد شدن کودکان - مرگ و میر کودکان و رشد سالم آنان.

ب - بهبود بهداشت محیط و بهداشت صنعتی از جمیع جهات.

ج - پیشگیری و معالجه بیماری‌های همه گیر - بومی- حرفه‌ای و سایر بیماریها همچنین پیکار علیه این بیماریها.

د - ایجاد شرایط مناسب برای تأمین مراجع پزشکی و کمک‌های پزشکی برای عموم در صورت ابتلاء به بیماری.

ماده 13

1. کشورهای طرف این میثاق حق هر کس را به آموزش و پرورش به رسمیت می‌شناسند.

کشورهای مزبور موافقت دارند که هدف آموزش و پرورش باید نمو کامل شخصیت انسانی و احساس حیثیت آن و تقویت احترام حقوق بشر و آزادی‌های اساسی باشد. علاوه بر این کشورهای طرف این میثاق موافقت دارند که آموزش و پرورش باید کلیه افراد را برای ایفای نقش سودمند در يك جامعه آزاد آماده سازد و موجبات تفاهم و تساهل و دوستی بین کلیه ملل و کلیه گروه‌های نژادی - قومی یا مذهبی را فراهم آورد و توسعه فعالیت‌های سازمان ملل متحد را به منظور حفظ صلح تشویق نماید.

2. کشورها طرف این میثاق اذعان دارند که به منظور استیفای این حق:

الف - آموزش و پرورش ابتدایی باید اجباری باشد و رایگان در دسترس عموم قرار گیرد.

ب - آموزش و پرورش متوسطه به اشکال مختلف آن از جمله آموزش و پرورش فنی و حرفه‌ای متوسطه باید تعمیم یابد و به کلیه وسایل مقتضی بویژه به وسیله معمول کردن تدریجی آموزش و پرورش مجانی در دسترس عموم قرار گیرد.

ج - آموزش و پرورش عالی باید به کلیه وسایل مقتضی بویژه بوسیله معمول کردن تدریجی آموزش و پرورش مجانی به تساوی کامل براساس استعداد هر کس در دسترس عموم قرار گیرد.

د - آموزش و پرورش پایه (اساسی) باید حتی‌الامکان برای کسانی که فاقد آموزش و پرورش ابتدایی بوده یا آنرا تکمیل نکرده باشند تشویق و تشدید بشود.

ه - توسعه شبکه مدارس در کلیه مدارج باید فعالانه دنبال شود و نیز

بايد يك ترتيب كافي اعطاء بورسها (هزینه تحصیلی) برقرار گردد و شرایط مادی معلمان باید پیوسته بهبود یابد.

3. کشورهای طرف این میثاق متعهد میشوند که آزادی والدین یا سرپرست قانونی کودکان را بر حسب مورد در انتخاب مدرسه برای کودکان سواي مدارس دولتي محترم بشمارند مشروط بر اینکه مدارس مزبور با حداقل موازين (قواعد) آموزش و پرورش که ممکن است دولت تجویز یا تصویب کرده باشد مطابقت کند و آموزش و پرورش مذهبی و اخلاقی کودکان مطابق معتقدات شخصی والدین یا سرپرستان آنان تأمین گردد.

4. هیچیک از اجزای این ماده نباید بنحوی تفسیر گردد که با آزادی افراد و اشخاص حقوقی به ایجاد و اداره مؤسسات آموزشی اخلاقی مشروط بر اینکه اصول مقرر در بند اول این ماده رعایت شود و تعلیماتی که در چنین مؤسساتی آموزش داده میشود با موازين حداقل که ممکن است دولت تجویز کرده باشد مطابقت کند.

ماده 14

هر کشور طرف این میثاق که در زمان امضای آن هنوز نتوانسته است در قلمرو اصلی خود یا دیگر سرزمینهای تحت حاکمیت خود آموزش و پرورش ابتدایی اجباری مجانی تأمین نماید متعهد میشود طرف مدت دو سال یک طرح تفصیلی تدابیر لازم برای تحقق بخشیدن تدریجی اجرای کامل اصل آموزش و پرورش اجباری مجانی برای عموم در ظرف مدت چند سالی که در خود طرح تصریح بشود تنظیم و تصویب کند.

ماده 15

1. کشورهای طرف این میثاق حق هر کس را در امور ذیل به رسمیت میشناسند:

الف - شرکت در زندگی فرهنگی

ب - بهره‌مند شدن از پیشرفتهای علمی و مجاری آن

ج - بهره‌مند شدن از حمایت منافع معنوی و مادی ناشی از هر گونه اثر علمی - ادبی یا هنری که مصنف (یا مخترع) آن است.

2. تدابیری که برای تأمین اعمال کامل این حق توسط کشورهای طرف این میثاق اتخاذ خواهد شد باید شامل تدابیر لازم برای تأمین حفظ و

توسعه و ترویج علم و فرهنگ باشد.

3. کشورهای طرف این میثاق متعهد میشوند که آزادی لازم برای تحقیقات علمی و فعالیتهای خلاقه را محترم بشمارند.

4. کشورهای طرف این میثاق به فوائد حاصل از تشویق و توسعه همکاری و تماسهای بین‌المللی در زمینه علم و فرهنگ اعتراف مینمایند.

***** ** *****

بخش چهار

ماده 16

1. کشورهای طرف این میثاق متعهد میشوند بر طبق مقررات این بخش از میثاق درباره تدابیری که به منظور تأمین رعایت حقوق شناخته شده در این میثاق اتخاذ کرده باشند و پیشرفتهایی که در این زمینه حاصل شده است گزارشهایی تقدیم بدارند.

2. الف - کلیه گزارشها به عنوان دبیرکل سازمان ملل متحد تقدیم میشود.

مشارالیه رونوشت گزارشها را برای بررسی طبق مقررات این میثاق به شورای اقتصادی و اجتماعی ارسال میدارد.

ب - دبیرکل سازمان ملل متحد همچنین رونوشت تمام یا قسمتهای مربوط گزارشهای واصل از کشورهای طرف این میثاق و نیز عضو مؤسسات تخصصی را تا جایی که این گزارشها با قسمتهای مربوط آنها راجع به مسائلی باشد که بر طبق اساسنامه مؤسسات تخصصی مذکور در صلاحیت آنها قرار میگیرد برای آن مؤسسات ارسال میدارد.

ماده 17

1. کشورهای طرف این میثاق گزارشهای خود را مرحله به مرحله بر طبق برنامه‌ای که شورای اقتصادی و اجتماعی طرف یکسال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این میثاق پس از مشاوره با کشورهای طرف میثاق و مؤسسات تخصصی مربوط تنظیم خواهد کرد تقدیم خواهند داشت.

2. گزارشها ممکن است حاکی از عوامل و مشکلاتی باشد که مانع دولتها در اجرای کامل تعهدات مقرر در این میثاق شده است. (16)

3. در مواردی که اطلاعات مربوط توسط هر کشور طرف این میثاق قبلاً

به سازمان ملل متحد یا هر يك از مؤسسات تخصصي فرستاده شده باشد تهیه مجدد اطلاعات مزبور ضرورت نخواهد داشت بلکه اشاره صریح به اطلاعات ارسال شده قبلي كفايت خواهد كرد.

ماده 18

شوراي اقتصادي و اجتماعي به موجب مسئوليت هائي كه طبق منشور ملل متحد در زمينه حقوق بشر و آزاديهاي اساسي به آن محول شده است مي تواند به منظور تقديم گزارشهاي از طرف مؤسسات تخصصي به شورا در حدود فعاليتهاي مربوط به خودشان درباره پيشرفت هاي حاصل در تأمين رعايت مقررات اين ميثاق با مؤسسات مزبور قرارهاي بگذارند. اين گزارشها ممكن است متضمن اطلاعاتي(17) باشد در خصوص تصميمات و توصيه هائي كه ارکان ذیصلاحیت مؤسسات مزبور راجع به عملیات اجرائی تصویب کرده اند.

ماده 19

شوراي اقتصادي و اجتماعي مي تواند گزارشهاي مربوط به حقوق بشر را كه كشورها بر طبق مواد 16 و 17 مؤسسات تخصصي بر طبق ماده 18 تقديم مي دارند براي مطالعه و توصيه كلي يا در صورت اقتضاء براي اطلاع به كميسيون حقوق بشر احاله نمايد.

ماده 20

كشورهاي طرف اين ميثاق و مؤسسات تخصصي مربوط مي توانند درباره هر توصيه كلي كه به موجب ماده 19 شده باشد يا درباره هر گونه ذكري كه از يك توصيه كلي در يك گزارش كميسيون حقوق بشر يا در هر سند مذکور در آن گزارش شده باشد ملاحظات خود را به شوراي اقتصادي و اجتماعي تقديم بدارند.

ماده 21

شوراي اقتصادي و اجتماعي مي تواند گاه گاه گزارشهاي متضمن توصيه هاي كلي و خلاصه اطلاعات واصل از كشورهاي طرف اين ميثاق و عضو مؤسسات تخصصي درباره تدابير متخذه و پيشرفت هاي حاصله در رعايت كلي حقوق شناخته شده در اين ميثاق به مجمع عمومي تقديم بدارد.

ماده 22

شوراي اقتصادي و اجتماعي مي تواند توجه ساير ارکان سازمان ملل متحد

و ارکان فرعی و مؤسسات تخصصی مربوط را که عهده‌دار کمک فنی هستند به مسائلی معطوف بدارد که در گزارشهای مذکور در این بخش این میثاق عنوان شده و ممکن است به این مؤسسات کمک کند که هر يك در حدود صلاحیتشان راجع به مقتضی بودن اتخاذ تدابیر بین‌المللی مفید به اجرای مؤثر و تدریجی این میثاق اظهار نظر بکند.

ماده 23

کشورهای طرف این میثاق موافقت دارند که تدابیر بین‌المللی به منظور تأمین تحقق حقوق شناخته شده در این میثاق بالاخص شامل انعقاد مقاوله‌نامه‌ها - تصویب نامه‌ها - دادن کمک فنی و تشکیل کنفرانسهای منطقه‌ای و کنفرانسهای فنی با شرکت دولتهای مربوط به منظور مشاوره و بررسی می‌باشد.

ماده 24

هیچیک از مقررات این میثاق نباید بنحوی تفسیر گردد که به مقررات منشور ملل متحد و اساسنامه‌های مؤسسات تخصصی دائر به تعریف مسئولیتهای مربوط به هر يك از ارکان مختلف سازمان ملل متحد و مؤسسات تخصصی نسبت به مسائل موضوع این میثاق لطمه‌ای وارد آورد.

ماده 25

هیچیک از مقررات این میثاق نباید بنحوی تفسیر گردد که به حق ذاتی کلیه ملل و تمتع و استفاده کامل و آزادانه آنان از منابع و ثروتهای طبیعی خودشان لطمه‌ای وارد آورد.

ماده 26

1. این میثاق برای امضاء هر کشور عضو سازمان ملل متحد یا عضو هر يك از مؤسسات تخصصی ملل متحد یا هر کشور طرف متعاقد اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری یا هر کشور دیگری که مجمع عمومی سازمان ملل متحد دعوت کند که از طرف این میثاق بشود مفتوح است.

2. این میثاق موکول به تصویب است. اسناد تصویب (18) باید نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع شود.

3. این میثاق برای الحاق هر يك از کشورهای مذکور در بند اول این ماده مفتوح خواهد بود.

4. الحاق بوسیله تودیع سند الحاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد صورت می‌گیرد.

5. دبیرکل سازمان ملل متحد کلیه کشورهای را که این میثاق را امضاء کرده‌اند یا به آن ملحق شده‌اند از تودیع هر سند تصویب یا الحاق مطلع خواهد کرد.

ماده 27

1. این میثاق سه ماه پس از تودیع سی و پنجمین سند تصویب یا الحاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد لازم‌الاجرا می‌شود.

2. درباره هر کشوری که پس از تودیع سی و پنجمین سند تصویب یا الحاق این میثاق را تصویب کند یا به آن ملحق بشود این میثاق سه ماه پس از تاریخ تودیع سند تصویب یا الحاق آن کشور لازم‌الاجرا خواهد شد.

ماده 28

مقررات این میثاق بدون هیچگونه محدودیت یا استثناء درباره کلیه واحدهای تشکیل دهنده کشورهای متحده (فدرال) شمول خواهد داشت.

ماده 29

1. هر کشور طرف این میثاق می‌تواند اصلاح (این میثاق را) پیشنهاد و متن آنرا نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع کند. در این صورت دبیرکل هر طرح اصلاح پیشنهادی را برای کشورهای طرف این میثاق ارسال می‌دارد و از آنها درخواست می‌نماید به او اعلام دارند که آیا مایلند کنفرانسی از کشورهای طرف میثاق به منظور بررسی و اخذ رأی درباره طرحهای پیشنهادی تشکیل گردد. در صورتی که حداقل یک‌ثلاث کشورهای طرف میثاق موافق تشکیل چنین کنفرانسی باشند دبیرکل کنفرانس را تحت زیر لوای سازمان ملل متحد دعوت خواهد کرد. هر اصلاحی که مورد قبول اکثریت کشورهای حاضر و رأی دهنده در کنفرانس واقع شود برای تصویب به مجمع عمومی سازمان ملل متحد تقدیم خواهد شد.

2. اصلاحات موقعی لازم‌الاجرا می‌شود که به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد برسد و اکثریت دو‌ثلاث کشورهای طرف این میثاق بر طبق قواعد قانون اساسی خودشان آنرا قبول کرده باشند.

3. موقعي که اصلاحات لازم الاجرا ميشود براي آندسته از کشورهاي طرف ميثاق که آنرا قبول کرده اند الزام آور خواهد بود ساير کشورهاي طرف ميثاق کماکان به مقررات اين ميثاق و هر گونه اصلاح آن که قبلاً قبول کرده اند ملزم خواهند بود.

ماده 30

قطع نظر از اطلاعیه‌هاي مقرر در بند 5 ماده 26 دبیرکل سازمان ملل متحد مراتب زیر را به کلیه کشورهاي مذکور در بند اول آن ماده اطلاع خواهد داد.

الف - امضاهاي اين ميثاق و اسناد تصويب و الحاق توديع شده طبق ماده 26.

ب - تاريخ لازم الاجراء شدن اين ميثاق طبق ماده 27 و تاريخ لازم الاجراء شدن اصلاحات طبق ماده 29.

ماده 31

1. اين ميثاق که متنهاي چيني - انگليسي - فرانسه - روسي و اسپانيايي آن داراي اعتبار مساوي است در بايگاني سازمان ملل متحد توديع خواهد شد.

2. دبیرکل سازمان ملل متحد رونوشت مصدق اين ميثاق را براي کلیه کشورهاي مذکور در ماده 26 ارسال خواهد داشت.
ميثاق بين المللي حقوق مدني و سياسي

مصوب 16 دسامبر 1966 ميلادي (مطابق با 25/9/1345 شمسي) مجمع عمومي سازمان ملل متحد (3)

مقدمه

کشورهاي طرف اين ميثاق با توجه به اينکه بر طبق اصولي که در منشور ملل متحد اعلام گردیده است شناسايي حيثيت ذاتي و حقوق يکسان و غير قابل انتقال کلیه اعضاء خانواده بشر مبناي آزادي - عدالت و صلح در جهان است.

با اذعان به اين که حقوق مذکور ناشي از حيثيت ذاتي شخص انسان است.

با اذعان به اين که بر طبق اعلاميه جهاني حقوق بشر کمال مطلوب

انسان آزاد رهائي يافته از ترس و فقر فقط در صورتي حاصل ميشود که شرايط تمتع هر کس از حقوق مدني و سياسي خود و همچنين از حقوق اقتصادي - اجتماعي و فرهنگي او ايجاد شود.

با توجه به اين که دولتها بر طبق منشور ملل متحد به ترويج احترام جهاني و مؤثر و رعايت حقوق و آزاديهاي بشر ملزم هستند.

با در نظر گرفتن اين حقيقت که هر فرد نسبت به افراد ديگر و نيز نسبت به اجتماعي که بدان تعلق دارد عهده دار وظيفي است و مکلف است به اين که در ترويج و رعايت حقوق شناخته شده به موجب اين ميثاق اهتمام نمايد.

با مواد زير موافقت دارند:

***** ** *****

بخش يك

ماده 1

1. کليه ملل داراي حق خودمختاري هستند. به موجب حق مزبور ملل وضع سياسي خود را آزادانه تعيين و توسعه اقتصادي - اجتماعي و فرهنگي خود را آزادانه تأمين ميکنند.

2. کليه ملل ميتوانند براي نيل به هدفهاي خود در منابع و ثروتهاي طبيعي خود بدون اخلال با الزامات ناشي از همکاري اقتصادي بينالمللي مبتني بر منافع مشترک و حقوق بينالملل آزادانه هر گونه تصرفي بنمايند - در هيچ مورد نميتوان ملتي را از وسايل معاش خود محروم کرد.

3. دولتهاي طرف اين ميثاق از جمله دولتهاي مسئول اداره سرزمينهاي غيرخودمختار و تحت قيمومت مکلفند تحقق حق خودمختاري ملل را تسهيل و احترام اين حق را طبق مقررات منشور ملل متحد رعايت کنند.

***** ** *****

بخش دوم

ماده 2

1. دولتهاي طرف اين ميثاق متعهد ميشوند که حقوق شناخته شده در اين ميثاق را درباره کليه افراد مقیم در قلمرو تابع حاکميتشان

بدون هیچگونه تمایزی از قبیل نژاد- رنگ - جنس - زبان - مذهب - عقیده سیاسی یا عقیده دیگر - اصل و منشأ ملی یا اجتماعی - ثروت - نسب یا سایر وضعیتها محترم شمرده و تضمین بکنند.

2. هر دولت طرف این میثاق متعهد میشود که بر طبق اصول قانون اساسی خود و مقررات این میثاق اقداماتی در زمینه اتخاذ تدابیر قانونگذاری و غیرآن به منظور تنفیذ حقوق شناخته شده در این میثاق که قبلاً به موجب قوانین موجود یا تدابیر دیگر لازم الاجراء نشده است بعمل آورد.

3. هر دولت طرف این میثاق متعهد میشود که:

الف - تضمین کند که برای هر شخصی که حقوق و آزادیهای شناخته شده در این میثاق درباره او نقض شده باشد وسیله مطمئن احقاق حق فراهم بشود هر چند که نقض حقوق به وسیله اشخاصی ارتکاب شده باشد که در اجرای مشاغل رسمی خود عمل کرده باشند.

ب. تضمین کند که مقامات صالح قضائی - اداری یا مقننه یا هر مقام دیگری که به موجب مقررات قانونی آن کشور صلاحیت دارد درباره شخص دادخواست دهنده احقاق حق بکنند و همچنین امکانات تظلم به مقامات قضائی را توسعه بدهند.

ج. تضمین کند که مقامات صالح «نسبت به تظلماتی که حقانیت آن محرز بشود ترتیب اثر صحیح بدهند.» (4)

ماده 3

دولتهای طرف این میثاق متعهد میشوند که تساوی حقوق زنان و مردان را در استفاده از حقوق مدنی و سیاسی پیشبینی شده در این میثاق تأمین کنند.

ماده 4

هر گاه يك خطر عمومي استثنایي (فوقالعاده) موجودیت ملت را تهدید کند و این خطر رسماً اعلام بشود کشورهای طرف این میثاق میتوانند تدابیری خارج از الزامات مقرر در این میثاق به میزانی که وضعیت حتماً ایجاب مینماید اتخاذ نمایند مشروط بر این که تدابیر مزبور با سایر الزاماتی که بر طبق حقوق بینالملل بعهده دارند مغایرت نداشته باشد و منجر به تبعیضی منحصراً براساس نژاد - رنگ - جنس - زبان - اصل و منشأ مذهبی یا اجتماعی نشود.

2. حکم مذکور در بند فوق هیچ‌گونه انحراف از مواد 6 - 7 (بندهای اول و دوم) ماده 8 - 11 - 15 - 16 - 18 را تجویز نمی‌کند.

3. دولتهای طرف این میثاق که از حق انحراف استفاده کنند مکلفند بلافاصله سایر دولتهای طرف میثاق را توسط دبیرکل ملل متحد از مقرراتی که از آن انحراف ورزیده و جهاتی که موجب انحراف شده است مطلع نمایند و در تاریخی که به این انحرافها خاتمه می‌دهند مراتب را به وسیله اعلامیه جدیدی از همان مجری اطلاع دهند.

ماده 5

1. هیچ يك از مقررات این میثاق نباید به نحوی تفسیر شود که متضمن ایجاد حقی برای دولتی یا گروهی یا فردی گردد که به استناد آن به منظور تضییع هر يك از حقوق و آزادیهای شناخته شده در این میثاق و یا محدود نمودن آن بیش از آنچه در این میثاق پیش‌بینی شده است مبادرت به فعالیتی بکند و یا اقدامی بعمل آورد.

2. هیچ گونه محدودیت یا انحراف از هر يك از حقوق اساسی بشر که به موجب قوانین - کنوانسیونها (5) یا آئین‌نامه‌ها یا عرف و عادات نزد هر دولت طرف این میثاق به رسمیت شناخته شده نافذ و جاری است به عذر این که این میثاق چنین حقوقی را به رسمیت نشناخته یا این که به میزان کمتری به رسمیت شناخته است قابل قبول نخواهد بود.

***** ** *****

بخش سوم

ماده 6

1. حق زندگی از حقوق ذاتی شخص انسان است.

این حق باید به موجب قانون حمایت بشود. هیچ فردی را نمی‌توان خودسرانه (بدون مجوز) از زندگی محروم کرد.

2. در کشورهایی که مجازات اعدام لغو نشده صدور حکم اعدام جایز نیست مگر در مورد مهمترین جنایات طبق قانون لازم‌الاجرا در زمان ارتکاب جنایت که آنهم نباید با مقررات این میثاق و کنوانسیونها (6) راجع به جلوگیری و مجازات جرم کشتار دسته جمعی (ژنوسید) منافات داشته باشد. اجرای این مجازات جایز نیست مگر به موجب حکم قطعی صادر از دادگاه صالح.

3. در مواقعی که سلب حیات تشکیل دهنده جرم کشتار دسته جمعی باشد چنین معهود است که هیچ يك از مقررات این ماده دولتهای طرف این میثاق را مجاز نمیدارد که به هیچ نحو از هیچ يك از الزاماتی که به موجب مقررات کنوانسیون جلوگیری و مجازات جرم کشتار دسته جمعی (ژنوسید) تقبل شده انحراف ورزند.

4. هر محکوم به اعدامی حق خواهد داشت که در خواست عفو یا تخفیف مجازات بنماید عفو عمومی یا عفو فردی یا تخفیف مجازات اعدام در تمام موارد ممکن است اعطا شود.

5. حکم اعدام در مورد جرائم ارتكابی اشخاص کمتر از هیجده سال صادر نمیشود و در مورد زنان باردار قابل اجرا نیست.

6. هیچ يك از مقررات این ماده برای تأخیر یا منع الغاء مجازات اعدام از طرف دولتهای طرف این میثاق قابل استناد نیست.

ماده 7

هیچ کس را نمیتوان مورد آزار و شکنجه یا مجازاتها یا رفتاریهای ظالمانه یا خلاف انسانی یا ترذیلی قرار داد. مخصوصاً قرار دادن يك شخص تحت آزمایشهای پزشکی یا علمی بدون رضایت آزادانه او ممنوع است.

ماده 8

1. هیچ کس را نمیتوان در برده‌گی نگاه داشت. برده‌گی و خرید و فروش برده بهر نحوی از انحاء ممنوع است.

2. هیچ کس را نمیتوان در بندگی (غلامی) نگاه داشت.

3. الف - هیچ کس به انجام اعمال شاقه یا کار اجباری وادار نخواهد شد.

ب - شق الف بند 3 را نمیتوان چنین تفسیر کرد که در کشورهایی که بعضی از جنایات قابل مجازات با اعمال شاقه است مانع اجرای اعمال شاقه مورد حکم صادره از دادگاه صالح بشود.

ج - "اعمال شاقه یا کار اجباری" مذکور در این بند شامل امور زیر نیست:

اول - هر گونه کار یا خدمات ذکر نشده در شق "ب" که متعارفاً به

کسی که به موجب يك تصميم قضايي قانوني زنداني است يا به کسی که موضوع چنین تصميمي بوده و در حال آزادي مشروط باشد تکلیف ميگردد.

دوم – هر گونه خدمت نظامي و در کشورهايي که امتناع از خدمت وظیفه به سبب محظورات وجداني به رسمیت شناخته شده است هر گونه خدمت ملي که به موجب قانون بامتناع کنندگان وجداني تکلیف ميشود.

سوم – هر گونه خدمتي که در موارد قوه قهریه (فرس ماژور) یا بلياتي که حیات یا رفاه جامعه را تهدید ميکند تکلیف بشود.

چهارم – هر کار یا خدمتي که جزئي از الزامات مدني (اجتماعي) متعارف باشد.

ماده 9

1. هر کس حق آزادي و امنیت شخصي دارد. هیچ کس را نمیتوان خودسرانه (بدون مجوز) دستگیر یا بازداشت (زنداني) کرد. از هیچ کس نمیتوان سلب آزادي کرد مگر به جهات و طبق آئين دادرسي مقرر به حکم قانون.

2. هر کس دستگیر ميشود باید در موقع دستگیر شدن از جهات (علل) آن مطلع شود و در اسرع وقت اختاريه‌اي دائر بهر گونه اتهامیکه به او نسبت داده ميشود دریافت دارد.

3. هر کس به اتهام جرمي دستگیر یا بازداشت (زنداني) ميشود باید او را در اسرع وقت در محضر دادرس یا هر مقام ديگري که به موجب قانون مجاز به اعمال اختيارات قضايي باشد حاضر نمود و باید در مدت معقولي دادرسي یا آزاد شود. بازداشت (زنداني نمودن) اشخاصي که در انتظار دادرسي هستند نباید قانوني کلي باشد لیکن آزادي موقت ممکن است موکول باخذ تضمينهايي بشود که حضور متهم را در جلسه دادرسي و سایر مراحل رسیدگی قضايي و حسب مورد براي اجراي حکم تأمین نماید.

4. هر کس که بر اثر دستگیر یا بازداشت (زنداني) شدن از آزادي محروم ميشود حق دارد که به دادگاه تظلم نماید به این منظور که دادگاه بدون تأخير راجع به قانوني بودن بازداشت اظهار رأي بکند و در صورت غيرقانوني بودن بازداشت حکم آزادي او را صادر کند.

5. هر کس که بطور غيرقانوني دستگیر یا بازداشت (زنداني) باشد حق جبران خسارت خواهد داشت.

درباره کلیه افراد که از آزادی خود محروم شده‌اند باید با انسانیت و احترام به حیثیت ذاتی شخص انسان رفتار کرد.

2. الف - متهمین جز در موارد استثنایی از محکومین جدا نگاهداری خواهند شد و تابع نظام جداگانه‌ای متناسب با وضع اشخاص غیرمحکوم خواهند بود.

ب - صغار متهم باید از بزرگسالان جدا بوده و باید در اسرع اوقات ممکن در مورد آنان اتخاذ تصمیم بشود.

3. نظام زندانها متضمن رفتاری با محکومین خواهد بود که هدف اساسی آن اصلاح و اعاده حیثیت اجتماعی زندانیان باشد.

صغار بزهکار باید از بزرگسالان جدا بوده و تابع نظامی متناسب با سن و وضع قانونیشان باشند.

هیچ کس را نمی‌توان تنها به این علت که قادر به اجرای يك تعهد قراردادی خود نیست زندانی کرد.

1. هر کس قانوناً در سرزمین دولتی مقیم باشد حق عبور و مرور آزادانه و انتخاب آزادانه مسکن خود را در آنجا خواهد داشت.

2. هر کس آزاد است هر کشوری و از جمله کشور خود را ترك کند.

3. حقوق مذکور فوق تابع هیچ گونه محدودیتی نخواهد بود مگر محدودیتهایی که به موجب قانون مقرر گردیده و برای حفظ امنیت ملی - نظم عمومی - سلامت یا اخلاق عمومی یا حقوق و آزادیهای دیگران لازم بوده و با سایر حقوق شناخته شده در این میثاق سازگار باشد.

4. هیچ کس را نمی‌توان خودسرانه (بدون مجوز) از حق ورود به کشور خود محروم کرد.

بیگانه‌ای که قانوناً در قلمرو يك دولت طرف این میثاق باشد فقط در

اجرای تصمیمی که مطابق قانون اتخاذ شده باشد ممکن است از آن کشور اخراج بشود و جز در مواردی که جهات حتمی امنیت ملی طور دیگر اقتضا نماید باید امکان داشته باشد که علیه اخراج خود موجهاً اعتراض کند و اعتراض او در مقام صالح یا نزد شخص یا اشخاص منصوب بخصوص از طرف مقام صالح با حضور نماینده‌ای که به این منظور تعیین می‌کند رسیدگی شود.

ماده 14

1. همه در مقابل دادگاهها و دیوانهای دادگستری متساوی هستند. هر کس حق دارد به این که به دادخواهی او منصفانه و علنی در یک دادگاه صالح مستقل و بیطرف تشکیل شده طبق قانون رسیدگی بشود و آن دادگاه درباره حقانیت اتهامات جزائی علیه او یا اختلافات راجع به حقوق و الزمات او در مورد مدنی اتخاذ تصمیم بنماید.

تصمیم به سری بودن جلسات در تمام یا قسمتی از دادرسی خواه به جهات اخلاق حسنه یا نظم عمومی یا امنیت ملی در یک جامعه دموکراتیک و خواه در صورتی که مصلحت زندگی خصوصی اصحاب دعوی اقتضاء کند و خواه در مواردی که از لحاظ کیفیات خاص علنی بودن جلسات مضر به مصالح دادگستری باشد تا حدی که دادگاه لازم بداند امکان دارد، لیکن حکم صادر در امور کیفری یا مدنی علنی خواهد بود مگر آنکه مصلحت صغار طور دیگری اقتضاء نماید یا دادرسی مربوط به اختلافات زناشویی یا ولایت اطفال باشد.

2. هر کس به ارتکاب جرمی متهم شده باشد حق دارد بی‌گناه فرض شود تا این که مقصر بودن او بر طبق قانون محرز بشود.

3. هر کس متهم به ارتکاب جرمی بشود با تساوی کامل لااقل حق تضمینهای ذیل را خواهد داشت:

الف - در اسرع وقت و به تفصیل به زبانی که او بفهمد از نوع و علل اتهامی که به او نسبت داده میشود مطلع شود.

ب - وقت و تسهیلات کافی برای تهیه دفاع خود و ارتباط با وکیل منتخب خود داشته باشد.

ج - بدون تأخیر غیرموجه درباره او قضاوت بشود.

د - در محاکمه حاضر بشود و شخصاً یا به وسیله وکیل منتخب خود از خود دفاع کند و در صورتی که وکیل نداشته باشد حق داشتن وکیل به

او اطلاع داده شود و در مواردی که مصالح دادگستری اقتضاء نماید از طرف دادگاه رأساً برای او وکیل تعیین بشود که در صورت عجز او از پرداخت حق الوکاله هزینه‌ای نخواهد داشت.

ه- از شهودی که علیه او شهادت می‌دهند سئوالات بکند یا بخواهد که از آنها سئوالاتی بشود و شهودی که له او شهادت می‌دهند با همان شرایط شهود علیه او احضار و از آنها سئوالات بشود.

و- اگر زبانی را که در دادگاه تکلم می‌شود نمی‌فهمد و یا نمی‌تواند به آن تکلم کند يك مترجم مجاناً به او کمک کند.

ز- مجبور نشود که علیه خود شهادت دهد و یا به مجرم بودن اعتراف نماید.

4. آئین دادرسی جوانانی که از لحاظ قانون جزا هنوز بالغ نیستند باید به نحوی باشد که رعایت سن و مصلحت اعاده حیثیت آنان را بنماید.

5. هرکس مرتکب جرمی اعلام بشود حق دارد که اعلام مجرمیت و محکومیت او به وسیله يك دادگاه عالی‌تری طبق قانون مورد رسیدگی واقع بشود.

6. هرگاه حکم قطعی محکومیت جزائی کسی بعداً فسخ بشود یا يك امر حادث یا امری که جدیداً کشف شده دال بر وقوع يك اشتباه قضایی باشد و بالنتیجه مورد عفو قرار گیرد شخصی که در نتیجه این محکومیت متحمل مجازات شده استحقاق خواهد داشت که خسارت او طبق قانون جبران بشود مگر این که ثابت شود که عدم افشاء به موقع حقیقت مکتوم کلا یا جزاً منتسب به خود او بوده است.

7. هیچ کس را نمی‌توان برای جرمی که به علت اتهام آن به موجب حکم قطعی صادر طبق قانون آئین دادرسی کیفری هر کشوری محکوم یا تبرئه شده است مجدداً مورد تعقیب و مجازات قرار داد.

ماده 15

1. هیچ کس به علت فعل یا ترك فعلی که در موقع ارتکاب بر طبق قوانین ملی یا بین‌المللی جرم نبوده محکوم نمی‌شود و همچنین هیچ مجازاتی شدیدتر از آنچه در زمان ارتکاب جرم قابل اعمال بوده تعیین نخواهد شد هرگاه پس از ارتکاب جرم قانون مجازات خفیف‌تری برای آن مقرر دارد مرتکب از آن استفاده خواهد نمود.

2. هیچ يك از مقررات این ماده با دادرسی و محکوم کردن هر شخصی که به علت فعل یا ترك فعلی که در زمان ارتکاب بر طبق اصول کلی حقوق شناخته شده در جامعه ملتها مجرم بوده منافات نخواهد داشت.

ماده 16

هر کس حق دارد به این که شخصیت حقوقی او همه جا شناخته شود.

ماده 17

1. هیچ کس نباید در زندگی خصوصی و خانواده و اقامتگاه یا مکاتبات مورد مداخلات خودسرانه (بدون مجوز) یا خلاف قانون قرار گیرد و همچنین شرافت و حیثیت او نباید مورد تعرض غیرقانونی واقع شود.

2. هر کس حق دارد در مقابل این گونه مداخلات یا تعرضها از حمایت قانون برخوردار گردد.

ماده 18

1. هر کس حق آزادی فکر و وجدان و مذهب دارد. این حق شامل آزادی - داشتن یا قبول يك مذهب یا معتقدات به انتخاب خود، همچنین آزادی ابراز مذهب یا معتقدات خود، خواه بطور فردی یا جماعت خواه بطور علنی یا در خفا در عبادات و اجرای آداب و اعمال و تعلیمات مذهبی می باشد.

2. هیچ کس نباید مورد اکراهی واقع شود که به آزادی او در داشتن یا قبول يك مذهب یا معتقدات به انتخاب خودش لطمه وارد آورد.

3. آزادی ابراز مذهب یا معتقدات را نمی توان تابع محدودیتهایی نمود مگر آنچه منحصراً به موجب قانون پیشبینی شده و برای حمایت از امنیت، نظم، سلامت یا اخلاق عمومی یا حقوق و آزادیهای اساسی دیگران ضرورت داشته باشد.

4. دولتهای طرف این میثاق متعهد میشوند که آزادی والدین و برحسب مورد سرپرستان قانونی کودکان را در تأمین آموزش مذهبی و اخلاقی کودکان مطابق معتقدات خودشان محترم بشمارند.

ماده 19

1. هیچ کس را نمی توان به مناسبت عقایدش مورد مزاحمت و اخافه قرار داد.

2. هر کس حق آزادی بیان دارد. این حق شامل آزادی تفحص و تحصیل و اشاعه اطلاعات و افکار از هر قبیل بدون توجه به سرحدات خواه شفاهاً یا به صورت نوشته یا چاپ یا به صورت هنری یا بهر وسیله دیگر با انتخاب خود می‌باشد.

3. اعمال حقوق مذکور در بند 2 این ماده مستلزم حقوق و مسئولیت‌های خاص است و لذا ممکن است تابع محدودیتهای معینی بشود که در قانون تصریح شده و برای امور ذیل ضرورت داشته باشد:

الف - احترام حقوق با حیثیت دیگران.

ب - حفظ امنیت ملی یا نظم عمومی یا سلامت یا اخلاق عمومی.

ماده 20

1. هر گونه تبلیغ برای جنگ به موجب قانون ممنوع است.

2. هر گونه دعوت (ترغیب) به کینه (تنفر) ملی یا نژادی یا مذهبی که محرک تبعیض یا مخاصمه یا اعمال زور باشد به موجب قانون ممنوع است.

ماده 21

حق تشکیل مجامع مسالمت‌آمیز به رسمیت شناخته می‌شود اعمال این حق تابع هیچ گونه محدودیتی نمی‌تواند باشد جز آنچه بر طبق قانون مقرر شده و در يك جامعه دمکراتیک به مصلحت امنیت ملی یا ایمنی عمومی یا نظم عمومی یا برای حمایت از سلامت یا اخلاق عمومی یا حقوق و آزادیهای دیگران ضرورت داشته باشد.

ماده 22

1. هر کس حق اجتماع آزادانه با دیگران را دارد از جمله حق تشکیل سندیکا (اتحادیه‌های صنفی) و الحاق به آن برای حمایت از منافع خود.

2. اعمال این حق تابع هیچ گونه محدودیتی نمی‌تواند باشد مگر آنچه که به موجب قانون مقرر گردیده و در يك جامعه دموکراتیک به مصلحت ایمنی ملی یا ایمنی عمومی - نظم عمومی یا برای حمایت از سلامت یا اخلاق عمومی یا حقوق و آزادیهای دیگران ضرورت داشته باشد. این ماده مانع از آن نخواهد شد که اعضای نیروهای مسلح و پلیس در

اعمال این حق تابع محدودیتهای قانونی بشوند.

3. هیچ يك از مقررات این ماده دولتهای طرف کنوانسیون مورخ 1948 سازمان بین‌المللی کار مربوط به آزادی سندیکایی و حمایت از حق سندیکایی (حق متشکل شدن) را مجاز نمی‌دارد که با اتخاذ تدابیر قانونگذاری یا با نحوه اجرای قوانین به تضمینهای مقرر در آن کنوانسیون لطمه وارد آورند.

ماده 23

1. خانواده عنصر (7) طبیعی و اساسی جامعه است و استحقاق حمایت جامعه و حکومت را دارد.

2. حق نکاح و تشکیل خانواده برای زنان و مردان از زمانی که به سن ازدواج می‌رسند به رسمیت شناخته می‌شود.

3. هیچ نکاحی بدون رضایت آزادانه و کامل طرفین آن منعقد نمی‌شود.

4. دولتهای طرف این میثاق تدابیر مقتضی به منظور تساوی حقوق و مسئولیتهای زوجین در مورد ازدواج در مدت زوجیت و هنگام انحلال آن اتخاذ خواهند کرد. در صورت انحلال ازدواج پیش‌بینی‌هایی برای تأمین حمایت لازم از اطفال به عمل خواهند آورد.

ماده 24

1. هر کودکی بدون هیچ گونه تبعیض از حیث نژاد - رنگ - جنس - زبان - مذهب - اصل و منشأ ملی یا اجتماعی - مکتب یا نسب - دارد از تدابیر حمایتی که به اقتضای وضع صغیر بودنش از طرف خانواده او و جامعه و حکومت کشور او باید به عمل آید برخوردار گردد.

2. هر کودکی باید بلافاصله پس از ولادت به ثبت برسد و دارای نامی بشود.

3. هر کودکی حق تحصیل تابعیتی را دارد.

ماده 25

هر انسان عضو اجتماع (8) حق و امکان خواهد داشت بدون (در نظر گرفتن) هیچ يك از تبعیضات مذکور در ماده 2 و بدون محدودیت غیرمعمول:

الف - در اداره امور عمومي بالمباشره يا بواسطه نمايندگاني كه آزاد انتخاب شوند شركت نمايد.

ب - در انتخابات ادواري كه از روي صحت به آراء عمومي مساوي و مخفي انجام شود و تضمين كننده بيان آزادانه اراده انتخاب كنندگان باشد رأي بدهد و انتخاب بشود.

ج - با حق تساوي طبق شرايط كلي بتواند به مشاغل عمومي كشور خود نائل شود.

ماده 26

1. كليه اشخاص در مقابل قانون متساوي هستند و بدون هيچگونه تبعيض استحقاق حمايت بالسويه قانون را دارند.

از اين لحاظ قانون بايد هر گونه تبعيضي را منع و براي كليه اشخاص حمايت مؤثر و متساوي عليه هر نوع تبعيض خصوصاً از حيث نژاد - رنگ - جنس - زبان - مذهب عقايد سياسي و عقايد ديگر - اصل و منشأ ملي يا اجتماعي - مكنن - نسب - يا هر وضعيت ديگر تضمين بكنند.

ماده 27

در كشورهايي كه اقليتهاي نژادي، مذهبي يا زباني وجود دارند، اشخاص متعلق به اقليتهاي مزبور را نمي توان از اين حق محروم نمود كه مجتمعاً با ساير افراد گروه خودشان از فرهنگ خاص خود متمتع شوند و به دين خود متدين بوده و بر طبق آن عمل كنند يا به زبان خود تكلم نمايند.

ماده 28

1. يك كميته حقوق بشر (كه از اين پس در اين ميثاق كميته ناميده خواهد شد) تاسيس ميشود. اين كميته مركب از هيچده عضو است و متصدي خدمات بشر ذيل مي باشد:

الف - كميته مركب خواهد بود از اتباع كشورهاي طرف اين ميثاق كه بايد از شخصيتهاي داراي مكارم عالي اخلاقي بوده و صلاحيتشان در زمينه حقوق بشر محرز (شناخته شده) باشد. مفيد بودن شركت بعضي اشخاص واجد تجربه در امور قضائي در كارهاي اين كميته مورد توجه واقع خواهد شد.

ب - اعضاي کمیته انتخابي هستند و برحسب صلاحیت شخصی خودشان (9) خدمت خواهند نمود.

ماده 29

1. اعضاي کمیته با رأی مخفی از فهرست اشخاص واجد شرایط مذکور در ماده 28 که به این منظور به وسیله کشورهای طرف این میثاق نامزد شده‌اند انتخاب میشوند.

2. هر کشور طرف این میثاق نمیتواند بیش از دو نفر نامزد کند.

3. تجدید نامزدي يك شخص مجاز است.

ماده 30

1. اولین انتخابات دیرتر از شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این میثاق انجام نخواهد شد.

2. برای انتخابات کمیته هر بار حداقل چهار ماه پیش از تاریخ انجام آن - به استثنای انتخاباتی که برای اشغال محل خالی طبق ماده 34 بعمل می‌آید - دبیرکل سازمان ملل متحد از کشورهای طرف این میثاق کتباً دعوت خواهد نمود که نامزدهای خود را برای عضویت کمیته طرف سه ماه معرفی کنند.

3. دبیرکل سازمان ملل متحد فهرستی به ترتیب حروف الفباء از کلیه اشخاصی که به این ترتیب نامزد میشوند با ذکر نام کشوری که آنان را معرفی کرده‌اند تهیه و آنرا حداکثر يك ماه قبل از تاریخ انتخابات به کشورهای طرف این میثاق ارسال خواهد داشت.

4. انتخاب اعضاي کمیته در جلسهای که به دعوت دبیرکل سازمان ملل متحد از کشورهای طرف این میثاق در مرکز سازمان ملل متحد تشکیل خواهد شد انجام میشود. نصاب این جلسه دو سوم کشورهای طرف این میثاق است و منتخبین نامزدهائی خواهند بود که بیشترین تعداد رأی را به دست آورده و حائز اکثریت تام آراء نمایندگان کشورهای حاضر و رأی دهنده باشند.

ماده 31

1. کمیته نمیتواند بیش از يك تبعه از هر کشوری عضو داشته باشد.

2. در انتخاب اعضاي کمیته رعایت تقسیمات عادلانه جغرافیایی و شرکت

نمایندگان اشکال مختلف تمدنها و سیستم (نظام) های عمده حقوقی خواهد شد.

ماده 32

1. اعضای کمیته برای مدت 4 سال انتخاب میشوند و در صورتی که مجدداً نامزد شوند تجدید انتخاب آنان مجاز خواهد بود لیکن مدت عضویت 9 تن از اعضاء منتخب در اولین انتخابات در پایان دو سال مقتضی میشود نام این 9 تن بلافاصله پس از اولین انتخابات به وسیله قرعه توسط رئیس جلسه مذکور در بند 4 ماده 30 معین میشود.

2. در انقضای دوره تصدی انتخابات طبق مواد قبلی این بخش میثاق بعمل خواهد آمد.

ماده 33

1. هرگاه يك عضو کمیته، به نظر مورد اتفاق آراء سایر اعضاء کمیته انجام خدمات خود را به هر علتی جز غیبت موقت قطع نموده باشد رئیس کمیته، دبیرکل سازمان ملل متحد را مطلع و او کرسی عضو مزبور را بلامتصدی اعلام میکند.

2. در صورت فوت یا استعفای يك عضو کمیته، رئیس کمیته فوراً دبیرکل سازمان ملل متحد را مطلع و او آن کرسی را از تاریخ فوت یا تاریخی که به استعفاء ترتیب اثر داده میشود بلامتصدی اعلام میکند.

ماده 34

1. هرگاه بلامتصدی بودن يك کرسی بر طبق ماده 33 اعلام شود و دوره تصدی عضوی که جانشینش باید انتخاب گردد ظرف ششماه از تاریخ اعلام بلامتصدی بودن منقضی نشود، دبیرکل سازمان ملل متحد به هر يك از کشورهای طرف این میثاق اعلام خواهند نمود که میتوانند طرف مدت دو ماه نامزدهای خود را بر طبق ماده 29 اشغال کرسی بلامتصدی معرفی کنند.

2. دبیرکل سازمان ملل متحد فهرستی به ترتیب حروف الفباء از کلیه اشخاصی که به این ترتیب نامزد میشوند با ذکر نام کشورهای که آنان را معرفی کرده اند تهیه و آنرا حداکثر يك ماه قبل از تاریخ انتخابات به کشورهای طرف این میثاق ارسال خواهد داشت.

4. انتخاب اعضای کمیته در جلسهای که به دعوت دبیرکل سازمان

ملل متحد از کشورهای طرف این میثاق در مرکز سازمان ملل متحد تشکیل خواهد شد انجام میشود. نصاب این جلسه دو سوم کشورهای طرف این میثاق است و منتخبین نامزدهایی خواهند بود که بیشترین تعداد رأی را به دست آورده و حائز اکثریت تام آراء نمایندگان کشورهای حاضر و رأی دهنده باشند.

ماده 35

اعضای کمیته با تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد طبق شرایطی که مجمع عمومی با توجه به اهمیت خدمات کمیته تعیین نماید از منابع سازمان ملل متحد مقرر در ریافت خواهند داشت.

ماده 36

دبیرکل سازمان ملل متحد کارمندان و وسائل مادی مورد احتیاج برای اجرای مؤثر وظایفی که کمیته به موجب این میثاق به عهده دارد در اختیار کمیته خواهد گذاشت.

ماده 37

1. دبیرکل سازمان ملل متحد اعضای کمیته را برای تشکیل نخستین جلسه در مرکز سازمان ملل متحد دعوت میکند.

2. پس از نخستین جلسه کمیته در اوقاتی که در آئین نامه داخلی آن پیشبینی میشود تشکیل جلسه خواهد داد.

3. کمیته معمولاً در مرکز سازمان ملل متحد یا در دفتر سازمان ملل متحد در ژنو تشکیل جلسه خواهد داد.

ماده 38

هر عضو کمیته باید پیش از تصدی وظایف خود در جلسه علنی طی تشریفات رسمی تعهد کند که وظایف خود را با کمال بیطرفی و از روی کمال وجدان ایفاء خواهد کرد.

ماده 39

1. کمیته هیأت رئیسه خود را برای مدت دو سال انتخاب خواهد کرد. اعضای هیأت رئیسه قابل انتخاب مجدد هستند.

2. کمیته آئین نامه داخلی را خود تنظیم میکند. آئین نامه مزبور

از جمله مشتمل بر مقررات ذیل خواهد بود:

الف - حد نصاب رسمیت جلسات حضور دوازده عضو است.

ب - تصمیمات کمیته با اکثریت آراء اعضاء حاضر اتخاذ می‌گردد.

ماده 40

1. کشورهای طرف این میثاق متعهد میشوند درباره تدابیری که اتخاذ کرده‌اند و آن تدابیر به حقوق شناخته شده در این میثاق ترتیب اثر می‌دهد و درباره پیشرفتهای حاصل در تمتع از این حقوق گزارشهایی تقدیم بدارند.

الف - طرف یکسال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این میثاق برای هر کشور طرف میثاق در امور مربوط به آن کشور.

ب - پس از آن هر موقع که کمیته چنین درخواستی بنماید.

2. کلیه گزارشها باید خطاب به دبیرکل سازمان ملل متحد باشد و او آنها را برای رسیدگی به کمیته ارجاع خواهد کرد. گزارشها باید حسب‌المورد حاکی از عوامل و مشکلاتی باشد که در اجرای مقررات این میثاق تأثیر دارند.

3. دبیرکل سازمان ملل متحد می‌تواند پس از مشورت با کمیته، رونوشت قسمتهایی از گزارشها را که ممکن است مربوط به امور مشمول صلاحیت مؤسسات تخصصی باشد برای آن مؤسسات ارسال دارد.

4. کمیته گزارشهای واصل از کشورهای طرف این میثاق را بررسی می‌کند و گزارشهای خود و همچنین هرگونه ملاحظات کلی که مقتضی بداند به کشورهای طرف این میثاق ارسال خواهد داشت. کمیته نیز می‌تواند این ملاحظات را بضمیمه گزارشهای واصل از کشورهای طرف این میثاق به شورای اقتصادی و اجتماعی تقدیم بدارد.

5. کشورهای طرف این میثاق می‌توانند نظریاتی درباره هر گونه ملاحظاتی که بر طبق بند 4 این ماده اظهار شده باشد به کمیته ارسال دارند.

ماده 41

1. هر کشور طرف این میثاق می‌تواند به موجب این ماده هر موقع اعلام بدارد که صلاحیت کمیته را برای دریافت و رسیدگی به اطلاعاتی دایر

بر ادعای هر کشور طرف میثاق که کشور دیگر طرف میثاق تعهدات خود را طبق این میثاق انجام نمی‌دهد برسمیت می‌شناسد. به موجب این ماده فقط اطلاعیه‌هایی قابل دریافت و رسیدگی خواهد بود که توسط یک کشور طرف میثاق که شناسایی صلاحیت کمیته را نسبت به خود اعلام کرده باشد تقدیم بشود. هیچ اطلاعیه مربوط به یک کشور طرف این میثاق که چنین اعلامی نکرده باشد قابل پذیرش نخواهد بود. نسبت به اطلاعیه‌هایی که به موجب این ماده دریافت می‌شود به ترتیب ذیل اقدام خواهد شد:

الف - اگر یک کشور طرف میثاق تشخیص دهد که کشور دیگر طرف میثاق به مقررات این میثاق ترتیب اثر نمی‌دهد می‌تواند بوسیله اطلاعیه کتبی توجه آن کشور طرف میثاق را به موضوع جلب کند. در ظرف مدت سه ماه پس از وصول اطلاعیه کشور دریافت کننده آن توضیح یا هر گونه اظهار کتبی دیگر دائر به روشن کردن موضوع در اختیار کشور فرستنده اطلاعیه خواهد گذارد. توضیحات و اظهارات مزبور حتی‌الامکان و تا جائیکه مقتضی باشد از جمله حاوی اطلاعاتی خواهد بود در خصوص قواعد دادرسی طبق قوانین داخلی آن کشور و آنچه که برای علاج آن بعمل آمده یا در جریان رسیدگی است یا آنچه در این مورد قابل استفاده بعدی است.

ب - اگر در ظرف ششماه پس از وصول اولین اطلاعیه به کشور دریافت کننده موضوع با رضایت هر دو طرف مربوط فیصله نیابد هر یک از طرفین حق خواهد داشت با ارسال اخطاریه‌ای به کمیته و به طرف مقابل موضوع را به کمیته ارجاع نماید.

ج - کمیته به موضوع مرجوعه فقط پس از احراز اینکه بنابر اصول متفق علیه حقوق بین‌الملل کلیه طرق شکایت طبق قوانین داخلی در موضوع مورد استناد واقع و طی شده است به موضوع مرجوعه رسیدگی می‌کند. این قاعده در مواردی که طی طرق شکایت به نحو غیرمعقول طولانی باشد مجری نخواهد بود.

د - کمیته در موقع رسیدگی با اطلاعیه‌های واصل به موجب این ماده جلسات سری تشکیل خواهد داد.

ه - با رعایت مقررات شق "ج" کمیته به منظور حل دوستانه موضوع مورد اختلاف براساس احترام به حقوق بشر و آزادیهای اساسی شناخته شده در این میثاق مساعی جمیله خود را در اختیار کشورهای ذینفع طرف میثاق خواهد گذارد.

و - کمیته در کلیه امور مرجوعه بخود می‌تواند از کشورهای (ذینفع)

طرف اختلاف موضوع شق "ب" هر گونه اطلاعات مربوط به قضیه را بخواهد.

ز - کشورهای ذینفع طرف میثاق موضوع شق "ب" حق خواهند داشت هنگام رسیدگی به قضیه در کمیته نماینده داشته باشند و ملاحظات خود را شفاهاً یا کتباً یا بهر يك از دو شق اظهار بدارند.

ح - کمیته باید در مدت 12 ماه پس از تاریخ دریافت اخطاریه موضوع شق "ب" گزارش بدهد:

(1) اگر راه حلی طبق مقررات شق "ه" حاصل شده باشد کمیته گزارش خود را به شرح مختصر قضایا و راه حل حاصله حصر خواهد کرد.

(2) اگر راه حلی طبق مقررات شق "ه" حاصل نشده باشد کمیته در گزارش خود به شرح مختصر قضایا اکتفا خواهد کرد. متن ملاحظات کتبی و صورت مجلس ملاحظات شفاهی که کشورهای ذینفع طرف میثاق اظهار کرده‌اند ضمیمه گزارش خواهد بود. برای هر موضوعی گزارشی به کشورهای ذینفع طرف میثاق ابلاغ خواهد شد.

2. مقررات این ماده موقعی لازم‌الاجراء خواهد شد که ده کشور طرف این میثاق اعلامیه‌های پیش‌بینی شده در بند اول این ماده را داده باشند. اعلامیه‌های مذکور توسط کشور طرف میثاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع میشود و او رونوشت آن را برای سایر کشورهای طرف میثاق ارسال خواهد داشت. اعلامیه ممکن است هر موقع به وسیله اخطاریه خطاب به دبیرکل مسترد گردد. این استرداد به رسیدگی هر مسئله موضوع يك اطلاعیه قبلاً به موجب این ماده ارسال شده باشد خللی وارد نمی‌کند.

هیچ اطلاعیه دیگری پس از وصول اخطاریه استرداد اعلامیه به دبیرکل پذیرفته نمی‌شود مگر اینکه کشور ذینفع طرف میثاق اعلامیه جدیدی داده باشد.

ماده 42

1. الف - اگر مسئله مرجوعه به کمیته طبق ماده 41 با رضایت کشورهای ذینفع طرف میثاق حل نشود کمیته می‌تواند با موافقت قبلی کشورهای ذینفع طرف میثاق يك کمیسیون خاص سازش تشکیل بدهد (که از این پس کمیسیون نامیده میشود). کمیسیون به منظور نیل به يك راه حل دوستانه مسئله براساس احترام این میثاق مساعی جمیله خود را در اختیار کشورهای ذینفع طرف میثاق می‌گذارد.

ب - کمیسیون مرکب از پنج عضو است که با توافق کشورهای ذینفع طرف میثاق تعیین میشوند. اگر کشورهای ذینفع طرف میثاق درباره ترکیب تمام یا بعضی از اعضاء کمیسیون در مدت سه ماه به توافق نرسند آن عده از اعضاء کمیسیون که درباره آنها توافق نشده است از بین اعضاء کمیته با رأی مخفی به اکثریت دو ثلث اعضاء کمیته انتخاب میشوند.

2. اعضاء کمیسیون برحسب صلاحیت شخصی خودشان (10) انجام وظیفه میکنند. آنها نباید از اتباع کشورهای ذینفع طرف میثاق بوده یا از اتباع کشوری که طرف این میثاق نیست یا از اتباع کشور طرف این میثاق که اعلامیه مذکور در ماده 41 را نداده باشد.

3. کمیسیون رئیس خود را انتخاب و آئین نامه داخلی خود را تصویب میکند.

4. جلسات کمیسیون معمولاً در مرکز سازمان ملل متحد یا در دفتر سازمان ملل متحد در ژنو تشکیل خواهد شد معهذا جلسات مزبور ممکن است با مشورت دبیرکل سازمان ملل متحد و کشورهای ذینفع طرف میثاق در محل مناسب دیگری تشکیل شود.

5. دبیرخانه پیشبینی شده در ماده 36 خدمات دفتری کمیسیونهای متشکل به موجب این ماده را انجام میدهد.

6. اطلاعاتی که کمیته دریافت و رسیدگی میکند در اختیار کمیسیون گذارده میشود و کمیسیون میتواند از کشورهای ذینفع طرف میثاق تهیه هر گونه اطلاع تکمیلی مربوط دیگری را بخواهد.

7. کمیسیون پس از مطالعه مسئله از جمیع جهات ولی در هر صورت حداکثر در مدت دوازده ماه پس از ارجاع امر به آن گزارشی به رئیس کمیته تقدیم میدارد و او آنرا به کشورهای ذینفع طرف میثاق ابلاغ مینماید:

الف - اگر کمیسیون نتواند در مدت دوازده ماه رسیدگی را به اتمام برساند در گزارش خود اکتفا به بیان مختصر این نکته میکند که رسیدگی مسئله به کجا رسیده است.

ب - هرگاه يك راه حل دوستانه براساس احترام حقوق بشر بنحو شناخته شده در این میثاق حاصل شده باشد کمیسیون در گزارش خود به ذکر مختصر قضایا و راه حلی که به آن رسیده‌اند اکتفا میکند.

ج - هر گاه يك راه حل به مفهوم شق "ب" حاصل نشده باشد كميسيون استنباط هاي خود را در خصوص كليه نكات ماهيتي مربوط به مسئله مورد بحث بين كشورهاي ذينفع طرف ميثاق و همچنين نظريات خود را در خصوص امكانات حل دوستانه قضيه در گزارش خود درج مي‌كند.

اين گزارش همچنين محتوي ملاحظات كتبي و صورت مجلس ملاحظات شفاهي كشورهاي ذينفع طرف ميثاق خواهد بود.

د - هر گاه گزارش كميسيون طبق شق "ج" تقديم بشود كشورهاي ذينفع طرف ميثاق در مدت سه ماه پس از وصول گزارش به رئيس كميته اعلام مي‌دارند كه مندرجات گزارش كميسيون را مي‌پذيرند يا نه.

8. مقررات اين ماده به اختيارات كميته بر طبق ماده 41 خللي وارد نمي‌كند.

9. كليه هزينه‌هاي اعضاي كميسيون بطور تساوي بين كشورهاي ذينفع طرف ميثاق براساس برآوردي كه دبيركل سازمان ملل متحد تهيه مي‌كند تقسيم ميشود.

10. دبيركل سازمان ملل متحد اختيار دارد در صورت لزوم هزينه‌هاي اعضاء را قبل از آنكه كشورهاي ذينفع طرف ميثاق طبق بند 9 اين ماده پرداخت كنند كارسازي دارد.

ماده 43

اعضاي كميته و ا اعضاي كميسيونهاي خاص سازش كه طبق ماده 42 ممكن است تعيين شوند حق دارند از تسهيلات و امتيازات و مصونيت‌هاي مقرر درباره كارشناسان مأمور سازمان ملل متحد مذكور در قسمتهاي مربوطه مقاله نامه امتيازات و مصونيت‌هاي ملل متحد استفاده نمايند.

ماده 44

مقررات اجرائي اين ميثاق بدون اينكه به آئين نامه‌هاي دادرسي مقرر در زمينه حقوق بشر طبق اسناد تشكيل دهنده يا به موجب آن و مقاله نامه‌هاي سازمان ملل متحد و مؤسسات تخصصي خللي وارد سازد اعمال ميشود و مانع از آن نيست كه كشورهاي طرف ميثاق براي حل يك اختلاف طبق موافقت‌هاي بين‌المللي عمومي يا اختصاصي كه ملزم به آن هستند متوسل به آئين نامه‌هاي دادرسي ديگري بشوند.

ماده 45

کمیته هر سال گزارش کارهای خود را توسط شورای اقتصادی و اجتماعی به مجمع عمومی سازمان ملل متحد تقدیم می‌دارد.

***** ** *****

بخش پنجم

ماده 46

هیچیک از مقررات این میثاق نباید بنحوی تفسیر بشود که به مقررات منشور ملل متحد اساسنامه‌های مؤسسات تخصصی دائر به تعریف مسئولیتهای مربوط به هر یک از ارکان سازمان ملل متحد و مؤسسات تخصصی نسبت به مسائل موضوع این میثاق لطمه‌ای وارد آورد.

ماده 47

هیچیک از مقررات این میثاق نباید بنحوی تفسیر بشود که بحق ذاتی کلیه ملل به تمتع و استفاده کامل و آزادانه آنان از منابع و ثروتهای طبیعی خود شان لطمه‌ای وارد آورد.

***** ** *****

بخش ششم

ماده 48

1. این میثاق برای امضای هر کشور عضو سازمان ملل متحد یا عضو هر یک از مؤسسات تخصصی آن یا هر کشور طرف متعاقد اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری همچنین هر کشوری که مجمع عمومی سازمان ملل متحد دعوت کند که طرف این میثاق بشود مفتوح است.

2. این میثاق موکول به تصویب است. اسناد تصویب باید نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع شود.

3. این میثاق برای الحاق هر یک از کشورهای مذکور در بند اول این ماده مفتوح خواهد بود.

4. الحاق بوسیله تودیع سند الحاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد بعمل می‌آید.

5. دبیرکل سازمان ملل متحد کلیه کشورهایی را که این میثاق را امضاء کرده‌اند یا به آن ملحق شده‌اند از تودیع هر سند تصویب یا الحاق مطلع خواهد کرد.

1. این میثاق سه ماه پس از تاریخ تودیع سی و پنجمین سند تصویب یا الحاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد لازم الاجراء میشود.

2. درباره هر کشوری که این میثاق را پس از تودیع سی و پنجمین سند تصویب یا الحاق تصویب کند یا به آن ملحق بشود این میثاق سه ماه پس از تاریخ تودیع سند تصویب یا الحاق آن کشور لازم الاجراء میشود.

مقرات این میثاق بدون هیچگونه محدودیت یا استثناء درباره کلیه واحدهای تشکیل دهنده کشورهای متحده (فدرال) شمول خواهد داشت.

1. هر کشور طرف میثاق میتواند اصلاح این میثاق را پیشنهاد کند و متن آن را نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع کند. در این صورت دبیرکل سازمان ملل متحد هر طرح اصلاح پیشنهادی را به کشورهای طرف این میثاق ارسال میدارد و از آنها درخواست مینماید به او اعلام دارند که آیا مایلند کنفرانسی از کشورهای طرف میثاق به منظور بررسی و اخذ رأی درباره طرحهای پیشنهادی تشکیل گردد. در صورتیکه حداقل یک ثلث کشورهای طرف میثاق موافق تشکیل چنین کنفرانسی باشند دبیرکل کنفرانس را در زیر لوای سازمان ملل متحد دعوت خواهد کرد. هر اصلاحی که مورد قبول اکثریت کشورهای حاضر و رأی دهنده در کنفرانس واقع بشود برای تصویب به مجمع عمومی سازمان ملل متحد تقدیم خواهد شد.

2. اصلاحات موقعی لازم الاجراء میشود که به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد برسد و اکثریت دو ثلث کشورهای طرف این میثاق بر طبق قواعد قانون اساسی خودشان آنرا قبول کرده باشند.

3. موقعی که اصلاحات لازم الاجراء میشود برای آن دسته از کشورهای طرف میثاق که آن را قبول کرده اند الزام آور خواهد بود سایر کشورهای طرف میثاق کماکان به مقررات این میثاق و هرگونه اصلاح آن که قبلاً قبول کرده اند ملزم خواهند بود.

قطع نظر از اطلاعیه‌های مقرر در بند 5 ماده 48 دبیرکل سازمان

ملل متحد مراتب زیر را به کلیه کشورهای مذکور در بند اول آن ماده اطلاع خواهد داد.

الف - امضاهای این میثاق و اسناد تصویب و الحاق تودیع شده طبق ماده 48

ب - تاریخ لازم الاجراء شدن این میثاق طبق ماده 49 و تاریخ لازم الاجراء شدن اصلاحات طبق ماده 51.

ماده 53

1. این میثاق که متنهای چینی - انگلیسی - فرانسه - روسی و اسپانیایی آن دارای اعتبار مساوی است در بایگانی سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد.

2. دبیرکل سازمان ملل متحد رونوشت مصدق این میثاق را برای کلیه کشورهای مذکور در ماده 45 ارسال خواهد داشت.

***** ** *****

حقوق مدنی و سیاسی

پروتکل اختیاری مربوط به میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی

کشورهای طرف این پروتکل (11)

با توجه به اینکه به منظور حصول هر چه بیشتر مقاصد میثاق حقوق مدنی و سیاسی (که از این پس میثاق نامیده میشود) و اعمال مقررات آن مقتضی است که به کمیته حقوق بشر تشکیل شده طبق مندرجات بخش چهارم میثاق (که از پس کمیته نامیده میشود) اختیار داده شود اطلاعیه‌های افرادی را که مدعی هستند قربانی نقض هر يك از حقوق مذکور در میثاق شده‌اند دریافت و بنحو مذکور در این پروتکل مورد رسیدگی قرار دهد.

بقرار ذیل توافق کرده‌اند:

ماده 1

هر کشور طرف میثاق که طرف معاهده این پروتکل می‌شود صلاحیت کمیته را برای دریافت رسیدگی به اطلاعیه‌های افراد تابع صلاحیت خود که مدعی هستند قربانی نقض هر يك از حقوق مذکور در میثاق از طرف آن کشور شده‌اند به رسمیت می‌شناسد. کمیته هیچ اطلاعیه مربوط به يك کشور طرف میثاق را که طرف معاهده این پروتکل نیست نمی‌پذیرد.

ماده 2

با رعایت مقررات ماده يك افرادی که مدعی هستند هر يك از حقوق آنان که در این میثاق احصاء شده است نقض گردیده و کلیه طرق شکایت موجود طبق قوانین داخلی را طی کرده‌اند می‌توانند يك اطلاعیه کتبی برای رسیدگی به کمیته تقدیم بدارند.

ماده 3

کمیته هر اطلاعیه تقدیم شده به موجب این پروتکل را که بی نام (بدون امضاء) بوده یا اینکه تقدیم آن را وسیله سوءاستفاده از حق تقدیم چنین اطلاعیه‌هایی تشخیص دهد یا منافی مقررات میثاق باشد غیرقابل قبول (مردود) اعلام می‌کند.

ماده 4

1. با رعایت مقررات ماده 3 کمیته هر اطلاعیه تقدیم شده به موجب این پروتکل را به اطلاع کشور طرف معاهده این پروتکل که به ادعای مدعی ناقض هر يك از مقررات میثاق باشد می‌رساند.

2. در ظرف شش ماه کشور دریافت کننده اطلاعیه توضیحات یا اظهارات روشن کننده مسئله و تدابیری را که برای علاج وضعیت (2) ممکن است اتخاذ شده باشد در صورت اتخاذ چنین تدابیری کتباً به کمیته تقدیم می‌دارد.

ماده 5

1. کمیته به اطلاعیه‌های واصل به موجب این پروتکل با توجه به کلیه اطلاعات کتبی که از طرف شاکی و از طرف کشور ذینفع طرف معاهده آن تقدیم شده است رسیدگی می‌کند.

2. کمیته به هیچ اطلاعیه واصل از يك فرد رسیدگی نخواهد کرد مگر

اینکه اطمینان حاصل کند که:

الف - همان موضوع به موجب آئین دادرسی تحقیق یا تصفیه بین‌المللی دیگری تحت رسیدگی نیست.

ب - شاکی کلیه طرق شکایت موجود داخلی را طی کرده است. این قاعده در مواردی که طی طرق شکایت به نحو غیرمعقول طولانی باشد مجری نخواهد بود.

3. کمیته در موقع رسیدگی به اطلاعاتی‌های واصل به موجب این پروتکل جلسات سری تشکیل می‌دهد.

4. کمیته نظریات (تشخیص‌های) خود را به کشور ذینفع طرف معاهده پروتکل و فرد شاکی اطلاع می‌دهد.

ماده 6

کمیته در گزارش سالانه خود که طبق ماده 45 میثاق تنظیم می‌کند خلاصه فعالیت‌هایی را که به موجب این پروتکل انجام داده است می‌گنجاند.

ماده 7

تا زمانی که هدف‌های قطعنامه 1514 (دوره اجلاس پانزدهم) مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد در تاریخ 15 دسامبر 1960 راجع به اعلامیه اعطای استقلال به سرزمین‌ها و مردم مستعمرات تحقق یابد مقررات این پروتکل حق شکایتی را که به موجب منشور ملل متحد و سایر مقاوله نامه‌ها و اسناد بین‌المللی منعقد در تحت لوای سازمان ملل متحد یا مؤسسات تخصصی آن باین مردم اعطاء شده به هیچ وجه محدود نمی‌کند.

ماده 8

1. این پروتکل برای امضای هر کشوری که میثاق را امضاء کرده است مفتوح است.

2. این پروتکل موکول به تصویب هر کشوری است که میثاق را تصویب کرده یا به آن ملحق شده است. اسناد تصویب نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد.

3. این پروتکل برای الحاق هر کشوری که میثاق را تصویب کرده یا به آن ملحق شده مفتوح است.

4. الحاق به وسیله تودیع سند الحاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد به عمل می‌آید.

5. دبیرکل سازمان ملل متحد کلیه کشورهای را که این پروتکل را امضاء کرده‌اند یا به آن ملحق شده‌اند از تودیع هر سند تصویب یا الحاق مطلع می‌کند.

ماده 9 کنوانسیون بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض نژادی

مصوب 21 دسامبر 1965 میلادی (مطابق با 30/8/1344 شمسی)

مجمع عمومی سازمان ملل متحد (21)

دول عاقد این قرارداد:

نظر به اینکه منشور ملل متحد مبتنی بر اصول حیثیت ذاتی و تساوی کلیه افراد انسانی و کلیه دول عضو ملل متحد متعهد شده‌اند که منفرداً و مشترکاً با همکاری سازمان برای نیل به یکی از هدفهای ملل متحد یعنی توسعه و تشویق احترام جهانی و واقعی به حقوق بشر و آزادیهای اساسی برای همگان بدون تمایز نژاد یا جنس یا زبان و یا مذهب اقدام نمایند.

نظر به اینکه اعلامیه جهانی حقوق بشر اعلام می‌دارد که کلیه افراد انسانی به طور آزاد و یکسان از لحاظ حیثیت و حقوق متولد می‌شوند و باید بتوانند از کلیه حقوق و آزادیهای مندرج در آن اعلامیه بدون تمایز به خصوص از حیثیت نژاد و رنگ و یا ملیت برخوردار شوند.

نظر به اینکه کلیه افراد بشر در پیشگاه قانون برابر بوده و حق دارند علیه هر نوع تبعیض و هر نوع تحریک به تبعیض از حمایت یکسان قانون برخوردار شوند.

نظر به اینکه ملل متحد استعمار و کلیه روشهای تفکیک و تبعیضی را که به همراه دارد به هر شکل و در هر محلی که موجود باشد محکوم نموده و اعلامیه مورخ چهاردهم دسامبر 1960 راجع به اعطای استقلال به کشورها و ملل مستعمره (قطعنامه 1514 دوره پانزدهم مجمع عمومی) لزوم ختم سریع و بی‌قید و شرط استعمار را تأیید و رسماً اعلام نموده.

نظر به اینکه اعلامیه مورخ بیستم نوامبر 1963 ملل متحد (قطعنامه 1904 - دوره هیجدهم مجمع عمومی) راجع به رفع هر نوع تبعیض نژادی

رسماً لزوم رفع سریع کلیه اشکال و همه مظاهر تبعیضات نژادی را در سراسر گیتی و همچنین لزوم تأمین تفاهم و احترام به حیثیت شخص انسانی را مورد تأیید قرار داده.

با اطمینان به اینکه فرضیه سیادت و تفوق مبتنی بر اختلاف بین نژادها عملاً مردود و اخلاقاً محکوم و از نظر اجتماعی غیرعادلانه و خطرناک بوده و تبعیض نژادی نه از لحاظ نظری و نه از لحاظ عملی قابل توجیه نمی‌باشد با تأیید مجدد اینکه تبعیض بین افراد بشر به جهت مبتنی بر نژاد و رنگ و یا ریشه قومی سدی در برابر وجود روابط دوستانه و مسالمت‌آمیز در میان ملل بوده و امکان دارد صلح و امنیت بین ملل و همچنین همزیستی هم آهنگ اشخاص را در داخل یک دولت مختل سازد.

با اطمینان به اینکه وجود موانع نژادی با آرمان‌های جامعه بشری قابل جمع نیست.

با احساس خطر از مظاهر تبعیض نژادی که هنوز در برخی از نواحی جهان مشهود است و نیز از سیاست‌های حکومتی مبتنی بر برتری یا تنفر نژادی از قبیل آپارتاید - و تفکیک وجدانی مصمم به اتخاذ کلیه تدابیر لازم برای امحاء سریع کلیه اشکال و تمامی مظاهر تبعیض نژادی و مصمم به پیشگیری و مبارزه با فرضیه‌ها و رویه‌های نژادی - به منظور تسهیل حسن تفاهم بین نژادها بر مبنای یک جامعه بین‌المللی که از قید کلیه اشکال تبعیض و تفکیک نژادی آزاد باشد.

با تذکر مفاد قرارداد مربوط به رفع تبعیض در مورد شغل و حرفه مصوب سازمان بین‌المللی کار در سال 1958 و با توجه به قرارداد مربوط به مبارزه با تبعیض نژادی در زمینه تعلیم که از طرف سازمان فرهنگی و علمی و تربیتی ملل متحد (یونسکو) در سال 1960 به تصویب رسیده.

با تمایل به اجرای اصول مقرر در اعلامیه ملل متحد راجع به رفع کلیه انواع تبعیضات نژادی و حصول اطمینان از اتخاذ سریع تدابیر عملی در این راه به شرح زیر موافقت نمودند.

***** ** *****

بخش 1

ماده 1

1. در قرارداد حاضر اصطلاح "تبعیض نژادی" اطلاق می‌شود به هر نوع تمایز و ممنوعیت یا محدودیت و یا رجحانی که براساس نژاد و رنگ یا نسب و یا منشأ ملی و یا قومی مبتنی بوده و هدف یا اثر آن از بین بردن و یا در معرض تهدید و مخاطره قراردادن شناسایی یا تمتع و یا استیفاء در شرایط متساوی از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در زمینه سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و یا در هر زمینه دیگری از حیات عمومی باشد.

2. قرارداد حاضر ناظر به تمایزات و ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها و یا رجحاناتی که هر يك از دول عاقد قرارداد بین اتباع خود و اتباع سایر دول قائل می‌شوند نخواهد بود.

3. مقررات قرارداد حاضر را نباید طوری تفسیر نمود که در مقررات قانونی دول عاقد راجع به تابعیت و ملیت و قبول تابعیت به نحوی از انحاء مؤثر واقع شود. مشروط بر اینکه مقررات مزبور علیه ملیت خاصی قائل به تبعیض نباشد.

4. تدابیر خاصی که صرفاً به منظور تأمین ترقی شایسته برخی از گروه‌های نژادی یا قومی یا افرادی که برای تمتع و استیفاء از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در شرایط متساوی محتاج حمایت‌اند اتخاذ شده باشد - به منزله تدابیری که جنبه تبعیض نژادی دارند تلقی نخواهد گردید مشروط بر اینکه این اقدامات منجر به برقراری حقوق متمایز برای گروه‌های نژادی مختلف نشود و پس از حصول هدف‌هایی که موجب اتخاذ تدابیر مذکور گردیده بود ادامه نیابد.

ماده 2

1. دول عاقد تبعیض نژادی را محکوم می‌نمایند و متعهد می‌شوند که با توسل به کلیه وسائل مقتضی و بدون درنگ سیاستی را دنبال کنند که هدف آن از بین بردن هر نوع تبعیض نژادی و تسهیل توافق و تفاهم در بین کلیه نژادها باشد و برای نیل به این مقصود:

الف - هر يك از دول عاقد متعهد می‌شود که به هیچ نوع اقدام و یا رفتار تبعیض نژادی علیه اشخاص و گروه‌های افراد و یا مؤسسات مبادرت نرزد و ترتیبی فراهم آورد که کلیه مقامات و مؤسسات دولتی اعم از مملکتی یا محلی این تعهد را رعایت نمایند.

ب - هر يك از دول عاقد متعهد می‌شود که هیچ روش تبعیض نژادی را که از طرف فرد یا سازمانی اتخاذ گردیده مورد تشویق و دفاع و یا

تأیید قرار ندهد.

ج - هر يك از دول عاقد موظف است تدابیر مؤثری اتخاذ نماید که سیاست‌های مملکتی و محلی تجدیدنظر و مقرراتی را که موجب ایجاد و یا تثبیت و استمرار تبعیضات نژادی گردد در هر کجا که باشد اصلاح یا ابطال و یا فسخ کند.

د - هر يك از دول عاقد مکلف است به کلیه وسائل مقتضی و منجمله در صورت اقتضاء از طریق تدابیر تقنینیه اعمال هر نوع تبعیض نژادی را از ناحیه افراد یا دسته‌ها یا سازمان‌ها ممنوع سازد و بدان پایان دهد.

ه - هر يك از دول عاقد متعهد میشود عنداللزوم تشکیلات و نهضت‌های طرفدار یگانگی نژادها و سایر وسایل از میان بردن موانع بین نژادها را مورد تشویق قرار دهد و موجبات عدم ترغیب هر عملی را که باعث تقویت تفرقه نژادی میشود فراهم آورد.

2. دول عاقد در صورت اقتضاء در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و غیره تدابیر خاص و معینی برای تأمین رشد و توسعه مطلوب برخی گروه‌های نژادی یا افراد وابسته به آنها و حمایت از این گروه‌ها و افراد اتخاذ می‌نمایند. این تدابیر بدین منظور اتخاذ می‌گردد که استیفای کامل حقوق بشری و آزادی‌های اساسی در شرایط متساوی برای ایشان تضمین شود ولی نباید پس از نیل به هدف موجب و منشأ حفظ حقوق غیرمتساوی و متمایز برای گروه‌های نژادی گردد.

ماده 3

دول عاقد به خصوص تفکیک نژادی و اعمال روش‌های آپارتاید را تقبیح و محکوم می‌کنند و متعهد میشوند که در کلیه اراضی که در قلمرو صلاحیت قضائی آنهاست انجام این قبیل اعمال و روش‌ها را قدغن و ممنوع ساخته و آن را ریشه‌کن سازند.

ماده 4

دول عاقد هر نوع تبلیغات و تشکیلاتی را که از افکار و نظریه‌های مبتنی بر تفوق يك نژاد و یا گروهی از اشخاصی که رنگ و یا منشأ قومی معین دارند الهام بگیرد و یا هر نوع تنفر و تبعیض نژادی را توصیه یا تشویق کند - تقبیح می‌نماید و متعهد میشوند که به منظور ریشه‌کن ساختن این چنین تحریکات یا تبعیضات و به طور کلی برای محو

هر قسم تبعیض نژادی سریعاً تدابیر لازم را اتخاذ نمایند - و در این راه اصول اعلامیه جهانی حقوق بشر و نیز حقوقی را که در ماده پنجم این قرارداد تصریح گردیده است مورد توجه قرار دهند.

دولت عاقد مخصوصاً متعهد میشوند که:

الف - نشر هر نوع افکار مبتنی بر تفوق یا نفرت نژادی و تحریک به تبعیض نژادی و همچنین اعمال زور یا تحریک به زور علیه هر نژاد و یا هر گروه که از حیث رنگ و قومیت متفاوت باشند و نیز بذل هر نوع مساعدت منجمله کمک مالی به فعالیتهای تبعیضی نژادی را قانوناً از جرائم قابل مجازات اعلام نماید.

ب - سازمانها و فعالیتهای تبلیغاتی متشکل و هر قسم فعالیت تبلیغاتی دیگر را که محرک تبلیغات نژادی بوده و یا آن را تشویق نماید و عضویت در این چنین سازمانها را قانوناً از جرائم قابل مجازات اعلام نماید.

ج - به مقامات مسئول یا مؤسسات عمومی از مملکتی و یا محلی اجازه ندهند تبعیضات نژادی را ترغیب یا تشویق نمایند.

ماده 5

دولت عضو طبق تعهدات اساسی مندرج در ماده 2 متعهد میشوند که تبعیضات نژادی را به هر شکل و صورتیکه باشد ممنوع و ریشه کن سازند و حق هر فرد را به مساوات در برابر قانون و به ویژه در تمتع از حقوق زیر بدون تمایز از لحاظ نژاد یا رنگ یا ملیت یا قومیت تضمین نمایند.

الف - حق برخورداری از رفتار مساوی در برابر محاکم و سایر مراجعی که اجرای عدالت را به عهده دارند.

ب - حق برخورداری از امنیت شخصی و حمایت دولت در برابر تجاوز و صدمه جسمی از ناحیه مأمورین دولت و یا هر فرد یا دسته یا تشکیلات.

ج - حقوق سیاسی و به خصوص حق شرکت در انتخابات و رأی دادن و نامزد شدن براساس سیستم اخذ رأی همگانی و یکسان و حق مشارکت در حکومت و اداره امور عمومی و حق نیل به مشاغل عمومی دولتی به هر رتبه و مقام در شرایط مساوی.

د - سایر حقوق مدنی - خصوصاً:

1. حق رفت و آمد و انتخاب اقامتگاه در داخل يك کشور
 2. حق ترك هر کشور و منجمله ترك ميهن خود و بازگشت به آن
 3. حق داشتن يك تابعيت
 4. حق ازدواج و انتخاب همسر خود
 5. حق تملك چه به صورت فردي و چه به شكل مشاركت
 6. حق توارث
 7. حق آزادي فكر و وجدان و مذهب
 8. آزادي عقیده و بيان
 9. حق آزادي اجتماع و تشكيل جمعيت‌هاي مسالمت‌آمیز
- ه - حقوق اقتصادي و اجتماعي و فرهنگي خصوصاً :

1. حق کار کردن و انتخاب آزاد شغل و استفاده از شرایط عادلانه و رضایتبخش کار و برخورداری از حمایت در برابر بیکاری و دریافت دستمزد مساوی برای کار مساوی و دریافت پاداش منصفانه و رضایتبخش
 2. حق تشکیل اتحادیه‌های صنفی و عضویت در آنها
 3. حق مسکن
 4. حق استفاده از بهداشت عمومی و مراقبت‌های پزشکی و بیمه‌های اجتماعي و خدمات اجتماعي
 5. حق تحصیل و کارآموزي حرفه‌اي
 6. حق مشارکت در فعاليت‌هاي فرهنگي با شرایط یکسان
- و - حق دسترسي به کلیه امکانات خدماتي که به عموم عرضه ميشود از قبیل وسایط نقلیه و هتلها و رستورانها و کافه‌ها و تماشاخانه‌ها و پارکها.

ماده 6

دول عاقد براي کلیه افراد مشمول صلاحیت قضايي خود در برابر هر نوع تبعیض نژادي که حقوق بشر و آزادي‌هاي اساسي افراد را برخلاف مقررات

این قرارداد مورد تجاوز قرار دهد حمایت و يك طريقه دادرسي مؤثر در برابر محاکم ذیصلاحیت ملي و سایر مراجع صلاحیت‌دار مملکتی تأمین خواهند کرد و همچنین حق افراد را در مطالبه غرامت و جبران عادلانه و متناسب خسارتي که بر اثر اعمال تبعیضات نژادي وارد مي‌گردد تضمین خواهند نمود.

ماده 7

دول عاقد متعهد میشوند به منظور مبارزه با تعصباتي که منجر به تبعیضات نژادي میشود و نیز برای تعمیم و بسط تفاهم و روح گذشت و سازش و مودت در میان ملل و گروه‌ها و نژادها و اقوام مختلف و ترویج نیات و اصول منشور ملل متحد و مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر و اعلامیه ملل متحد درباره رفع تبعیضات نژادي و مفاد این قرارداد اقدامات مؤثر علی‌الخصوص در زمینه تعلیم و تربیت فرهنگ و نشر اخبار معمول دارند.

***** ** *****

بخش 2

ماده 8

1. کمیته‌ای به منظور رفع تبعیضات نژادي (که از این پس «کمیته» نامیده میشود) مرکب از هیجده نفر کارشناس واجد صفات عالی اخلاقی و بیطرفی که من باب اهلیت و مقام شخصی انجام وظیفه خواهند نمود و از طرف دول عاقد با توجه به لزوم توزیع جغرافیایی عادلانه و در برگرفتن اشکال مختلفه تمدن و سیستم‌های عمده قضائی انتخاب میشوند تشکیل خواهد شد.

2. اعضای کمیته با رأی مخفی از بین کسانی که دول عاقد برای عضویت کمیته نامزد کرده‌اند انتخاب میشوند. هر دولت عضو می‌تواند يك نفر را از میان اتباع خود نامزد کند.

3. نخستین انتخابات شش ماه پس از تاریخ اجرای این قرارداد انجام می‌گیرد. حداقل سه ماه قبل از تاریخ هر دوره انتخاباتی دبیرکل ملل متحد کتباً از دول عضو دعوت خواهد کرد تا نامزدهای انتخاباتی خود را ظرف دو ماه معرفی نمایند.

دبیرکل ملل متحد فهرست اسامی کلیه کسانی را که بدین ترتیب نامزد شده‌اند به ترتیب حروف الفباء و با ذکر نام دول عضوی که آنها را

نامزد کرده‌اند تهیه و به دول عاقد این قرارداد تسلیم می‌کند.

4. انتخاب اعضای کمیته در جلسهای متشکل از کلیه دول عضو که از طرف دبیرکل ملل متحد در مقر سازمان ملل متحد دعوت میشوند انجام خواهد گرفت.

در این جلسه که با حضور دو سوم دول عضو حائز اکثریت میشود کسانی به عضویت کمیته انتخاب میشوند که تعداد بیشتر و اکثریت مطلق آراء نمایندگان حاضر و رأی دهنده دول عضو را به دست آورند.

5. الف - اعضای کمیته برای مدت چهار سال انتخاب میشوند. معذک دوره عضویت نه نفر از کسانی که در نخستین انتخابات به عضویت برگزیده میشوند پس از دو سال منقضی می‌گردد و رئیس کمیته بلافاصله پس از انجام نخستین انتخابات اسامی این نه عضو را به حکم قرعه تعیین می‌نماید.

ب - برای جانشینی کارشناسی که به علل غیرمنتظره از ادامه و وظایف خود در کمیته دست کشیده، دولت متبوع او کارشناس دیگری را از میان اتباع خود مشروط به تصویب کمیته منصوب می‌کند.

6. پرداخت هزینه و مخارج اعضای کمیته مادامی که در کمیته انجام وظیفه می‌کنند به عهده دول عضو خواهد بود.

ماده 9

1. دول عاقد متعهد میشوند گزارشی درباره اقدامات قانونی و قضائی و اداری و غیره که به منظور اجرای مقررات و مفاد این قرارداد معمول داشته‌اند در مواعد زیر به دبیرکل تسلیم نمایند که مورد مطالعه و بررسی کمیته قرار گیرد.

الف - طرف يك سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن قرارداد در مورد هر يك از دول

ب - متعاقباً هر دو سال يك بار و بعلاوه هر وقت که کمیته چنین تقاضایی بنماید. کمیته می‌تواند از دول عاقد تقاضای اطلاعات تکمیلی بنماید.

2. کمیته هر سال گزارش اقدامات و فعالیت‌های خود را توسط دبیرکل به مجمع عمومی تسلیم می‌دارد و می‌تواند براساس مطالعه و بررسی گزارشها و اطلاعات واصله از دول عضو پیشنهادها و توصیه‌هایی که

داراي جنبه عمومي است بنمايد. اين پيشنهاها و توصيه‌هاي عمومي در صورت لزوم همراه با ملاحظات دول عضو به مجمع عمومي گزارش خواهد شد.

ماده 10

1. كميته آئين نامه و مقررات داخلي خود را تعيين و تصويب خواهد كرد.

2. كميته هيئت رئيسه خود را براي مدت دو سال انتخاب خواهد نمود.

3. دبیرخانه کمیته به عهده دبیرکل ملل متحد خواهد بود.

4. جلسات کمیته عادتاً در مقر سازمان ملل متحد منعقد خواهد گردید.

ماده 11

1. هر گاه يکي از دول عضو، چنين تشخيص دهد که يکي از دول عضو مقررات قرارداد حاضر را مرعي و مجري نمي‌دارد، مي‌تواند توجه کمیته را به موضوع جلب کند کمیته مراتب را به اطلاع دولت مربوطه ميرساند. دولت مربوطه ظرف سه ماه توضيحات کتبي براي روشن شدن قضيه و عنداللزوم اقداماتي که ممکن بود به عمل آيد تسليم کمیته مي‌کند.

2. هر گاه طرف شش ماه پس از اطلاع اوليه به دولت دريافت کننده موضوع از طريق مذاکرات دو جانبه يا از هر طريق ديگري که براي دو دولت مقدور باشد به صورت مرضي‌الطرفين حل و فصل نشود هر يك از دو دولت مزبور حق خواهد داشت که موضوع را مجدداً به وسيله يادداشتي به کمیته مرجوع دارد و مراتب را به دولت ديگر نیز اطلاع دهد.

3. کمیته فقط در صورتي مي‌تواند در مورد يك اختلاف طبق بند 2 اين ماده رسيدگي نمايد که قبلاً اطمينان حاصل کرده باشد که کليه طرق دادخواهي در حقوق داخلي که براساس اصول کلي مورد قبول حقوق بين‌المللي استوار باشد، مورد استفاده و توسل قرار گرفته است اين قاعده در مواردی که آئين دادخواهي متضمن مواعيد طولاني غيرمعقولي باشد اعمال نمي‌گردد.

4. کمیته مي‌تواند در مورد هر موضوعي که به آن ارجاع ميشود اطلاعات تکميلي ديگري که لازم بدانند از دول مربوطه بخواهد.

5. در مواقعی که کمیته به موجب ماده حاضر مشغول بررسی موضوعی می‌باشد هر یک از دول ذینفع می‌توانند نماینده‌ای تعیین کنند که بدون داشتن حق رأی در تمام مدت رسیدگی در جلسات کمیته شرکت نماید.

ماده 12

1. الف - پس از آنکه کمیته کلیه اطلاعاتی را که لازم تشخیص می‌دهد تحصیل نمود و مورد بررسی و مذاقه قرارداد، رئیس کمیته کمیسیون سازش ویژه‌ای (که منبعت «کمیسیون» نامیده می‌شود) مرکب از پنج تن که ممکن است عضو کمیته باشد و یا نباشند تعیین خواهد کرد، اعضای کمیسیون با رضایت کامل طرفین اختلاف انتخاب می‌شوند و کمیسیون مساعی جمیله خود را به منظور یافتن راه حل دوستانه موضوع، که مبتنی بر احترام و مراعات مفاد قرارداد حاضر باشد، برای دول ذینفع به کار خواهد برد.

ب - هر گاه طرفین اختلاف طرف سه ماه در خصوص ترکیب کمیسیون جزئاً یا کلاً به توافق نرسند آن عده از اعضاء کمیسیون که مورد توافق طرفین اختلاف قرار نگرفته‌اند با رأی مخفی و به اکثریت دو سوم آراء اعضای کمیته از بین اعضای خود کمیته انتخاب خواهند شد.

2. اعضای کمیسیون من باب اهلیت و مقام شخصی خود خدمت می‌کنند و نباید از اتباع دول طرف اختلاف و یا از اتباع دول غیر عضو قرارداد حاضر باشند.

3. کمیسیون رئیس خود را انتخاب و روش کار و آئین نامه داخلی خود را تعیین و تصویب خواهد نمود.

4. جلسات کمیسیون عادتاً در مقر سازمان ملل متحد یا محل مناسب دیگری که کمیسیون تعیین کند منعقد خواهد گردید.

5. دبیرخانه مذکور در بند 3 ماده 10 قرارداد حاضر در صورتی که اختلاف بین دول موجب تشکیل کمیسیون شود خدمات خود را در اختیار کمیسیون می‌گذارد.

6. دول طرف اختلاف هزینه اعضای کمیسیون را بر اساس صورت برآوردی که به وسیله دبیرکل تسلیم می‌شود بالسویه پرداخت خواهند نمود.

7. دبیرکل اختیار دارد در صورت لزوم پیش از آنکه دول طرف اختلاف هزینه‌های متعلقه را طبق بند 6 این ماده تأدیه نمایند - هزینه اعضای کمیسیون را پرداخت نماید.

8. اطلاعاتی که کمیته تحصیل و بررسی نموده است در اختیار کمیسیون قرار خواهد گرفت و کمیسیون می‌تواند از دول ذیربط تقاضای ارسال اطلاعات مربوطه دیگری را بنماید.

ماده 13

1. کمیسیون پس از بررسی همه جوانب موضوع گزارشی تهیه و به رئیس کمیته تسلیم می‌کند این گزارش مشتمل بر استنتاجات کمیسیون در مورد واقعیات مربوطه به اختلاف بین طرفین بوده و متضمن توصیه‌هایی که برای حل دوستانه اختلاف مناسب تشخیص می‌شود خواهد بود.

2. رئیس کمیته گزارش کمیسیون را به هر يك از دول طرف اختلاف ارسال خواهد داشت. دول مذکور ظرف سه ماه موافقت یا مخالفت خود را با توصیه‌های مندرج در گزارش کمیسیون به رئیس کمیته اطلاع خواهند داد.

3. پس از انقضای مهلت مقرر در بند 2 این ماده رئیس کمیته گزارش کمیسیون را به انضمام اظهاریه‌های دول ذینفع برای سایر دول عاقد قرارداد ارسال خواهد داشت.

ماده 14

1. هر يك از دول عاقد قرارداد می‌توانند در هر موقع اعلام نماید که صلاحیت کمیته را برای دریافت و رسیدگی به شکایات و عرایض افراد یا دسته‌هایی از اشخاصی که تابع آن دولت بوده و مدعی باشند که با نقض یکی از حقوق مصرحه در قرارداد حاضر از طرف آن دولت در معرض تعدی قرار گرفته‌اند به رسمیت می‌شناسد. کمیته هیچ عریضه یا شکایت راجع به دولتی را که مبادرت به اعلام چنین اعلامیه‌ای ننموده باشد، دریافت نخواهد داشت.

2. هر يك از دول عاقد این قرارداد که شناسایی صلاحیت کمیته را طبق بند 1 این ماده اعلام دارد می‌تواند در داخل نظام قضائی مملکتی خود، برای دریافت و رسیدگی به شکایات افراد یا دسته‌هایی از اشخاص که تابع آن دولت می‌باشند و مدعی هستند که با نقض یکی از حقوق مصرحه در قرارداد حاضر از طرف دولت مذکور در معرض تعدی قرار گرفته‌اند و سایر طرق دادخواهی که در دسترسشان بوده مراجعه نموده‌اند، مرجعی را ایجاد یا تعیین نماید.

3. اعلام شناسایی که طبق بند 1 این ماده صورت می‌گیرد و نام مرجعی که به موجب بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود توسط دولت

مربوط به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم می‌شود و مشارالیه رونوشت آنرا برای سایر دول عاقد قرارداد می‌فرستد. اعلام شناسایی را می‌توان هر موقع از طریق ارسال یادداشت به دبیرکل سازمان ملل متحد مسترد داشت لیکن این استرداد در مورد عرایضی که کمیته تا آن تاریخ دریافت داشته مؤثر نخواهد بود.

4. مرجعی که طبق بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود موظف است شکایات واصله را در دفتری به نام دفتر عرایض ثبت کند و نسخه‌های مصدق و متحدالشکل این دفتر همه ساله از طریق مناسب در اختیار دبیرکل قرار دهد محتویات دفتر مزبور افشاء نخواهد شد.

5. هرگاه مرجعی که طبق بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود نتواند موجبات رضایت عارض یا شاکی را فراهم سازد عارض حق دارد ظرف شش ماه مراتب را به استحضار کمیته برساند.

6. الف - کمیته هر عریضه‌ای را که به آن ارجاع گردد محرمانه به نظر دولت عاقدی که شاکی مدعی است مقرر است این قرارداد را نقض کرده است می‌رساند لیکن هویت شخص و یا گروه افراد شاکی را بدون رضایت صریح شخص و یا گروه مذکور نمی‌توان فاش ساخت.

کمیته شکایاتی را که فاقد امضاء صریح باشد نخواهد پذیرفت.

ب - دولت مربوطه ظرف سه ماه پس از اطلاع از مفاد شکایت توضیحات و اظهارات لازم را که برای روشن شدن موضوع و عنداللزوم اقداماتی که ممکن بود به عمل آید کتباً به اطلاع کمیته می‌رساند.

7. الف - کمیته با توجه به اطلاعاتی که دولت مربوطه و شخص شاکی در اختیار گذارده‌اند عرایض و شکایات را مورد بررسی قرار می‌دهد کمیته در صورتی شکایتی را مورد بررسی قرار خواهد داد که قبلاً اطمینان حاصل کرده باشد که شخص شاکی کلیه طرق دادخواهی داخل ممکن را مورد استفاده و توسل قرار داده است این قاعده در مواردی که آئین دادخواهی متضمن مواعد طولانی غیرمعقول باشد، اعمال نمی‌گردد.

ب - کمیته پیشنهادها و توصیه‌های احتمالی خود را به اطلاع دولت مربوطه و شخص عارض خواهد رسانید.

8. کمیته خلاصه عرایض واصله و در صورت اقتضاء خلاصه توضیحات و اظهارات دول مربوطه و نیز پیشنهادها و توصیه‌های خود را در گزارش سالانه منتشر خواهد کرد.

9. کمیته فقط در صورتی صلاحیت خواهد داشت وظایف مقرر در این ماده را انجام دهد که حداقل ده دولت عاقل این قرارداد صلاحیت آن را طبق مفاد بند 1 این ماده به رسمیت شناخته باشند.

ماده 15

1. تا نیل به هدفهای اعلامیه اعطای استقلال به کشورها و ملل تحت استعمار مندرج در قطعنامه 1514 (دوره 15) مجمع عمومی مورخ 14 دسامبر 1960 مقررات قرارداد حاضر به هیچ وجه در برخورداری ملل مذکور از حق دادخواهی و شکایت که به موجب سایر اسناد بین‌المللی یا از طرف سازمان ملل متحد و سازمانهای تخصصی به آنان اعطاء گردیده است محدودیتی ایجاد نخواهد کرد.

2. الف - کمیته متشکل طبق بند 1 ماده 8 قرارداد حاضر رونوشت شکایات واصل از ارگانهای سازمان ملل متحد را که مشغول به مسائلی می‌باشد که با اصول و هدفهای قرارداد ارتباط مستقیم دارد دریافت خواهد داشت و درباره شکایات رسیده از سکنه اراضی تحت قیمومت و یا غیر خودمختار و یا به طور کلی از سایر سرزمینهای مشمول قطعنامه شماره 1514 (دوره پانزدهم) مجمع عمومی که با مسائل منظور در قرارداد حاضر ارتباط دارد و ارگانهای مذکور راجع به آن اقدام و رسیدگی می‌نمایند اظهار عقیده کرده و راجع به موضوع آن شکایات توصیه‌هایی به عمل خواهد آورد.

ب - کمیته رونوشت گزارشهای ارگانهای صالحه سازمان ملل متحد را در زمینه اقدامات قانون‌گذاری و قضائی و اداری یا هر اقدام دیگری که مستقیماً به اصول و هدفهای این قرارداد مربوط می‌شود و توسط قوای اجرائی سرزمینهای مذکوره در جزء (الف) این بند معمول گردیده است دریافت خواهد داشت و عقاید و پیشنهادهای خود را به اطلاع ارگانهای مزبور خواهد رسانید.

3. گزارش کمیته به مجمع عمومی حاوی خلاصه عرایض و گزارشهای رسیده از ارگانهای ملل متحد بوده و همچنین عقاید و توصیه‌های کمیته در خصوص عرایض و گزارشهای مذکور خواهد بود.

4. کمیته از دبیرکل سازمان ملل تقاضا می‌کند که کلیه اطلاعات مربوطه به هدفهای این قرارداد و همچنین هر گونه اطلاعاتی که راجع به سرزمینهای مذکوره در بند 2 (الف) این ماده در اختیار دارد به کمیته ارسال دارد.

مقررات قرارداد حاضر در مورد تدابیری که بایستی برای حل اختلافات و رسیدگی به شکایات اتخاذ شود بدون خلل به سایر طرق حل اختلاف و رسیدگی به شکایات راجع به موضوع تبعیضات که در اسناد اساسی سازمان ملل و یا اسناد مربوط به تأسیس مؤسسات تخصصی آن و یا در قراردادهای مصوبه سازمان ملل متحد در نظر گرفته شد، اجرا می‌شود و مقررات مذکور مانع از آن نخواهد بود که دول عاقد به سایر طرق حل اختلاف طبق موافقت‌نامه‌های بین‌المللی عمومی و یا خصوصی که بین آنان منعقد و مجری است توسل جویند.

***** ** *****

بخش 3

ماده 17

1. قرارداد حاضر برای امضای هر دولتی که عضو سازمان ملل متحد یا یکی از مؤسسات تخصصی آن بوده یا هر دولتی که اساسنامه دادگاه بین‌المللی دادگستری را امضاء کرده باشد و همچنین هر دولتی که از طرف مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای عضویت در قرارداد حاضر دعوت شود، مفتوح خواهد بود.

2. قرارداد حاضر به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب آن به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده 18

1. قرارداد حاضر برای الحاق هر يك از دول مذکور در بند 1 ماده 17 مفتوح خواهد بود.

2. الحاق با تسلیم سند الحاق به دبیرکل ملل متحد انجام می‌گیرد.

ماده 19

1. قرارداد حاضر سی روز پس از تاریخ بیست و هفتمین سند تصویب و یا الحاق به دبیرکل سازمان ملل متحد لازم‌الاجراء خواهد شد.

2. قرارداد حاضر برای دولی که آن را تصویب کنند و یا پس از تسلیم بیست و هفتمین سند تصویب یا الحاق بدان ملحق شوند سی روز پس از تاریخی که سند تصویب یا سند الحاق خود را به دبیرکل ملل متحد

تسلیم نمایند لازم الاجرا خواهد بود.

ماده 20

1. دبیرکل سازمان ملل متحد متن قیود و شروطی را که احتمالاً دول در موقع تصویب این قرارداد یا الحاق به آن قائل شوند دریافت داشته و به کلیه دول عاقد یا دولی که ممکن است به قرارداد ملحق شوند کتباً اطلاع خواهد داد. هر دولتی که به شرایط مذکور معترض باشد ظرف نود روز پس از تاریخ اطلاعیه مذکور به دبیرکل اطلاع خواهد داد شرط مورد بحث را نمیپذیرد.

2. به قید و شروطی که با موضوع و هدف قرارداد حاضر غیرقابل جمع است و همچنین شروطی که اثر آن فلج ساختن فعالیت یکی از ارگان‌های مخلوق قرارداد حاضر باشد مجاز نخواهد بود و شروطی دارای وصف فوق تلقی می‌گردد که مورد اعتراض حداقل دو سوم دول عاقد قرارداد واقع شود.

3. قیود و شروطی که می‌توان هر موقع به اطلاع کتبی به دبیرکل مسترد داشت اطلاعیه مذکور از تاریخ وصول نافذ و معتبر خواهد بود.

ماده 21

هر يك از دول عاقد می‌تواند این قرارداد را با اطلاع کتبی به دبیرکل ملل متحد فسخ کند.

فسخ قرارداد يك سال پس از تاریخ وصول اعلامیه مذکور به دبیرکل نافذ خواهد بود.

ماده 22

اختلافات بین دو یا چند دولت عاقد راجع به تفسیر و یا اجرای قرارداد حاضر که از طریق مذاکره یا از طریق دیگر مطرح در این قرارداد حل و فصل نشود بنا به درخواست هر يك از طرفین اختلاف به دادگاه بین‌المللی دادگستری ارجاع خواهد شد تا راجع به آن رأی دهد مشروط بر اینکه طرفین اختلاف در مورد راه حل دیگری توافق نکرده باشند.

ماده 23

1. هر يك از دول عاقد می‌تواند هر موقع کتباً از دبیرکل ملل متحد

تقاضای تجدیدنظر در قرارداد حاضر را بنماید.

2. مجمع عمومی سازمان ملل متحد درباره اقداماتی که باید عنداللزوم در مورد چنین تقاضایی اتخاذ گردد، تصمیم خواهد گرفت.

ماده 24

دبیرکل سازمان ملل متحد جزئیات ذیل را به اطلاع کلیه دول مذکوره در بند 1 ماده 17 قرارداد حاضر خواهد رسانید:

الف - امضاء و تصویب و یا الحاق به قرارداد طبق مواد 17 و 18.

ب - تاریخ اجرای قرارداد حاضر طبق ماده 19.

ج - اطلاعیه‌ها و اعلامیه‌ها و مکاتبات واصله طبق مواد 14 و 20 و 23.

د - موارد فسخ طبق ماده 21.

ماده 25

1. قرارداد حاضر که متون انگلیسی و چینی و اسپانیایی و فرانسه و روسی آن دارای اعتبار یکسان می‌باشد در بایگانی سازمان ملل متحد ضبط خواهد شد.

2. دبیرکل ملل متحد نسخه‌های مصدق این قرارداد را برای کلیه دولی که به یکی از طبقات مذکوره در بند 1 ماده 17 تعلق داشته باشد ارسال خواهد داشت.

قرارداد فوق مشتمل بر يك مقدمه و بیست و پنج ماده منضم به قانون مربوط به قرارداد بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض نژادی است.

1. به شرط لازم‌الاجراء شدن میثاق این پروتکل سه ماه پس از تاریخ تودیع دهمین سند تصویب یا الحاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد لازم‌الاجراء خواهد شد.

2. برای هر يك از کشورهایي که بعد از تودیع دهمین سند تصویب یا الحاق این پروتکل را تصویب خواهند کرد یا به آن ملحق خواهند شد این پروتکل سه ماه پس از تاریخ تودیع سند تصویب یا الحاق آن کشور لازم‌الاجراء خواهد شد.

ماده 10

مقررات این پروتکل بدون هیچگونه محدودیت یا استثناء به کلیه واحدهای تشکیل دهنده کشورهای متحده (فدرال) شمول خواهد داشت.

ماده 11

1. هر کشور طرف معاهد این پروتکل میتواند يك اصلاحیه پیشنهاد و متن آنرا نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع کند. دبیرکل طرح اصلاحیه‌های پیشنهادی را به کشورهای طرف معاهد این پروتکل ارسال میدارد و از آنها درخواست مینماید به او اطلاع دهند که آیا مایل هستند کنفرانسی از کشورهای طرف معاهد برای بررسی این طرحها و اخذ رأی درباره آنها تشکیل شود. هرگاه اقلأً يك ثلث کشورهای طرف معاهد موافق تشکیل چنین کنفرانسی باشند دبیرکل کنفرانس را زیر لوای سازمان ملل متحد تشکیل خواهد داد. هر اصلاحیه که باکثرت آراء کشورهای حاضر و رأی دهنده در کنفرانس پذیرفته شود برای تصویب به مجمع عمومی ملل متحد تقدیم میشود.

2. اصلاحیه‌ها وقتیکه به تصویب مجمع عمومی ملل متحد رسید و با اکثریت دو ثلث از کشورهای طرف معاهد این پروتکل طبق قواعد قانون اساسی هر يك پذیرفته شد لازم‌الاجراء میشود.

3. وقتیکه این اصلاحیه‌ها لازم‌الاجراء میشود برای کشورهایی که آنها را پذیرفته‌اند الزام‌آور خواهد بود. سایر کشورهای طرف معاهد کماکان به مقررات این پروتکل و هر اصلاحیه قبلی که پذیرفته‌اند ملزم خواهند بود.

ماده 12

1. هر کشور طرف معاهد میتواند هر موقع این پروتکل را از طریق اختاریه کتبی خطاب به دبیرکل سازمان ملل متحد فسخ بکند. این فسخ سه ماه پس از تاریخ وصول اختاریه به دبیرکل نافذ خواهد شد.

2. فسخ به اجرائی مقررات این پروتکل در مورد هر اطلاعیه که به موجب ماده 2 قبل از تاریخ نافذ شدن فسخ تقدیم شده باشد خللی وارد نمیکند.

ماده 13

قطع نظر از اطلاعیه‌های پیش‌بینی شده در بند 5 ماده 8 این پروتکل دبیرکل سازمان ملل متحد کلیه کشورهای مذکور در بند 1 ماده 48 میثاق را از امور ذیل مطلع خواهد کرد:

الف - امضاهای این پروتکل و اسناد تصویب و الحاق تودیع شده طبق ماده 8.

ب - تاریخی که این پروتکل طبق ماده 9 لازم‌الاجراء خواهد شد و تاریخی که اصلاحیه‌ها طبق ماده 11 لازم‌الاجراء خواهد شد.

ج - فسخ‌هایی که طبق ماده 12 بشود.

ماده 14

1. این پروتکل متن‌های چینی - انگلیسی - فرانسه - روسی و اسپانیایی آن دارای اعتبار مساوی است در بایگانی سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد.

2. دبیرکل سازمان ملل متحد رونوشت مصدق این پروتکل را به کلیه کشورهای مذکور در ماده 48 میثاق ارسال خواهد داشت.

حقوق کودک

کنوانسیون حقوق کودک

مصوب نوامبر 1989 (23)

مقدمه

کشورهای طرف کنوانسیون حاضر:

با توجه به این که طبق اصول اعلام شده در منشور سازمان ملل به رسمیت شناختن حقوق لاینفک، مساوی و منزلت تمام اعضای خانواده بشری زیربنای آزادی، عدالت و صلح در جهان است،

با در نظر داشتن این که اعضای سازمان ملل در منشور سازمان، اعتقاد خود را به حقوق اساسی و مقام و ارزش انسان و عزم خود را برای افزایش پیشرفتهای اجتماعی و معیارهای زندگی بهتر توأم با آزادی‌های بیشتر، در آزادیها پیشتر اعلام کرده‌اند،

با تشخیص این که سازمان ملل در اعلامیه جهانی حقوق بشر و در کنوانسیونهای بین‌المللی حقوق بشر اعلام و موافقت نموده که هر یک از افراد بدون هر گونه تبعیض از نظر نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقاید سیاسی، جایگاه اجتماعی یا ملی، تولد و یا سایر خصوصیات، در تمام حقوق و آزادیهایی که در آن کنوانسیونها و اعلامیه‌ها اعلام شده، ذیحق می‌باشند،

و نظر به این که سازمان ملل در اعلامیه جهانی حقوق بشر اعلام نموده است که دوران کودکی مستلزم مراقبتها و مساعدتهای ویژه می‌باشد،

با اعتقاد به این که خانواده به عنوان جزء اصلی جامعه و محیط طبیعی برای رشد و رفاه تمام اعضای خود خصوصاً کودکان می‌بایستی از حمایتها و مساعدتهای لازمه به نحوی برخوردار شود که بتواند مسئولیتهای خود را در جامعه ایفا کند،

با تشخیص این که کودک برای رشد کامل و متعادل شخصیتی خود می‌بایستی در محیط خانواده و در فضایی (مملو) از خوشبختی، محبت و تفاهم بزرگ شود،

با توجه به این که کودک می‌بایست آمادگی کامل برای زندگی فردی در جامعه داشته باشد و در سایه ایده‌آلهایی که در منشور سازمان ملل اعلام شده، خصوصاً صلح، احترام، بردباری، آزادی، برابری و اتحاد بزرگ شود،

با در نظر داشتن این که لزوم انجام مراقبتهای ویژه از کودک در اعلامیه حقوق کودک ژنو 1924 بیان شده، در 20 نوامبر 1959 در اعلامیه حقوق کودک مجمع عمومی به تصویب رسیده، در اعلامیه جهانی حقوق بشر و در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (خصوصاً در موارد 23 و 24)، در کنوانسیون بین‌المللی حقوق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (خصوصاً در ماده 10) و در اسناد و احکام سازمانهای تخصصی و سازمانهای بین‌المللی مربوط به رفاه کودکان به رسمیت شناخته شده است،

با توجه به این که در اعلامیه جهانی حقوق بشر تصریح شده است، «کودک به خاطر نداشتن رشد کامل فیزیکی و ذهنی محتاج مراقبت و حمایت‌هایی از جمله حمایت‌های مناسب حقوقی قبل و بعد از تولد می‌باشد»،

با در نظر گرفتن مفاد اعلامیه اصول حقوقی و اجتماعی مربوط به

حمایت و رفاه کودکان با اشاره ویژه به موضوع فرزند رضاعی و فرزندخواندگی ملی و بین‌المللی، قانون حداقل استاندارد سازمان ملل در مورد اجرای عدالت برای افراد صغیر (قوانین یکن) و اعلامیه حمایت از زنان و کودکان در مواقع اضطراری و جنگ‌ها، با تشخیص این که در تمام کشورهای جهان کودکانی وجود دارند که تحت شرایط دشوار زندگی می‌کنند و این گونه کودکان محتاج توجهات ویژه‌ای هستند، با توجه به ارزشهای سنتی و فرهنگی هر ملت در حمایت و تعلیم و تربیت یکنواخت کودک،

و با عنایت به اهمیت همکاری‌های بین‌المللی برای بهبود شرایط زندگی کودکان در تمام کشورها خصوصاً کشورهای در حال توسعه، به توافقات ذیل نایل شدند:

بخش 1

ماده 1

از نظر این کنوانسیون منظور از کودک افراد انسانی زیر سن 18 سال است مگر این که طبق قانون قابل اجرا در مورد کودک، سن بلوغ کمتر تشخیص داده شود.

ماده 2

1. کشورهای طرف کنوانسیون، حقوقی را که در این کنوانسیون در نظر گرفته شده، برای تمام کودکانی که در حوزه قضائی آنها زندگی می‌کنند بدون هیچگونه تبعیضی از جهت نژاد، رنگ، مذهب، زبان، عقاید سیاسی، ملیت، جایگاه قومی و اجتماعی، مال، عدم توانایی، تولد و یا سایر احوال شخصیه والدین و یا قیم قانونی محترم شمرده و تضمین خواهند نمود.

2. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم را جهت تضمین حمایت از کودک در مقابل تمام اشکال تبعیض، مجازات بر اساس موقعیت، فعالیتها، ابراز عقیده و یا عقاید والدین، قیم قانونی و یا اعضای خانواده کودک به عمل خواهند آورد.

ماده 3

1. در تمام اقدامات مربوط به کودکان که توسط مؤسسات رفاه اجتماعی عمومی و یا خصوصی، دادگاهها، مقامات اجرائی، یا ارگانهای حقوقی انجام میشود، منافع کودک از اهم ملاحظات می‌باشد.

2. کشورهای طرف کنوانسیون متقبل میشوند که حمایتها و مراقبتهای لازم را برای رفاه کودکان، با توجه به حقوق و وظایف والدین آنها، قیم و یا سایر افرادی که قانوناً مسئول آنان هستند، تضمین کنند و در این راستا اقدامات اجرائی و قانونی مناسب معمول خواهد گردید.

3. کشورهای طرف کنوانسیون تضمین خواهند نمود که مؤسسات، خدمات و وسائلی که مسئول مراقبت و حمایت کودکان هستند مطابق با معیارهای باشند که توسط مقامات ذیصلاحیت خصوصاً در زمینه‌های ایمنی، بهداشت، تعداد کارکنان آن مؤسسات و نحوه نظارت و بازرسی، تعیین شده است.

ماده 4

کشورهای طرف کنوانسیون اقدامات اجرائی و قانونی لازم را جهت تحقق حقوق شناخته شده در این کنوانسیون معمول خواهند داشت. کشورهای طرف کنوانسیون با توجه به حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی اقداماتی را در جهت به کارگیری حداکثر منابع موجود خود و در صورت لزوم در چارچوب همکاریهای بین‌المللی به عمل خواهند آورد.

ماده 5

کشورهای طرف کنوانسیون احترام به مسئولیتها، حقوق و وظایف والدین و یا در صورت قابلیت اطلاق، اعضای خانواده بزرگی که از طریق آداب محلی به وجود می‌آید، قیم و یا سایر اشخاصی که قانوناً مسئول کودک هستند را متقبل میشوند و به طریقی که موجب تکامل تواناییهای کودک شود، راهنمایی و ارشاد لازم را جهت اعمال حقوق شناخته شده کودک در این کنوانسیون، به عمل خواهند آورد.

ماده 6

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق ذاتی هر کودک را برای زندگی به رسمیت خواهند شناخت.

2. کشورهای طرف کنوانسیون ایجاد حداکثر امکانات را برای بقا و پیشرفت کودک تضمین خواهند نمود.

ماده 7

1. تولد کودک بلافاصله پس از به دنیا آمدن ثبت میشود و از حقوقی مانند حق داشتن نام، کسب تابعیت و در صورت امکان، شناسایی والدین و قرار گرفتن تحت سرپرستی آنها برخوردار می‌باشد.

2. کشورهای طرف کنوانسیون این حقوق را مطابق با قوانین ملی و تعهدات خود طبق اسناد بین‌المللی مربوطه در این زمینه، خصوصاً در مواردی که کودک در صورت عدم اجرای آنها آواره محسوب گردد، لازم‌الاجرا تلقی خواهند کرد.

ماده 8

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک برای حفظ هویت خود، من جمله ملیت، نام و روابط خانوادگی را طبق قانون و بدون مداخله تضمین خواهند کرد.

2. در مواردی که کودک به طور غیرقانونی از تمام یا برخی از حقوق مربوط به هویت خود محروم شود، کشورهای عضو حمایت و مساعدتهای لازم را برای استیفای سریع حقوق فوق به عمل خواهند آورد.

ماده 9

1. کشورهای طرف کنوانسیون تضمین می‌نمایند که کودکان علی‌رغم خواسته‌شان از والدین خود جدا نشوند، مگر در مواردی که مقامات ذیصلاح مطابق قوانین و مقررات و پس از بررسیهای قضایی مصمم شوند که این جدایی به نفع کودک است. این گونه تصمیمات ممکن است در موارد به خصوصی از قبیل سوءاستفاده و یا بی‌توجهی والدین کودک و یا هنگام جدا شدن والدین از یکدیگر ضرورت یابد و در این صورت باید در مورد محل اقامت کودک تصمیمی اتخاذ شود.

2. در هر يك از مراحل دادرسی مربوط به پاراگراف اول ماده 9 باید به تمام طرفهای ذینفع فرصت داده شود در مراحل دادرسی شرکت کرده و نظرات خود را ابراز کنند.

3. کشورهای طرف کنوانسیون، حق کودکی را که از يك یا هر دو والدین جدا شده، مبني بر حفظ روابط شخصی و تماس مستقیم با والدین به طور منظم رعایت خواهند نمود، مگر در مواردی که این امر مغایر منافع کودک باشد.

4. هنگامی که جدایی ناشی از اقدامات دولت از قبیل بازداشت، زندانی کردن، تبعید، اخراج یا مرگ (منجمله مرگی که در حین توقیف بودن شخص واقع شود) یکی یا هر دو والدین و یا کودک باشد، کشور طرف کنوانسیون بنا به درخواست، والدین یا کودک یا در صورت اقتضا یکی از اعضای خانواده را در جریان اطلاعات ضروری در مورد اموال فرد

غایب خانواده قرار خواهد داد، مگر در مواردی که دادن این گونه اطلاعات مضر به حال کودک باشد. کشورهای طرف کنوانسیون هم چنین تضمین خواهند نمود که تسلیم این درخواست فی نفسه عواقبی برای افراد مربوطه در پی نداشته باشد.

ماده 10

1. مطابق با تعهدات کشورهای طرف کنوانسیون در پاراگراف 1 ماده 9، در خواست کودک یا والدین وی برای ورود یا ترک کشور برای به هم پیوستن مجدد خانواده، از سوی کشور طرف کنوانسیون با نظر مثبت و به روشی انسانی و سریع بررسی خواهند شد. کشورهای طرف کنوانسیون با نظر مثبت و به روشی انسانی و سریع بررسی خواهد شد. کشورهای طرف کنوانسیون هم چنین تضمین خواهند نمود که تسلیم این گونه درخواستها عواقبی برای درخواست کننده و اعضای آنها در پی نخواهد داشت.

2. کودکی که والدینش در کشورهای جداگانه زندگی میکنند حق دارد گذشته از شرایط استثنایی به طور منظم روابط شخصی و تماس مستقیم با والدین خود داشته باشد. بدین منظور و مطابق با تعهدات مندرج در پاراگراف 2 ماده 9، کشورهای طرف کنوانسیون حق والدین و کودک برای ترک هر کشور من جمله کشور ملی خود و ورود به هر کشور دیگری را محترم خواهند شمرد. حق ترک هر کشوری فقط مشمول محدودیتهایی است که در قانون تصریح شده و برای حفظ امنیت ملی، نظم عمومی، سلامت عمومی یا اخلاقیات یا حقوق یا آزادیهای دیگران یا سایر حقوقی که در این کنوانسیون به رسمیت شناخته شده اند، ضروری است.

ماده 11

1. کشورهای طرف کنوانسیون اقداماتی را در جهت مبارزه با انتقال قاچاق و عدم بازگشت کودکان (مقیم) خارج معمول خواهند داشت.

2. در این راستا، کشورهای طرف کنوانسیون انعقاد توافقنامه های دو جانبه و یا چند جانبه یا پذیرش توافقنامه های موجود را تشویق خواهند نمود.

ماده 12

1. کشورهای طرف کنوانسیون تضمین خواهند کرد کودکی که قادر به شکل دادن به عقاید خود می باشد، بتواند این عقاید را آزادانه درباره

تمام موضوعاتي که مربوط به وي ميشود ابراز کند. به نظرات کودک مطابق با سن و بلوغ وي بها داده شود.

2. بدین منظور، خصوصاً برای کودک فرصتهایی فراهم آورده شود تا بتواند در هر يك از مراحل دادرسي اجرائي و قضايي مربوط به وي به طور مستقيم يا از طريق يك نماينده يا شخصي مناسب به طريقي که مطابق با مقررات اجرائي قوانين ملي باشد، ابراز عقیده نماید.

ماده 13

1. کودک داراي حق آزادي ابراز عقیده مي‌باشد. این حق شامل آزادي جستجو، دریافت و رساندن اطلاعات و عقاید از هر نوع، بدون توجه به مرزها، کتبی یا شفاهی یا چاپ شده، به شکل آثار هنري یا از طريق هر رسانه ديگري به انتخاب کودک مي‌باشد.

2. اعمال این حق ممکن است منوط به محدودیتهای خاصی باشد، ولی این محدودیتهای فقط منحصر به مواردی است که در قانون تصریح شده و ضرورت دارند.

الف - برای احترام به حقوق یا آبروی دیگران

ب - برای حفاظت از امنیت ملي یا نظم عمومي یا به خاطر سلامت عمومي و یا مسائل اخلاقي.

ماده 14

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق آزادي فکر، عقیده و مذهب را برای کودک محترم خواهند شمرد.

2. کشورهای طرف کنوانسیون حقوق و وظایف والدین و سایر سرپرستان قانوني کودک را درباره هدایت کودک در جهت اعمال حقوق وي به طريقي که باعث اعتلای استعدادها و تواناییهای کودک شود، محترم خواهند شمرد.

3. آزادي ابراز عقیده و مذهب فقط طبق محدودیتهایی که در قانون تصریح شده و برای حفظ امنیت، نظم، سلامت و اخلاقیات عمومي و یا حقوق و آزادیهای اساسی دیگران لازم است، محدود ميشود.

ماده 15

1. کشورهای طرف کنوانسیون، حقوق کودک را در مورد آزادي تشکیل

اجتماعات و مجامع مسالمت‌آمیز به رسمیت می‌شناسند.

2. به غیر از محدودیتهایی که در قانون تصریح شده و یا برای حفظ منافع امنیت ملی یا امنیت عمومی، نظم عمومی، سلامت عمومی و اخلاقیات و یا حقوق و آزادیهای دیگران ضروری است، هیچ محدودیتی در اعمال این حقوق وجود ندارد.

ماده 16

1. در امور خصوصی، خانوادگی، یا مکاتبات هیچ کودکی نمیتوان خودسرانه یا غیرقانونی دخالت کرد یا هتک حرمت نمود.

2. کودک در برابر این گونه دخالتها و یا هتک حرمتها مورد حمایت قانون قرار دارد.

ماده 17

کشورهای طرف کنوانسیون به عملکرد مهم رسانه‌های گروهی واقف بوده و دسترسی کودک به اطلاعات و مطالب از منابع گوناگون و بین‌المللی، خصوصاً مواردی که مربوط به اعتلای رفاه اجتماعی، معنوی یا اخلاقی و بهداشت جسمی و روحی وی میشود را تضمین میکنند. در این راستا، کشورها اقدامات ذیل را به عمل خواهند آورد:

الف) تشویق رسانه‌های گروهی به انتشار اطلاعات و مطالبی که برای کودک استفاده‌های اجتماعی و فرهنگی داشته و با روح ماده 29 نیز مطابق باشد.

ب) تشویق همکاریهای بین‌المللی در جهت تولید، مبادله و انتشار این گونه اطلاعات و مطالب از منابع گوناگون فرهنگی، ملی و بین‌المللی

ج) تشویق تولید و انتشار کتابهای کودکان

د) تشویق رسانه‌های گروهی جهت توجه خاص به احتیاجات مربوط به آموزش زبان کودکانی که به گروههای اقلیت تعلق دارند یا بومی هستند.

ه) تشویق توسعه خط مشی‌های مناسب در جهت حمایت از کودک در برابر اطلاعات و مطالبی که به سعادت وی آسیب می‌رساند با توجه به مفاد مواد 13 و 18.

ماده 18

1. کشورهای طرف کنوانسیون بیشترین تلاش خود را برای تضمین به رسمیت شناختن این اصل که پدر و مادر کودک مسئولیت‌های مشترکی در مورد رشد و پیشرفت کودک دارند، به عمل خواهند آورد. والدین و یا قیم قانونی مسئولیت عمده را در مورد رشد و پیشرفت کودک به عهده دارند. اساسی‌ترین مسئله آنان (حفظ) منافع عالیة کودک است.

2. کشورهای طرف کنوانسیون به منظور تضمین و اعتلای حقوقی که در این کنوانسیون بیان شده همکاری‌های لازم را با والدین و قیم قانونی در جهت اجرای مسئولیت‌هایشان برای تربیت کودک به عمل خواهند آورد و ایجاد مؤسسات، تسهیلات و خدماتی را برای نگهداری کودکان تضمین خواهند کرد.

3. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم را در جهت تضمین حق استفاده کودکانی که دارای والدین شاغل می‌باشند، از خدمات و تسهیلات مربوط به نگهداری کودکان به عمل خواهند آورد.

ماده 19

1. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات قانونی، اجرایی، اجتماعی و آموزشی را در جهت حمایت از کودک در برابر تمام اشکال خشونت‌های جسمی و روحی، آسیب‌رسانی یا سوءاستفاده، بی‌توجهی یا سهل‌انگاری، بدرفتاری یا استثمار منجمله سوءاستفاده جنسی در حینی که کودک تحت مراقبت والدین یا قیم قانونی یا هر شخص دیگری قرار دارد، به عمل خواهند آورد.

2. این گونه اقدامات حمایتی در موارد مقتضی باید شامل اقدامات مؤثر برای ایجاد برنامه‌های اجتماعی در جهت فراهم آوردن حمایت‌های لازم از کودک و کسانی که مسئول مراقبت از وی می‌باشند و نیز حمایت در برابر سایر اشکال محدودیتها و نیز برای پیشگیری، شناسایی، گزارش‌دهی، ارجاع، تحقیق، درمان و پی‌گیری موارد بدرفتاری‌هایی که قبلاً ذکر شد و نیز بر حسب مورد پشتیبانی از پیگرد قضائی باشد.

ماده 20

1. کودک نباید به طور موقت یا دائم از محیط خانواده و از منافع خویش محروم باشد و باید از طرف دولت تحت مراقبت و مورد مساعدت قرار گیرد.

2. کشورهای طرف کنوانسیون می‌بایست طبق قوانین ملی خود مراقبت‌های

جایگزین دیگری را برای این گونه کودکان تضمین نمایند.

3. این گونه مراقبتها شامل موارد زیادی میشود، از جمله تعیین سرپرست و کفیل در قوانین اسلامی، فرزندخواندگی و یا در صورت لزوم اعزام کودک به مؤسسات مناسب مراقبت از کودکان باشد. به هنگام بررسی راه‌حلها باید به استمرار مطلوب در تربیت کودک، قومیت، مذهب، فرهنگ و زبان کودک توجه خاص شود.

ماده 21

کشورهایی که سیستم فرزندخواندگی را به رسمیت شناخته و مجاز میدانند، باید منافع عالیۀ کودک را در اولویت قرار داده و نکات زیر را مراعات کنند.

الف) تضمین این که فرزندخواندگی فقط از سوی مقامات ذیصلاحی انجام میشود که مطابق با قوانین و مقررات لازم‌الاجرا و براساس اطلاعات موثق و قابل اطمینان تعیین میکنند که فرزندخواندگی با توجه به وضعیت وی در ارتباط با والدین، خویشاوندان و قیم قانونی مجاز است و در صورت مقتضی رضایت اشخاص فوق را برای فرزندخواندگی براساس مقررات لازمه کسب میکنند.

ب) تضمین این که در صورتی که کودک را نتوان به روشی مناسب در کشور خود تحت سرپرستی یک خانواده درآورد، فرزندخواندگی در سایر کشورها به عنوان راه‌حلی دیگر مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ج) تضمین برخورداری کودکانی که در سایر کشورها پذیرفته میشوند از مراقبتها و حقوقی که به هنگام فرزندخواندگی در کشور خود، شامل حال آنان میشود.

د) اتخاذ تمام اقدامات لازم جهت تضمین این که قبول کودک در سایر کشورها برای افراد مربوطه متضمن منافع مالی نباشد.

ه) در صورت لزوم، پیشبرد اهداف ماده حاضر از طریق انعقاد قراردادها یا اتخاذ ترتیبات دو یا چند جانبه و تلاش در این چارچوب برای تضمین این که پذیرش کودک در یک کشور دیگر از طریق ارگانها یا مقامات ذیصلاح انجام شود.

ماده 22

1. کشورهای طرف کنوانسیون اقدام لازم را جهت تضمین برخورداری

کودکی که خواهان پناهندگی است و یا پناهنده تلقی می‌شود، چه همراه والدین خود باشد یا شخص دیگری، مطابق با قوانین و مقررات محلی و بین‌المللی، از حمایتها و مساعدتهای بشردوستانه لازم و از حقوق مربوطه که در این کنوانسیون یا سایر اسناد بشردوستانه یا حقوق بشر مقرر شده و کشورهای فوق‌الذکر نسبت به آنها متعهد می‌باشند، به عمل خواهند آورد.

2. بدین منظور، کشورهای طرف کنوانسیون بنا به صلاحدید خود با سازمان ملل و سایر سازمانهای بین‌المللی یا غیردولتی ذیصلاح که با سازمان ملل کار می‌کنند در جهت حمایت و مساعدت از این گونه کودکان و ردیابی والدین یا سایر اعضای خانواده کودکان پناهنده و برای کسب اطلاعات لازم برای به هم پیوستن مجدد اعضای خانواده همکاری خواهند کرد. در صورتی که موفق به یافتن والدین یا سایر اعضای خانواده نشوند، با کودک همان گونه که در این کنوانسیون اظهار شده، درست مانند کودکی که به طور موقت یا دائم از محیط خانوادگی به هر دلیل محروم شده، رفتار خواهد شد.

ماده 23

1. کشورهای طرف کنوانسیون اذعان دارند کودکی که ذهناً یا جسماً دچار نقص می‌باشد باید در شرایطی که متضمن منزلت و افزایش اتکاء به نفس باشد و شرکت فعال کودک در جامعه را تسهیل نماید، رشد یافته و از یک زندگی آبرومند و کامل برخوردار گردد.

2. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودکان معلول را برای برخورداری از مراقبت‌های ویژه به رسمیت می‌شناسد و ارائه این مراقبتها را بر حسب شرایط والدین و یا مسئولین کودک و منوط به وجود منابع، به این گونه کودکان و کسانی که مسئول مراقبت از وی هستند، تشویق و تضمین خواهند کرد.

3. با تشخیص نیازهای ویژه کودک معلول، کمکهای مقرر شده در پاراگراف 2 این ماده در صورت امکان می‌بایست به طور رایگان و با در نظر گرفتن منابع مالی والدین و یا مسئولین کودک انجام گیرد و می‌بایست به نحوی برنامه‌ریزی شود که کودک معلول بتواند دسترسی مؤثر به آموزش، تعلیم و تربیت و خدمات مراقبتی بهداشتی، خدمات توانبخشی، آمادگی برای اشتغال و ایجاد فرصت به روشی که موجب دستیابی کودک به حداکثر کمال اجتماعی و پیشرفت شخصی از جمله پیشرفت فرهنگی و معنوی وی می‌شود، داشته باشد.

4. کشورهای طرف کنوانسیون در سایه همکاریهای بین‌المللی، مبادله اطلاعات لازم را در زمینه مراقبتهای بهداشتی جهت پیشگیری و معالجات پزشکی، روانشناسی و توانبخشی کودکان معلول من جمله انتشار و در دسترس قرار دادن اطلاعات مربوط به روشهای توانبخشی، آموزش و خدمات حرفه‌ای با هدف قادر ساختن کشورهای طرف کنوانسیون به پیشبرد تواناییها و مهارتهای خود و گسترش تجربیات آنان در این زمینه‌ها، افزایش خواهند داد. در این ارتباط، به نیازهای کشورهای در حال توسعه توجه خاصی مبذول خواهد شد.

ماده 24

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک را جهت برخورداری از بالاترین استاندارد بهداشت و از تسهیلات لازم برای درمان بیماری و توانبخشی به رسمیت می‌شناسند. آنان برای تضمین این که هیچ کودکی از رسیدن به این حق و دسترسی به خدمات بهداشتی محروم نخواهد شد، تلاش خواهند نمود.

2. کشورهای طرف کنوانسیون موضوع را تا اجرای کامل این حق دنبال خواهند کرد و خصوصاً در زمینه‌های ذیل روشهای مناسب را اتخاذ خواهند کرد.

الف) کاهش میزان مرگ و میر نوزادان و کودکان

ب) تضمین فراهم نمودن مشورتهای پزشکی و مراقبتهای بهداشتی اولیه

ج) مبارزه با بیماریها و سوء تغذیه، از جمله در چارچوب مراقبتهای بهداشتی اولیه از طریق به کار بستن تکنولوژیهای در دسترس و از طریق فراهم نمودن مواد غذایی مقوی و آب آشامیدنی سالم و در نظر گرفتن خطرات آلودگی محیط زیست.

د) تضمین مراقبتهای قبل و پس از زایمان مادران

ه) تضمین این که تمام اقشار جامعه خصوصاً والدین و کودکان از مزایای تغذیه شیر مادر، بهداشت و بهداشت محیط زیست و پیشگیری از حوادث اطلاع داشته و به آموزش دسترسی داشته و در زمینه استفاده از اطلاعات اولیه بهداشت کودک و تغذیه مورد حمایت قرار دارند.

و) توسعه مراقبت های بهداشتی پیشگیرانه، ارائه راهنماییهای لازم به والدین و آموزش تنظیم خانواده و خدمات.

3. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم و مناسب را برای زدودن روش معالجات سنتی و خرافی در مورد بهداشت کودکان به عمل خواهند آورد.

4. کشورهای طرف کنوانسیون پیشبرد و تشویق همکاریهای بین‌المللی برای دستیابی تدریجی به تحقق کامل حقوق شناخته شده در کنوانسیون حاضر را متقبل میشوند. در این ارتباط، به نیازهای کشورهای در حال توسعه توجه خاصی خواهد شد.

ماده 25

کشورهای طرف کنوانسیون حق کودکی که توسط مقامات ذیصلاح به منظور مراقبت، حفاظت و یا بهداشت جسمی و روحی به خانواده یا مؤسسه‌ای داده شده است را جهت انجام بررسی دوره‌ای نحوه رفتار با کودک و بررسی دوره درمان ارائه شده برای کودک و تمام وضعیتهای مربوط به نگهداری وی را به رسمیت می‌شناسد.

ماده 26

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق برخورداری از امنیت اجتماعی منجمله بیمه اجتماعی را برای تمام کودکان به رسمیت می‌شناسند و اقدام لازم را جهت دستیابی به تحقق کامل این حق، مطابق با قوانین ملی، به عمل خواهند آورد.

2. این مزایا در صورت مقتضی می‌بایست با توجه به منافع و شرایط کودک و اشخاصی که مسئولیت نگهداری وی را به عهده دارند و نیز هر گونه ملاحظه دیگری مربوط به کاربرد این مزایا در جهت منافع کودک در اختیارشان قرار گیرد.

ماده 27

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق تمام کودکان را نسبت به برخورداری از استاندارد مناسب زندگی برای توسعه جسمی، ذهنی، روحی، اخلاقی و اجتماعی به رسمیت می‌شناسند.

2. والدین یا سایر سرپرستان کودک، مسئولیت عمده‌ای در جهت تضمین شرایط زندگی مناسب برای پیشرفت کودک در چارچوب تواناییها و امکانات عالی خود به عهده دارند.

3. کشورهای طرف کنوانسیون، مطابق با شرایط ملی و در چارچوب

امکانات خود، اقدام ضروري را براي ياري والدين و ساير اشخاص مسئول كودك در جهت اعمال اين حق به عمل خواهند آورد و در صورت لزوم كمكهاي مالي و برنامه‌هاي حمايتي را خصوصاً در مورد تغذيه، پوشاك و مسكن فراهم خواهند كرد.

4. كشورهاي طرف كنوانسيون اقدام لازم جهت تضمين پرداخت مخارج كودك از سوي والدين و يا ساير اشخاصي كه مسئوليت مالي كودك را به عهده دارند چه در داخل و چه در خارج از كشور به عمل خواهند آورد. در مواردی كه شخص مسئول امور مالي كودك در كشوري متفاوت از كشور كودك زندگي مي‌كند، كشورهاي طرف كنوانسيون پذيرش موافقتنامه‌هاي بين‌المللي يا انعقاد اين گونه موافقتنامه‌ها و نيز اتخاذ ساير ترتيبات لازم را تسريع خواهند نمود.

ماده 28

1. كشورهاي طرف كنوانسيون حق كودك را نسبت به آموزش و پرورش به رسميت مي‌شناسند و براي دستيابي تدريجي به اين حق و براساس ايجاد فرصت‌هاي مساوي، اقدامات ذيل را معمول خواهند داشت:

(الف) اجباري و رایگان نمودن تحصيل ابتدائي براي همگان

(ب) تشويق توسعه اشكال مختلف آموزش متوسطه منجمله آموزش حرفه‌اي و كلي، در دسترس قرار دادن اين گونه آموزشها براي تمام كودكان و اتخاذ اقدامات لازم از قبيل ارائه آموزش و پرورش رایگان و دادن كمكهاي مالي در صورت لزوم.

(ج) در دسترس قرار دادن آموزش عالي براي همگان براساس توانائي‌ها و از هر طريق مناسب.

(د) در دسترس قرار دادن اطلاعات و راهنمايي‌هاي آموزشي و حرفه‌اي براي تمام كودكان.

(ه) اتخاذ اقداماتي جهت تشويق حضور مرتب كودكان در مدارس و کاهش غيبت‌ها.

2. كشورهاي طرف كنوانسيون تمام اقدامات لازم را جهت تضمين اين كه نظم و انضباط در مدارس مطابق با حفظ شئون انساني كودكان بوده و مطابق با كنوانسيون حاضر باشد، به عمل خواهند آورد.

3. كشورهاي طرف كنوانسيون همكاري‌هاي بين‌المللي را در موضوعات

مربوط به آموزش و پرورش، خصوصاً در زمینه زدودن جهل و بیسوادی در سراسر جهان و تسهیل دسترسی به اطلاعات فنی و علمی و روشهای مدرن آموزشی، تشویق و افزایش خواهند داد. در این ارتباط، به نیازهای کشورهای در حال توسعه توجه خاصی خواهد شد.

ماده 29

1. کشورهای طرف کنوانسیون موافقت مینمایند که موارد ذیل باید جزء آموزش و پرورش کودکان باشد.

الف) پیشرفت کامل شخصیت، استعدادها و تواناییهای ذهنی و جسمی کودکان.

ب) توسعه احترام به حقوق بشر و آزادیهای اساسی و اصول مذکور در منشور سازمان ملل.

ج) توسعه احترام به والدین کودک، هویت فرهنگی، زبان و ارزشهای ادبی و ملی کشوری که در آن زندگی میکند، و به موطن اصلی کودک و به تمدنهای متفاوت با تمدن وی.

د) آماده نمودن کودک برای داشتن زندگی مسئولانه در جامعه‌ای آزاد و با روحیه‌ای (مملو) از تفاهم، صلح، صبر، تساوی زن و مرد و دوستی بین تمام مردم، گروههای قومی، مذهبی و ملی و اشخاص دیگر.

ه) توسعه احترام نسبت به محیط طبیعی.

2. از هیچ یک از بخشهای این ماده و ماده 28 نباید چنان تعبیر شود که مخل آزادی افراد و ارگانها برای تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی که همواره طبق اصول ذکر شده در پاراگراف 1 این ماده و با شرایط ارائه آموزش مطابق با حداقل استاندارد ذکر شده توسط دولت ایجاد میشود، تلقی شود.

ماده 30

در کشورهای که اقلیتهای قومی و مذهبی و یا اشخاص بومی زندگی میکنند، کودکی که متعلق به این اقلیتها است باید به همراه سایر اعضای گروهش از حق برخورداری از فرهنگ و تعلیم و انجام اعمال مذهبی خود و یا زبان خویش برخوردار باشد.

ماده 31

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک را برای تفریح و آرامش و بازی و فعالیتهای خلاق مناسب سن خود و شرکت آزادانه در حیات فرهنگی و هنری به رسمیت می‌شناسند.

2. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک را برای شرکت کامل در حیات فرهنگی و هنری محترم شمرده و توسعه می‌دهند و فراهم نمودن فرصتهای مناسب جهت شرکت در فعالیتهای فرهنگی، هنری خلاق و تفریحی را تشویق خواهند نمود.

ماده 32

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک جهت مورد حمایت قرار گرفتن در برابر استثمار اقتصادی و انجام هر گونه کاری که زیان‌بار بوده و یا توقفي در آموزش وي ایجاد کند و یا برای بهداشت جسمي، روعي، معنوي، اخلاقي و پیشرفت اجتماعی کودک مضر باشد را به رسمیت می‌شناسند.

2. کشورهای طرف کنوانسیون اقدامات لازم قانوني، اجرائي، اجتماعي و آموزشي را در جهت تضمین اجرای این ماده به عمل خواهند آورد. در این راستا، و با توجه به مواد مربوطه در سایر اسناد بین‌المللي، کشورهای طرف کنوانسیون خصوصاً موارد ذیل را مورد توجه قرار خواهند داد:

(الف) تعیین حداقل سن یا حداقل سنین برای انجام کار.

(ب) تعیین مقررات مناسب از نظر ساعات و شرایط کار.

(ج) تعیین مجازاتها و یا اعمال سایر ضمانت‌های اجرای مناسب جهت تضمین اجرای مؤثر این ماده.

ماده 33

کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم از جمله اقدامات قانوني، اجرائي، اجتماعي، آموزشي را جهت حمایت از کودکان در برابر استفاده غیرقانوني از مواد مخدر و یا مواد محرک، همان‌گونه که در معاهدات بین‌المللي مربوطه تعریف شده و جلوگیری از استفاده از کودکان در تولید غیرقانوني و قاچاق این گونه مواد به عمل خواهند آورد.

ماده 34

کشورهای طرف کنوانسیون متقبل میشوند که از کودکان در برابر تمام اشکال سوءاستفاده‌ها و استثمارهای جنسی حمایت کنند. بدین‌منظور، کشورهای فوق خصوصاً اقدامات ملی، دو و چند جانبه را در جهت جلوگیری از موارد زیر به عمل می‌آورند.

(الف) تشویق یا وادار نمودن کودکان برای درگیری در هر گونه فعالیت‌های جنسی.

(ب) استفاده استثماری از کودکان در فاحشه‌گری و سایر اعمال غیرقانونی جنسی.

(ج) استفاده استثماری از کودکان در اعمال و مطالب پرنوگرافیک.

ماده 35

کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات ضروری ملی، دو و چند جانبه را برای جلوگیری از ربوده شدن، فروش و یا قاچاق کودکان به هر شکل و به هر منظور به عمل خواهند آورد.

ماده 36

کشورهای طرف کنوانسیون از کودکان در برابر تمام اشکال استثمار که هر یک از جنبه‌های رفاه کودک را به مخاطره اندازد، حمایت خواهند کرد.

ماده 37

کشورهای طرف کنوانسیون اجرای اقدامات ذیل را متقبل میشوند.

(الف) هیچ کودکی نباید تحت شکنجه یا سایر رفتارهای بیرحمانه و غیرانسانی یا مغایر شئون انسانی قرار گیرد. مجازات اعدام و یا حبس ابد بدون امکان بخشودگی را نمی‌توان در مورد کودکان زیر 18 سال اعمال کرد.

(ب) هیچ کودکی نباید به طور غیرقانونی و خودسرانه زندانی شود. دستگیری، بازداشت و یا زندانی کردن يك کودک می‌بایست مطابق با قانون باشد و به عنوان آخرین راه چاره و برای کوتاهترین مدت ممکن باید بدان متوسل شد.

(ج) با کودک زندانی باید به خاطر مقام ذاتی انسان، رفتاری انسانی و توأم با احترام داشت، به نحوی که نیازهای به خصوص سنی وی در

نظر گرفته شود. کودکان زندانی خصوصاً باید از افراد بزرگسال جدا شوند مگر این که این امر مغایر مصالح کودک باشد. کودک جز در شرایط استثنایی حق دارد با خانواده خود از طرق نامه و ملاقات تماس گیرد.

د) هر کودک زندانی می‌بایست از حق دسترسی سریع به مشاوره حقوقی و یا سایر مساعدت‌های ضروری و نیز حق اعتراض نسبت به مشروعیت زندانی شدن خود در برابر دادگاه یا سایر مقامات ذیصلاح، مستقل و بیطرف و تصمیم‌گیری سریع در این گونه موارد برخوردار باشد.

ماده 38

1. کشورهای طرف کنوانسیون متقبل می‌شوند به مقررات قانون بین‌المللی بشر دوستی در زمان جنگ‌های مسلحانه که مربوط به کودکان می‌شود احترام بگذارند.

2. کشورهای طرف کنوانسیون هر گونه اقدام عملی را جهت تضمین این که افراد کمتر از 15 سال در مخاصمات مستقیماً شرکت نکنند، معمول خواهند داشت.

3. کشورهای طرف کنوانسیون از استخدام افراد کمتر از 15 سال در نیروهای مسلح خود خودداری خواهند کرد. این کشورها برای استخدام افرادی که بالای 15 سال و زیر 18 سال سن دارند، اولویت را به بزرگترها خواهند داد.

4. کشورهای طرف کنوانسیون، مطابق با تعهدات خود نسبت به قانون بین‌المللی بشر دوستی در جهت حمایت از افراد غیرنظامی به هنگام جنگ‌های مسلحانه، تمام اقدامات عملی را برای تضمین حمایت و مراقبت از کودکانی که تحت تأثیر (عواقب) جنگ قرار گرفته‌اند به عمل خواهند آورد.

ماده 39

کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم را برای تسریع بهبودی جسمی و روحی و سازش اجتماعی کودک که قربانی بی‌توجهی، استثمار، سوءاستفاده، شکنجه یا سایر اعمال خشونت‌آمیز، غیرانسانی و تحقیر کننده یا جنگ بوده است، به عمل خواهند آورد. این روند بهبودی و پیوستن مجدد به جامعه می‌بایست در محیطی که موجب سلامت، اتکای نفس و احترام کودک شود، انجام گیرد.

1. کشورهای عضو در مورد کودکان مجرم یا متهم به نقض قانون کیفری این حق را به رسمیت می‌شناسند که با آنان مطابق با شئونات و ارزش کودک رفتار گردد. این امر موجب افزایش احترام کودک نسبت به حقوق بشر و آزادیهای اساسی دیگران شده، سن کودک را در نظر گرفته و با در نظر گرفتن سن کودک، باعث افزایش خواست وی برای سازش با جامعه و به عهده گرفتن نقشی سازنده می‌گردد.

2. بدین منظور و با توجه به مفاد مربوطه اسناد بین‌المللی، کشورهای عضو خصوصاً موارد ذیل را تضمین می‌نمایند:

الف) هیچ کودکی نباید به خاطر اعمالی که در زمان ارتکاب توسط قانون ملی یا بین‌المللی منع نشده، متهم یا گناهکار شناخته شود.

ب) هر کودکی که متهم یا محکوم به نقض قانون کیفری شود، حداقل دارای تأمینهای زیر خواهد بود:

(1) بی‌گناه شناخته شدن تا زمانی که جرم طبق قانون ثابت بشود.

(2) اطلاع مستقیم و سریع از اتهامات وارده بر علیه وی، در صورت لزوم از طریق والدین و یا قیم قانونی، و (حق) داشتن مشاوره حقوقی و یا سایر کمکها در تهیه و ارائه لایحه دفاعیه.

(3) روشن شدن موضوع در اسرع وقت توسط مقام یا ارگان قضائی بیطرف و مستقل و طی یک دادرسی عادلانه در حضور وکیل یا سایر کمکهای حقوقی، مگر این که این امر در جهت منافع کودک تشخیص داده نشود، خصوصاً با در نظر گرفتن سن، موقعیت و یا والدین و یا قیم قانونی کودک.

(4) مجبور نبودن به دادن شهادت و یا اظهار تقصیر و امکان بررسی اظهارات شهود مخالف و کسب اجازه برای شرکت و بررسی اظهارات شاهدان وی در شرایط مساوی.

(5) دسترسی به مقام یا ارگان قضائی ذیصلاح، بیطرف و مستقل بالاتر بر طبق قانون در صورت مجرم‌شناخته شدن

(6) حق استفاده رایگان از مترجم در صورتی که کودک قادر به درک زبان مورد استفاده (در دادگاه) نباشد.

(7) محرمانه بودن کامل موضوع در طول تمام مراحل دادرسی.

3. کشورهای عضو در جهت افزایش وضع قوانین و مقررات و تأسیس مقامات و مؤسساتی که خصوصاً مربوط به کودکان متهم، یا مجرم به نقض قانون کیفری باشند، تلاش خواهند کرد و خصوصاً اقدامات ذیل را معمول خواهند داشت:

الف) قائل شدن حداقل سن برای نقض قانون کیفری به نحوی که زیر این سن، کودک فاقد مسئولیت کیفری باشد.

ب) در صورت تناسب و تمایل، وضع مقرراتی در جهت رفتار با این گونه کودکان بدون توسل به دادرسی‌های قضائی، به شرطی که حقوق بشر و ضمانتهای حقوقی کاملاً رعایت شود.

4. تأمین مسائلی از قبیل مقررات نگهداری، راهنمایی، نظارت، مشاوره، تعلیق مجازات، فرزندخواندگی، تعلیم و تربیت و برنامه‌های آموزشی حرفه‌ای و سایر اقدامات دیگر در جهت تضمین این که با کودکان رفتاری متناسب با رفاه و شرایط و جرم ارتکابی آنها خواهد شد.

ماده 41

هیچ یک از (مواد) کنوانسیون حاضر، قوانینی که در جهت تحقق حقوق کودک مؤثرتر بوده و جزء موارد زیر می‌باشد را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد:

الف) قانون کشور عضو، یا

ب) قانون بین‌المللی لازم‌الاجرا در آن کشور.

بخش 2

ماده 42

کشورهای عضو موظف هستند اصول و مقررات کنوانسیون را به طریقی مناسب و فعال و به نحوی یکسان به اطلاع بزرگسالان و کودکان برسانند.

ماده 43

1. به منظور بررسی پیشرفت کشورهای عضو در جهت تحقق تعهداتشان در قبال کنوانسیون حاضر، می‌بایست کمیته‌ای در مورد حقوق کودک برای انجام وظایفش که ذکر خواهد شد، تشکیل گردد.

2. کمیته شامل ده کارشناس با موقعیت عالی از نظر اخلاقی و با صلاحیت در زمینه‌هایی که در این کنوانسیون ذکر شده، خواهد بود. اعضای کمیته توسط کشورهای عضو از میان اتباع خود انتخاب می‌شوند و با مسئولیت شخصی خودشان خدمت خواهند کرد. در این زمینه به پراکندگی جغرافیایی برابر و نیز سیستمهای حقوقی عمده توجه خاص خواهد شد.

3. اعضای کمیته توسط کشورهای عضو با رأی‌گیری مخفی از میان لیست نامزدها انتخاب می‌شوند. هر يك از کشورهای عضو می‌توانند يك نفر از اتباع خود را نامزد کنند.

4. انتخابات اولیه کمیته ظرف کمتر از 6 ماه پس از تاریخ به اجرا در آمدن کنوانسیون و پس از آن هر 2 سال یکبار انجام خواهد شد. حداقل 4 ماه قبل از هر انتخابات، دبیرکل سازمان ملل طی نامه‌ای از کشورهای عضو خواستار تعیین نامزدهای خود طی 2 ماه می‌شود. دبیرکل متعاقباً بر حسب الفبا لیستی از اشخاص نامزد شده و کشورهایایی که آنان را نامزد کرده، تهیه کرده و آن را به کشورهای عضو کنوانسیون تسلیم خواهد نمود.

5. انتخابات در اجلاسهای کشورهای عضو که توسط دبیرکل در مقرهای سازمان ملل افتتاح می‌شود، انجام می‌گیرد. در آن اجلاسها که با حضور دو سوم از کشورهای عضو رسمیت خواهد یافت، اعضای کمیته از میان کسانی که بیشترین آراء و اکثریت مطلق آرای نمایندگان حاضر و رأی دهنده کشورهای عضو را کسب کرده‌اند، برگزیده می‌شوند.

6. اعضای کمیته برای مدت 2 سال انتخاب می‌شوند. این افراد در صورت نامزدی مجدد حق انتخاب شدن مجدد را دارا می‌باشند. مدت خدمت 5 تن از اعضای منتخب در اولین انتخابات در پایان 2 سال خاتمه می‌یابد؛ بلافاصله پس از اولین انتخابات اسامی این پنج تن توسط رئیس جلسه و از طریق قرعه‌کشی مشخص خواهد شد.

7. در صورت فوت، استعفا و یا اعلام عدم توانایی انجام وظیفه اعضای کمیته به هر دلیل، کشوری که این عضو را نامزد کرده به شرط تأیید کمیته کارشناس دیگری را از میان اتباع خود برای خدمت در مدت باقی مانده انتخاب خواهد کرد.

8. کمیته مقررات مربوط به خود را وضع خواهد کرد.

9. کمیته مأموران خود را برای يك دوره 2 ساله انتخاب خواهد کرد.

10. جلسات کمیته به طور عادی در یکی از مقرهای سازمان ملل یا هر محل مناسب دیگری که توسط کمیته تعیین می‌شود، تشکیل می‌گردد. کمیته به طور عادی سالانه تشکیل جلسه می‌دهد. مدت جلسات کمیته در جلسه‌ای با شرکت کشورهای عضو کنوانسیون حاضر و با تأیید مجمع عمومی تعیین شده و در صورت لزوم قابل تغییر خواهد بود.

11. دبیرکل سازمان ملل تجهیزات و پرسنل لازم را برای مفید واقع شدن عملکردهای کمیته، طبق کنوانسیون حاضر فراهم خواهد نمود.

12. با تأیید مجمع عمومی، اعضای کمیته‌ای که طبق کنوانسیون حاضر تشکیل می‌شود، در طی مدت خدمت از محل بودجه سازمان ملل و طبق شرایطی که مجمع عمومی تعیین می‌کند، حقوق دریافت خواهند کرد.

ماده 44

1. کشورهای عضو متقبل می‌شوند که از طریق دبیرکل سازمان ملل گزارشاتی را در مورد اقداماتی که برای تحقق حقوق شناخته شده در این کنوانسیون به عمل آورده‌اند و پیشرفتهای حاصله را به کمیته تسلیم کنند:

الف) ظرف 2 سال پس از به اجرا درآمدن کنوانسیون در مورد کشور مربوطه

ب) و پس از آن هر 5 سال یکبار

2. گزارشاتی که طبق ماده حاضر تهیه می‌شوند می‌بایست عوامل و مشکلاتی را که احتمالاً در سر راه انجام تعهدات وجود دارد، نشان دهند. این گزارشات هم چنین باید شامل اطلاعات کافی در جهت دادن تصویری جامع از اجرای کنوانسیون در کشور مربوطه باشد.

3. کشوری که یک گزارش اولیه جامع به کمیته ارائه کرده است، می‌تواند از ارائه اطلاعات سیاسی که قبلاً طبق پاراگراف 1 (الف) ماده حاضر فراهم کرده، خودداری کند.

4. کمیته می‌تواند از کشورهای عضو خواهان اطلاعات بیشتری در مورد نحوه اجرای کنوانسیون شود.

5. کمیته هر دو سال یکبار از طریق شورای اجتماعی و اقتصادی گزارشاتی را در مورد فعالیت‌های خود به مجمع عمومی ارائه خواهد کرد.

6. کشورهای عضو می‌بایست گزارشات خود را در کشورهايشان به طور گسترده در اختیار عموم بگذارند.

ماده 45

به منظور تسريع در اجراي مؤثر کنوانسیون و تشويق همکاریهاي بين‌المللي در زمينه‌هاي مندرج در آن:

الف) سازمانهاي تخصصي، صندوق کودکان سازمان ملل و ساير ارگانهاي آن سازمان ميتوانند در حوزه اختياراتشان بر اجراي مواد اين کنوانسیون نظارت کنند. کمیته ميتواند بر حسب مورد از سازمانهاي تخصصي، صندوق کودکان سازمان ملل و ساير ارگانهاي ذیصلاح در زمينه‌هايي که به اختيارات مربوط ميشود، جهت ارائه نظرات تخصصي در مورد اجراي کنوانسیون، دعوت به همکاری کند. کمیته هم چنین ميتواند از سازمانهاي تخصصي، صندوق کودکان سازمان ملل و ساير ارگانهاي سازمان ملل بخواهد در مورد اجراي کنوانسیون در زمينه‌هايي که به اختيارات آنان مربوط ميشود، گزارشاتي را ارائه نمايند.

ب) کمیته ميتواند بر حسب مورد گزارشات کشورهای عضو را که حاوي درخواست و يا اعلام نیاز به همکاری و مساعدتهاي فني است به ضميمه نظرات و پيشنهادات خود به سازمانهاي تخصصي، صندوق کودکان سازمان ملل و ساير ارگانهاي ذیصلاح ارسال دارد.

ج) کمیته ميتواند به مجمع عمومي توصیه کند که از دبیرکل بخواهد از طرف خود مطالعاتي را در مورد موضوعات ویژه مربوط به حقوق کودکان تقبل نمايد.

د) کمیته ميتواند براساس اطلاعات واصله، در اجراي مواد 44 و 45 کنوانسیون، پيشنهادات و نظرات کلي خود را اعلام کند. اين پيشنهادات و نظرات به کشور عضو مربوط ارسال خواهد شد و به همراه نظرات کشور عضو به مجمع عمومي گزارش خواهد گرديد.

بخش 3

ماده 46

این کنوانسیون در اختیار تمام کشورها جهت امضا قرار خواهد گرفت.

ماده 47

این کنوانسیون منوط به تصویب است. اسناد تصویب نزد دبیرکل سازمان ملل باقی خواهد ماند.

ماده 48

تمام کشورها می‌توانند به عضویت این کنوانسیون درآیند، اسناد عضویت نزد دبیرکل سازمان ملل به ودیعه خواهد ماند.

ماده 49

1. این کنوانسیون 30 روز پس از تاریخ به ودیعه گذاشتن بیستمین سند تصویب یا عضویت، نزد دبیرکل سازمان ملل قابل اجرا خواهد بود.

2. برای هر کشوری که پس از به ودیعه گذاشته شدن بیستمین سند تصویب یا عضویت، کنوانسیون حاضر را تصویب کند یا به عضویت آن درآید، این کنوانسیون 30 روز پس از زمان به ودیعه گذاردن اسناد عضویت یا تصویب کشور مربوطه قابل اجرا خواهد بود.

ماده 50

1. هر يك از کشورهای عضو می‌توانند اصلاحیه‌ای را پیشنهاد کرده و آن را برای دبیرکل سازمان ملل نیز ارسال کنند. دبیرکل، اصلاحیه پیشنهادی آن را با سایر کشورهای عضو در میان می‌گذارد و از آنان در مورد تشکیل کنفرانس کشورهای عضو به منظور بررسی و رأی‌گیری در مورد پیشنهادات واصله نظرخواهی می‌کند. در صورتی که طرف 4 ماه پس از اعلام دبیرکل، حداقل يك سوم کشورهای عضو، موافق با تشکیل چنین کنفرانسی باشند، دبیرکل کنفرانس را به کمک سازمان ملل افتتاح خواهد کرد. اصلاحیه‌ای که مورد تصویب اکثریت کشورهای عضو حاضر در کنفرانس قرار گیرد، جهت تصویب به مجمع عمومی فرستاده خواهد شد.

2. هر اصلاحیه‌ای که مطابق پاراگراف اول این ماده تصویب شود، پس از تصویب مجمع عمومی سازمان ملل و پذیرش دو سوم اکثریت کشورهای عضو قابل اجرا خواهد بود.

3. پس از به اجرا درآمدن يك اصلاحیه فقط کشورهای آن را پذیرفته‌اند، موظف به اجرای آن می‌باشند. سایر کشورهای عضو همچنان موظف به رعایت این کنوانسیون و سایر اصلاحیه‌های قبلی که آنها را پذیرفته‌اند خواهند بود.

ماده 51

1. دبیرکل سازمان ملل متن نظرات کشورها را در هنگام تصویب یا عضویت دریافت کرده و در اختیار سایر کشورها خواهد گذاشت.

2. نظرات مغایر با اهداف و مقاصد این کنوانسیون ممنوع بوده و دریافت نخواهد شد.

3. نظرات را می‌توان در هر زمان از طریق اعلام به دبیرکل سازمان ملل پس گرفت. دبیرکل تمام کشورها را نیز در جریان خواهد گذاشت. این اعلام از تاریخی که به دست دبیرکل می‌رسد، قابل اجرا خواهد بود.

ماده 52

کشورهای عضو می‌توانند از طریق ارسال يك اعلان کتبی به دبیرکل از عضویت کنوانسیون خارج شوند. این امر يك سال پس از تاریخ دریافت اعلان توسط دبیرکل قابل اجرا خواهد بود.

ماده 53

دبیرکل سازمان ملل به عنوان امانتدار این کنوانسیون انتخاب شده است.

ماده 54

نسخه اصلی کنوانسیون حاضر به همراه ترجمه عربی، چینی، انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیایی آن که همگی از اعتبار یکسان برخوردار است، نزد دبیرکل سازمان ملل به ودیعه گذاشته خواهد شد.

با حضور نمایندگان تام‌الاختیار که از طرف دولتهای متبوع خود دارای اختیار هستند، این کنوانسیون امضا گردید.

اعلامیه چهارمین کنفرانس جهانی

زن

پکن، سپتامبر 1995 (33)

1. ما دولتهای شرکت‌کننده در چهارمین کنفرانس جهانی درباره زنان،
 2. که در اینجا، در پکن، در پنجاهمین سال تأسیس سازمان ملل متحد گرد آمده‌ایم،
 3. عزم جزم کرده‌ایم تا اهداف برابری، توسعه و صلح برای عموم زنان را در سراسر جهان به سود کل بشریت پیش ببریم،
 4. اعلام می‌کنیم آراء عموم زنان را از سراسر جهان دریافت کرده‌ایم و به چندگونی زنان و نقشها و شرایط آنان توجه داریم، یاد زنانی که در گذشته این راه را هموار کرده‌اند گرامی می‌داریم و از امیدی که قلوب جوانان را آکنده است الهام می‌گیریم،
 5. تصدیق می‌کنیم که در دهه گذشته منزلت زنان از پاره‌ای جهات مهم پیشرفت کرده ولی این پیشرفت در همه جا یکسان نبوده و نابرابری زنان و مردان همچنان دوام آورده است و از اینرو موانع اصلی که پی‌آیندهایی جدی برای بهزیست عموم مردمان خواهند داشت همچنان برجاست،
 6. نیز تصدیق می‌کنیم که این موقعیت با فقر روبه رشدی که حیات اکثریت مردم جهان، به ویژه زنان و کودکان، را متأثر می‌سازد و ریشه‌های آن در حیطه‌های ملی و بین‌المللی هر دو قرار دارد تشدید می‌یابد،
 7. خود را بیدریغ وقف مقابله با این محدودیتها و موانع می‌کنیم تا از این طریق پیشرفت زنان و توانمندسازی آنان را در سراسر جهان فراتر ببریم و برآنیم که این امر هم اینک نیازمند اقدام فوری در سایه امید، همکاری و همبستگی است تا ما را به پیش‌برد و به قرن آینده رهنمون شود.
- بر تعهد خود به موارد ذیل مجدداً تأکید می‌ورزیم:
8. به حقوق برابر و حیثیت ذاتی انسانی زنان و مردان و سایر مقاصد و اصولی که در منشور ملل متحد ثبت گردیده، به اعلامیه جهانی حقوق

بشر و سایر اسناد بین‌المللی حقوق بشر، بویژه کنوانسیون امحای جمیع صور تبعیض علیه زنان و کنوانسیون حقوق کودک و همچنین کنوانسیون امحای خشونت علیه زنان و اعلامیه حق توسعه؛

9. به تضمین اجرای کامل حقوق بشر مربوط به زنان و کودکان دختر به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر و پیوسته و تقسیم‌ناپذیر جمیع حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین؛

10. به مبنا قراردادن وفاق و پیشرفتی که در گردهمایی‌های سران و کنفرانس‌های پیشین ملل متحد در جهت هدف حصول برابری، توسعه و صلح حاصل آمده است؛ درباره زنان در نایروبی به سال 1995، درباره کودکان در نیویورک به سال 1990، درباره محیط زیست و توسعه در ریو دوژانیرو به سال 1992، درباره حقوق بشر در وین به سال 1993، درباره جمعیت و توسعه در قاهره به سال 1994، درباره توسعه اجتماعی در کپنهاک به سال 1995؛

11. به حصول کامل و اجرای مؤثر راهبردهای آینده‌نگر نایروبی برای پیشرفت زنان؛

12. به توانمندسازی و پیشرفت زنان، از جمله حصول حق آزادی اندیشه، وجدان، دین و عقیده و از این طریق کمک به رفع نیازهای علم‌الاخلاقی، اخلاقی، روانی و فکری زنان و مردان، به انفراد یا همراه با دیگران، و از این طریق تضمین تحقق توان بالقوه کامل آنان در جامعه و شکل بخشیدن به زندگی‌شان برابر آمالی که خود دارند.

ما پذیرفته‌ایم که:

13. توانمندسازی زنان و مشارکت کامل آنان بر پایه برابری در همه زمینه‌های جامعه، از جمله مشارکت در فرآیند تصمیم‌گیری و دسترسی به قدرت، برای حصول برابری، توسعه و صلح، لزوم بنیادین دارد؛

1. حقوق زنان، حقوق بشر است؛

15. حقوق، فرصت‌ها و دسترسی برابر به منابع، تسهیم برابر مسئولیت‌های خانواده میان مردان و زنان و شراکتی هماهنگ میان آنان در تحقق بهزیست خود و خانواده‌هایشان و نیز در تحکیم دموکراسی، امور خطیراند؛

16. امحای فقر بر اساس رشد اقتصادی پیگیر(34) ، توسعه اجتماعی،

حفظ محیط زیست و عدالت اجتماعی مستلزم مداخله زنان در توسعه اقتصادی و اجتماعی، فرصتهای برابر و مشارکت کامل و برابر زنان و مردان به عنوان کارگزاران و بهره‌برداران توسعه پاینده و مردم‌مدار است؛

17. تصدیق و تأکید مجدد و صریح بر اینکه حق عموم زنان در کنترل جمیع جنبه‌های سلامت خود، به ویژه زادخیزی‌شان برای توانمندسازی آنان لزوم بنیادین دارد؛

18. صلح در سطوح محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی قابل دسترس است و با پیشرفت زنان که یک نیروی بنیادین برای رهبری، حل و فصل مناقشات و پیشبرد صلحی پایدار در کلیه سطوح هستند پیوندهای جدایی‌ناپذیر دارد.

19. ضرورت اقتضا می‌کند که با مشارکت کامل زنان، برنامه‌ها و خط مشی‌های حساس به جنسیت، مؤثر و کارآمد که متقابلاً یکدیگر را تقویت کنند، منجمله برنامه‌ها و خط مشی‌های توسعه، در کلیه سطوحی که توانمندسازی و پیشرفت زنان را بپرورد، طراحی، اجرا و نظارت گردند.

20. مشارکت و کمک همه بخش‌های جامعه مدنی، به ویژه گروه‌ها و شبکه‌های زنان و سایر سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های مبتنی بر اجتماع، ضمن احترام کامل به خودمختاری آنها، با همکاری دولت‌ها، در اجرا و پیگیری مؤثر این کار پایه عمل حائز اهمیت است.

21. اجرای این کار پایه عمل مستلزم تعهد دولت‌ها و اجتماع جهانی است. دولت‌ها و اجتماع بین‌المللی با تقبل تعهدات ملی و بین‌المللی جهت عمل، منجمله تعهداتی که در این کنفرانس پذیرفته‌اند، ضرورت اتخاذ عمل حائز اولویت جهت توانمندسازی و پیشرفت زنان را تصدیق می‌کنند.

مصمم هستیم؛

22. تلاش‌ها و اقدامات را تشدید نماییم تا اهداف و رهبردهای آینده‌نگر ناپروبی برای پیشرفت زنان تا پایان این قرن حاصل گردند.

23. برخورداري کامل زنان و کودکان دختر را از جمیع حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین تضمین کنیم و اقدامات مؤثری علیه موارد نقض این حقوق و آزادی‌ها اتخاذ نماییم؛

24. کلیه اقدامات لازم را جهت امحای جمیع صور تبعیض علیه زنان و کودکان دختر معمول داریم و کلیه موانع فراروی برابری جنسیتی، پیشرفت و توانمندسازی زنان را از میان برداریم؛

25. به ترغیب مردان پردازیم تا در کلیه اقداماتی که در جهت برابری زن و مرد بعمل می‌آید مشارکت کامل داشته باشند؛

26. استقلال اقتصادی زنان را از طریق مختلف، منجمله اشتغال، ارتقاء بخشیم و بار فقر یا برجا و روبه تزايد زنان را با مقابله با علل ساختاری فقر از طریق تغییر ساختار اقتصادی، تضمین دسترسی برابر همه زنان، منجمله زنان روستایی، به عنوان کارگزاران مهم توسعه، به منابع تولید، فرصتها و خدمات عمومی، از میان برداریم؛

27. توسعه پاینده مردم مدار، منجمله رشد اقتصادی پیگیر، را از طریق تأمین آموزش پایه، آموزش مادام‌العمر، سواد آموزش و پرورش و مراقبت بهداشتی اولیه برای دختران و زنان ارتقاء بخشیم؛

28. گامهای مثبت جهت تضمین صلح برای پیشرفت زنان برداریم و نقش پیشرو زنان را در جنبش صلح تصدیق کنیم و به گونه‌ای فعال در جهت خلع سلاح عمومی و کامل تحت بازرسی قاطع و مؤثر بین‌المللی بکوشیم و از مذاکرات بیدرنگ جهت انعقاد پیمان جامع و عام منع آزمایش سلاح‌های اتمی که به نحوی چندجانبه و مؤثر قابل رسیدگی باشد و به خلع سلاح هسته‌ای و جلوگیری از تکثیر سلاح‌های هسته‌ای در کلیه وجوه آن کمک کند حمایت به عمل آوریم؛

29. از جمیع صور خشونت علیه زنان جلوگیری کنیم و به امحای آنها پردازیم؛

30. دسترسی برابر زنان و مردان را به آموزش و مراقبت بهداشتی و رفتار برابر با آنان را در این موارد تضمین کنیم و آموزش و همچنین بهداشت جنسی و زادآوری (35) زنان را بهبود بخشیم؛

31. جمیع حقوق بشر مربوط به زنان و دختران را ارتقاء بخشیم و از آنها حمایت نماییم؛

32. بر تلاشهایی که جهت تضمین برخورداری برابر عموم زنان و دختران از جمیع حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و حذف موانع چندگانه‌ای که در راه توانمندسازی و پیشرفت آنان به دلیل عواملی چون نژاد، سن، زبان، قومیت، فرهنگ، دین یا معلولیت یا بومی‌بودن وجود دارد،

بیافزائیم؛

33. احترام به حقوق بین‌الملل، منجمله حقوق بشر دوستانه، را، بویژه به منظور حمایت از زنان و دختران، تضمین کنیم؛

34. توان بالقوه دختران و زنان همه‌سنین را به کمال توسعه بخشیم، مشارکت کامل و برابر آنان را در ساختن جهانی بهتر برای همگان تضمین کنیم و بر نقش آنان در فرآیند توسعه بیافزائیم.

ما مصمم هستیم تا:

35. دسترسی برابر زنان به منابع اقتصادی، از جمله زمین، اعتبارات، علوم و تکنولوژی، پرورش حرفه‌ای، اطلاعات، ارتباطات و بازار را به عنوان وسیله‌ای برای پیشبرد بیشتر توانمندسازی و پیشرفت زنان و دختران که باعث افزایش توانایی آنان در برخورداری از مزایای دسترسی کامل به این منابع، منجمله، از طریق همکاری‌های بین‌المللی می‌گردد تضمین کنیم؛

36. موفقیت کار پایه عمل را که مستلزم تعهدی پرتوان از سوی دولت‌ها، سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی در همه سطوح است تضمین کنیم. ما عمیقاً پذیرفته‌ایم که توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی و حفظ محیط زیست اجزای وابسته به هم و متقابلاً تقویت‌کننده توسعه پاینده‌اند که چارچوب تلاش‌های ما برای حصول کیفیت بالاتر زندگی برای همگی مردم است. توسعه اجتماعی عادلانه‌ای که توانمندسازی فقرا، بویژه زنان فقیر را در بهره‌گیری پاینده از منابع محیط زیست تصدیق می‌کند بنیاد ضرور توسعه پاینده است. همچنین، تصدیق می‌کنیم که رشد اقتصادی پی‌گسترده (36) و پیگیر در متن توسعه پاینده لازمه پاینده‌سازی توسعه اجتماعی و عدالت اجتماعی است. موفقیت کار پایه عمل مستلزم بسیج منابع کافی در سطوح ملی و بین‌المللی و همچنین منابع جدید و اضافی برای کشورهای در حال توسعه از جمیع مکانیسم‌های قابل حصول تأمین مالی است از جمله: منابع چند جانبه، دو جانبه و خصوصی برای پیشرفت زنان، منابع مالی جهت تقویت توان نهادهای ملی، فرومنطقه‌ای، منطقه‌ای و بین‌المللی، تعهد به حقوق برابر، مسئولیت‌های برابر و فرصت‌های برابر و مشارکت برابر زنان و مردان در جمیع هیأت‌ها و فرآیندهای سیاستگذاری ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، و استقرار یا تقویت مکانیسم‌هایی در کلیه سطوح جهت پاسخگویی به زنان جهان؛

37. همچنین، موفقیت کار پایه عمل را در کشورهای که دارای اقتصاد

در حال گذار هستند تضمین کنیم. این کار مستلزم همکاری و مساعدت مستمر بین‌المللی است.

38. بدین وسیله، ما به عنوان دولتهای شرکت‌کننده در کنفرانس، کار پایه‌ای را که پس از این خواهد آمد تصویب می‌کنیم و خود را به اجرای آن متعهد می‌سازیم، و تضمین می‌کنیم که دیدگاهی جنسیتی در جمیع سیاست‌ها و خط‌مشی‌های ما منعکس باشد.

ما مصراً از سازمان ملل متحد، نهادهای مالی منطقه‌ای و بین‌المللی، دیگر نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی ذیربط و از عموم زنان و مردان، و نیز از سازمان‌های غیردولتی، ضمن احترام کامل به خودمختاری آنان، و از کلیه بخش‌های جامعه مدنی، در خواست می‌کنیم که، با همکاری دولتها، خود را کاملاً به کارپایه عمل متعهد سازند و به اجرای آن کمک کنند.

کشتار جمعی و مجازات آن

کنوانسیون جلوگیری از کشتار جمعی و مجازات آن مصوب 9 دسامبر 1948

مجمع عمومی سازمان ملل متحد (19)

مجمع عمومی متن قرارداد ضمیمه مربوط به جلوگیری از کشتار جمعی (ژنوسید) (20) را تصویب و به موجب ماده 11 همان قرارداد آنرا برای امضاء و تصویب و الحاق در دسترس دول می‌گذارد. قرارداد برای جلوگیری از کشتار جمعی (ژنوسید):

طرف‌های متعاقد با در نظر گرفتن اینکه مجمع سازمان ملل متحد بوسیله قطعنامه شماره (1) 86 مورخ 11 دسامبر 1946 خود اعلام داشته که کشتار جمعی (ژنوسید) جنایتی است که نسبت به حقوق بین‌الملل ارتکاب می‌شود و برخلاف روح و مقصد سازمان ملل بوده و دنیای متمدن چنین عملی را محکوم می‌کند و با اذعان باینکه در تمام دوره‌های تاریخ این عمل خسارات بسیاری به عالم انسانیت وارد ساخته است و با اطمینان باینکه برای رهایی عالم انسانیت از چنین بلیه وحشتناک همکاری بین‌المللی ضرورت دارد در مراتب ذیل موافقت حاصل نمودند:

ماده 1

طرف های متعاقد تصدیق و تأیید می‌کنند که (ژنوسید) اعم از اینکه در موقع صلح صورت گیرد یا جنگ به موجب حقوق بین‌المللی جنایت محسوب می‌شود و تعهد می‌کنند از آن جلوگیری کرده و مورد مجازات قرار دهند.

ماده 2

در قرارداد فعلی مفهوم کلمه (ژنوسید) یکی از اعمال مشروحه ذیل است که به نیت نابودی تمام یا گروه ملی و قومی و نژادی و یا مذهبی ارتکاب گردد. از اینقرار:

1. قتل اعضاء آن گروه.

2. صدمه شدید نسبت به سلامت جسمی و یا روحی افراد آن گروه.

3. قراردادن عمدی گروه در معرض وضعیات زندگانی نامناسبی که منتهی بزوال قوای جسمی کلی یا جزئی آن بشود.

4. اقداماتی که به منظور جلوگیری از توالد و تناسل آن گروه صورت گیرد.

5. انتقال اجباری اطفال آن گروه به گروه دیگر.

ماده 3

1. (ژنوسید) کشتار جمعی.

2. تبانی بمنظور ارتکاب ژنوسید.

3. تحریک مستقیم و علنی برای ارتکاب ژنوسید.

4. شروع به ارتکاب به ژنوسید.

5. شرکت در جرم ژنوسید.

ماده 4

اشخاصی که مرتکب ژنوسید و یا اعمال مشروحه در ماده سوم شوند اعم از اینکه اعضاء حکومت یا مستخدمین دولت و یا اشخاص عادی باشند مجازات خواهند شد.

ماده 5

طرفهای متعاقد ملتزم میشوند که بر طبق قوانین اساسی مربوط خود تدابیر قانونی لازم برای تأمین اجرای مقررات این قرارداد اتخاذ نمایند و مخصوصاً کیفرهای مؤثر درباره مرتکبین ژنوسید یا یکی دیگر از اعمال مشروحه در ماده سوم را در نظر بگیرند.

ماده 6

اشخاص متهم بارتکاب ژنوسید یا یکی دیگر از اعمال مشروحه در ماده سه به دادگاههای صالح کشوری که جرم در آنجا ارتکاب شده و یا به دادگاه کیفری بین‌المللی که طرفهای متعاقد صلاحیت آنرا شناخته باشد جلب خواهند شد.

ماده 7

عمل ژنوسید و اعمال دیگر مذکوره در ماده سه از لحاظ استرداد مجرمین، جرم سیاسی محسوب نمیشود. در این قبیل موارد طرفهای متعاقد تعهد میکنند طبق قوانین کشور خود و قراردادهای موجود استرداد موافقت نمایند.

ماده 8

هر يك از متعاهدین میتواند از مراجع صلاحیتدار سازمان ملل بخواهد که بر طبق منشور ملل متحد برای جلوگیری و مجازات ژنوسید یا اعمال دیگر مذکور در ماده 3 اقدامات مقتضی بعمل آورد.

ماده 9

اختلافات حاصله میان متعاهدین در خصوص تفسیر و تطبیق یا اجرای این قرارداد منجمله اختلافات راجع به مسئولیت يك دولت در مورد عمل ژنوسید یا اعمال دیگر مذکور در ماده 3 به تقاضای یکی از طرفین اختلاف به دیوان بین‌المللی دادگستری ارجاع میشود.

ماده 10

این قرار داد که متنهای چینی و انگلیسی و فرانسه و روسی و اسپانیولی آن متساویاً معتبر شناخته میشود تاریخ 9 دسامبر 1948 را خواهد داشت.

ماده 11

این قرارداد تا 31 دسامبر 1949 برای امضای اعضای سازمان ملل متحد و هر دولت غیرعضوی که مجمع عمومی در این خصوص از آن دعوت کرده باشد آماده خواهد بود. این قرارداد بتصویب رسیده و نسخ مصوب آن به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد گردید.

از تاریخ اول ژانویه 1950 هر عضو سازمان ملل یا هر دولت غیر عضویکه به شرح بالا از آن دعوت شده باشد میتواند به این قرارداد ملحق شود.

ماده 12

هر دولت متعاهدی در هر موقع میتواند با اعلام به دبیرکل سازمان ملل متحد مقررات این قرارداد را به کشورها یا يك کشوری که امور خارجی مربوط به آن را عهده‌دار است شامل نماید.

ماده 13

همین که بیست سند تصویب یا اسناد الحاق به دبیرکل سازمان برسد صورت مجلسی در این باب از طرف او تنظیم شده و رونوشت آن صورت مجلس را برای تمام اعضاء ملل متحد و دول غیر عضو مذکور در ماده 11 خواهد فرستاد.

این قرارداد پس از نود روز از تاریخ تسلیم بیستمین سند مصوب یا اسناد الحاق بموقع اجرا گذاشته خواهد شد.

هر تصویب یا الحاقیکه بعد از آن تاریخ صورت گیرد نود روز پس از تسلیم سند تصویب یا الحاق معتبر خواهد بود.

ماده 14

مدت قرارداد از تاریخ اجرای آن ده سال خواهد بود پس از پایان مدت مزبور نیز مادام که طرفهای متعاهد لااقل شش ماه قبل از انقضاء آن را فسخ ننموده‌اند پنج سال خود بخود تمدید خواهد شد.

فسخ قرارداد مزبور کتباً اعلام و بعنوان دبیرکل سازمان ملل متحد ارسال خواهد گردید.

ماده 15

هرگاه برابر فسخ این قرارداد عده متعاهدین به کمتر از شانزده برسد قرارداد مزبور از تاریخ اعلام فسخ و از درجه اعتبار ساقط

می‌گردد.

ماده 16

هر يك از متعاهدین در هر موقع حق دارد به وسیله اعلام کتبی به دبیرکل سازمان ملل تجدید نظر در این قرارداد را تقاضا نماید.

مجمع عمومی درباره این تقاضا به نحو مقتضی تدابیر لازم اتخاذ خواهد کرد.

ماده 17

دبیرکل سازمان ملل متحد مراتب ذیل را به کشورهای عضو سازمان و دولتهای غیرعضو مذکوره در ماده 11 اعلام خواهد کرد:

الف - امضاءها و تصویبها و الحاقهایی که به منظور اجرای ماده 11 به دبیرکل واصل گردد.

ب - اعلامهایی که در اجرای ماده 12 می‌رسد.

پ - تاریخی که این قرارداد بموجب ماده 13 بموقع اجرا گذارده میشود.

ت - اعلام فسخ قرارداد به موجب ماده 14

ث - الغاء قرارداد بموجب ماده 15

ج - اعلامهایی که بموجب ماده 16 دریافت گردد.

ماده 18

نسخه اصلی این قرارداد در بایگانی سازمان ملل متحد ضبط خواهد گردید. يك نسخه مصدق برای هر يك از اعضای سازمان ملل متحد و دول عضو مذکور در ماده 11 فرستاده خواهد شد.

ماده 19

این قرارداد از طرف دبیرکل سازمان ملل متحد در تاریخ اجراء به ثبت خواهد رسید.

***** ** *****

اعلامیه کنفرانس جهانی حقوق بشر وین

مصوب 1993 (27)

قسمت اول (مقدماتی)

بند 1

با توجه به اینکه ارتقاء و حمایت از حقوق بشر برای جامعه بین‌المللی دارای اولویت است و اینکه کنفرانس فرصت منحصر به فردی را برای یک بررسی و تحلیل همه جانبه از سیستم بین‌المللی حقوق بشر و تشکیلات حمایت از حقوق بشر جهت افزایش و ارتقاء بهتر رعایت این حقوق در یک رویه عادلانه و متعادل را فراهم می‌آورد،

بند 2

با شناخت و تأیید اینکه همه موارد حقوق بشر از کرامت و ارزش ذاتی بشر سرچشمه می‌گیرد و اینکه بشر موضوع اصلی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی است و در نتیجه بایستی در درجه اول وی از این حقوق و آزادی‌ها بهره‌مند گردد و در جهت تحقق آنها شرکت فعال داشته باشد،

بند 3

1. تعهد خود به اهداف و اصول مندرج در منشور سازمان ملل و اعلامیه جهانی حقوق بشر را مورد تأیید مجدد قرار می‌دهد،

2. تعهد خود نسبت به ماده 56 منشور سازمان ملل در انجام اقدامات جمعی و فردی جهت تحقق اهداف مندرج در ماده 55 منشور از جمله احترام جهانی به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه و رعایت آن با توجه به توسعه همکاری مؤثر بین‌المللی در این زمینه را مورد تأیید مجدد قرار می‌دهد،

3. طبق منشور سازمان ملل بر مسئولیت همه کشورها در توسعه و ترغیب احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه و بدون تبعیض از

نظر نژاد، جنس، زبان یا مذهب تأکید می‌کند،

بند 4

با یادآوری بخش مقدماتی منشور سازمان ملل بویژه در قسمتی که به اعتقاد به حقوق اساسی بشر، کرامت و ارزش بشر و حقوق مساوی زنان و مردان و ملتهای کوچک و بزرگ تأیید شده است،

بند 5

علاوه بر این با یادآوری بخش مقدماتی منشور سازمان ملل در مورد حفظ نسلهای بعدی از خطر جنگ، ایجاد شرایط لازم برای تأمین عدالت و احترام به تعهداتی که نسبت به معاهدات و سایر منابع حقوق بین‌الملل است، ارتقاء هر چه بیشتر پیشرفت اجتماعی و استانداردهای بهتر زندگی در یک محیط آزادتر، رعایت بردباری و حسن همجواری و استفاده از تشکیلات بین‌المللی برای ارتقاء پیشرفتهای اقتصادی و اجتماعی برای همه ملتها،

بند 6

با تأکید بر اعلامیه جهانی حقوق بشر که یک استاندارد مشترک از دست‌آورد همه مردم و ملتها است و منبع الهام می‌باشد و مبنایی برای سازمان ملل در پیشبرد استانداردهای مندرج در اسناد بین‌المللی موجود در زمینه حقوق بشر بویژه میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است،

بند 7

با توجه به تغییرات عمده‌ای که در صحنه بین‌المللی در حال وقوع است و با توجه به آمال همه ملتها برای حصول به یک نظم بین‌المللی بر اساس اصول مندرج در منشور سازمان ملل از جمله ارتقاء و پیشبرد احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه و احترام به اصل حقوق مساوی و حق تعیین سرنوشت ملتها بدست خودشان، صلح، دموکراسی، عدالت، تساوی، حاکمیت قانون، کثرت‌گرایی سیاسی (Pluralism)، توسعه، سطح بهتر زندگی و همبستگی،

بند 7 مکرر

عمیقاً نسبت به اشکال مختلف تبعیض و خشونت که همچنان در سرتاسر دنیا علیه زنان اعمال می‌شود نگران است،

بند 8

با توجه به اینکه فعالیتهای سازمان در جهت تقویت تشکیلات سازمان ملل بایستی عقلایی شود و گسترش یابد و اهداف مربوط به رعایت و احترام جهانی به استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر بیشتر تعقیب گردد،

بند 9

با توجه به اعلامیه‌های منطقه‌ای تونس، سان خوزه و بانکوک و کمک دولتها در این زمینه و با اطمینان نظر به پیشنهادات سازمانهای بین‌الدولی و غیردولتی و نیز مطالعاتی که توسط کارشناسان مستقل در جریان پروسه تدارکاتی قبل از کنفرانس جهانی حقوق بشر صورت گرفت،

بند 10

با استقبال از سال بین‌المللی "مردم بومی دنیا در سال 1993" که تأیید مجددی بر تعهد جامعه بین‌المللی برای تضمین برخورداری مردم بومی از همه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی و احترام به ارزش و تنوع فرهنگها و هویت‌های آنها بود،

بند 11

با توجه به روح و واقعیت‌های زمان ما، از ملتهای دنیا و همه کشورهای عضو سازمان ملل می‌خواهد که به وظیفه جهانی ارتقاء و حمایت از کلیه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی متعهد باشند تا اینکه برخورداری کامل و جهانی این حقوق تأمین گردد،

بند 12

مصمم است به اقدامات جدیدی جهت حصول به پیشرفت اساسی در زمینه حقوق بشر از طریق افزایش همکاری و همبستگی بین‌المللی دست یازد.

قسمت دوم

پ 1

کنفرانس جهانی حقوق بشر بر تعهد رسمی (SOLEMN COMMITMENT) همه کشورها در انجام وظایفشان در ارتقاء جهانی احترام، رعایت و حمایت از همه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه براساس منشور سازمان ملل، سایر اسناد بین‌المللی در زمینه حقوق بشر و حقوق

بین‌الملل را مورد تایید مجدد قرار می‌دهد. ماهیت جهان‌شمول این حقوق و آزادی‌ها اصل مسلم و بلا‌انتزاع می‌باشد.

در این چارچوب گسترش همکاری بین‌المللی در زمینه حقوق بشر جهت تحقق کامل اهداف سازمان ملل اساسی می‌باشد.

پ 1 مکرر

همه ملتها حق تعیین سرنوشت خود را دارند. با توجه به این مطلب ملتها حق دارند آزادانه وضعیت سیاسی خود را تعیین کنند و آزادانه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را تعقیب نمایند.

کنفرانس جهانی حقوق بشر با توجه به وضعیت خاص ملتهای تحت استعمار و سایر اشکال سلطه بیگانه یا اشغال خارجی، حق ملتها در مبادرت به هر عمل مشروع مطابق منشور سازمان ملل در تحقق حق غیرقابل انکار خویش در تعیین سرنوشت خود را برسمیت می‌شناسد. کنفرانس جهانی حقوق بشر محرومیت از حق تعیین سرنوشت را بعنوان نقض حقوق بشر تلقی نموده و بر اهمیت تحقق مؤثر این حق تاکید می‌کند.

طبق "اعلامیه 1970 اصول حقوق بین‌المللی در مورد روابط دوستانه و همکاری میان کشورها طبق منشور سازمان ملل" این حق نبایستی بعنوان مجوز یا مشوقی برای هر عملی که منجر به تجزیه یا تهدید کل یا جزیی از تمامیت ارضی یا وحدت سیاسی کشورهای دارای حاکمیت و مستقل که طبق اصل حقوق مساوی و حق تعیین سرنوشت ملتها امور خود را در دست دارند و بدین ترتیب دارای دولتی هستند که نماینده کل مردم متعلق به آن سرزمین و بدون تبعیض از هر نوع می‌باشد تلقی گردد.

پ 2

ارتقاء و حمایت از کلیه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بایستی طبق اصول و اهداف سازمان ملل و بویژه با هدف همکاری بین‌المللی بعنوان اولویت سازمان ملل و بویژه با هدف همکاری بین‌المللی بعنوان اولویت سازمان ملل در نظر گرفته شود. در چارچوب این اهداف و اصول، ارتقاء و حمایت از کلیه موارد حقوق بشر نگرانی مشروع جامعه بین‌المللی را تشکیل می‌دهد. بنابراین ارگان‌ها و آژانس‌های تخصصی مربوط به حقوق بشر بایستی بر گسترش و هماهنگی فعالیت‌هایشان برای اجرای مستمر و عینی اسناد بین‌المللی حقوق بشر کوشا باشند.

پ 3

کلیه موارد و جنبه‌های حقوق بشر، جهانشمول، غیرقابل تفکیک، مرتبط بهم و وابسته بهم هستند. جامعه بین‌المللی بایستی به حقوق بشر بعنوان يك کلیت و با دید منصفانه و در يك سطح، تأکید و برابر رفتار نماید. در حالی که اهمیت ویژگی‌های ملی و منطقه‌ای و سوابق مختلف تاریخی، فرهنگی و مذهبی بایستی مدنظر قرار گیرد معهدا وظیفه همه دولت‌ها است که بدون توجه به نظام‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کلیه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی را ارتقاء دهند و از آنها حمایت بعمل آورند.

پ 4

روند (Process) حمایت از حقوق بشر بایستی طبق اهداف و اصول مطروحه در منشور سازمان ملل و حقوق بین‌الملل انجام شود.

پ 5

دمکراسی، توسعه و رعایت حقوق بشر و آزادی‌های اساسی وابسته بهم و متقابلاً همدیگر را تقویت می‌کنند. دمکراسی براساس ابراز آزادانه خواست مردم در تعیین نظام سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود و شرکت در کلیه جنبه‌های زندگی است. در این چارچوب، ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در سطوح ملی و بین‌المللی بایستی جهانشمول و بدون قید و شرط باشد. جامعه بین‌المللی بایستی از تقویت و ارتقاء دمکراسی، توسعه و احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در سرتاسر دنیا حمایت بعمل آورد.

پ 5 مکرر

کنفرانس جهانی حقوق بشر تأکید می‌کند که کشورهای در حال توسعه متعهد به پروسه دمکراتیک و اصلاحات اقتصادی هستند و این پروسه که در تعدادی از کشورهای آفریقائی در جریان است بایستی مورد حمایت جامعه بین‌المللی قرار گیرد تا این کشورها در دوره انتقالی به دمکراسی و توسعه اقتصادی موفق شوند.

پ 6

1. کنفرانس جهانی حقوق بشر حق توسعه را به همان نحو که در اعلامیه حق توسعه آمده است بعنوان يك حق جهانشمولی و غیرقابل انکار و يك بخش لاینفک از حقوق اساسی بشر مورد تأیید قرار می‌دهد.

2. همانگونه که در اعلامیه حق توسعه آمده است انسان (Human

Person) موضوع اصلي توسعه است.

3. در حالیکه توسعه، برخورداری از حقوق بشر را تسهیل می‌نماید عدم توسعه نبایستی توجیه برای نقض حقوق شناخته شده بین‌المللی بشر مورد استفاده قرار گیرد.

4. کشورها بایستی در تضمین توسعه و امحاء موانع بر سر راه توسعه با یکدیگر مساعی نمایند. جامعه بین‌المللی بایستی همکاری بین‌المللی مؤثر برای تحقق حق توسعه را تقویب نموده و موانع بر سر راه توسعه را از میان بردارند.

5. پیشرفت متداوم جهت اجرای حق توسعه مستلزم اتخاذ سیاستهای مؤثر توسعه‌ای در سطح ملی و نیز روابط عادلانه اقتصادی و برخورداری از يك محیط مطلوب اقتصادی در سطح بین‌المللی است.

پ 6 مکرر

حق توسعه باید به نحوی تحقق یابد بطوریکه نیازهای توسعه‌ای و محیط زیستی نسلهای حاضر و آینده را بطور مساوی برآورده سازد. کنفرانس جهانی حقوق بشر این مطلب را تأیید می‌کند که دفن غیرقانونی زباله‌ها و مواد سمی و خطرناک بالقوه موجب تهدید جدی حقوق بشر در زمینه حیات و بهداشت می‌شود.

بهمین خاطر کنفرانس جهانی حقوق بشر از همه کشورها می‌خواهد که کنوانسیون‌های موجود در زمینه دفن مواد و زباله‌های سمی و خطرناک را تصویب و قویا آنها را به مورد اجرا بگذارند و برای ممانعت از دفن غیرقانونی این مواد همکاری نمایند.

هر کس حق دارد که از فواید پیشرفت علمی و کاربردهای آن بهره‌مند گردد. کنفرانس جهانی توجه می‌کند که برخی از پیشرفتهای بویژه در زمینه علوم بیودارویی و حیاتی و نیز اطلاعات تکنولوژیکی ممکن است بالقوه عواقب منفی برای یکپارچگی، کرامت و حقوق بشر افراد داشته باشد. لذا کنفرانس دعوت به همکاری بین‌المللی برای حفظ و رعایت کامل حقوق بشر و کرامت انسانی در این زمینه که موجب نگرانی جهانی است می‌نماید.

پ 6 مکرر 2

کنفرانس جهانی از جامعه بین‌المللی می‌خواهد که از هر گونه تلاش برای رفع مشکل بدهی خارجی کشورهای در حال توسعه دریغ نوزد تا

اینکه در سعی این دولت‌ها برای دستیابی به تحقق کامل حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مردم این کشورها مساعدت شود.

پ 7

بر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی است که با همکاری با سازمان‌های غیردولتی شرایط مطلوب در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای تضمین برخورداری کامل و مؤثر از حقوق بشر را فراهم آورند.

کشورها بایستی همه موارد نقض حقوق بشر و عوامل بوجود آورنده آنها و نیز موانع برخورداری از این حقوق را از میان بردارند.

پ 7 مکرر

وجود گسترده فقر شدید مانع از برخورداری کامل و مؤثر از حقوق بشر می‌شود. رفع عاجل و امحاء نهایی آن بایستی در اولویت بالای برنامه‌های جامعه بین‌المللی باقی بماند.

پ 8

احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بدون تبعیض از هر نظر، یک قاعده اساسی حقوق بشر بین‌المللی است. امحاء عاجل و همه جانبه کلیه اشکال نژادپرستی و تبعیض‌نژادی، تنفر از بیگانه و نابردباری‌های مربوط به آن از وظایف دارای اولویت برای جامعه بین‌المللی است. دولت‌ها بایستی اقدامات مؤثر برای جلوگیری و مبارزه با آنها بعمل آورند. گروه‌ها، نهادها، سازمان‌های بین‌الدولی و غیردولتی و افراد ترغیب می‌شوند که به تلاش‌های خود برای همکاری و هماهنگی فعالیت‌ها علیه این شرارت‌ها شدت بخشند.

پ 8 مکرر

کنفرانس جهانی از پیشرفت بعمل آمده در زمینه آپارتاید استقبال می‌کند و از جامعه بین‌المللی و سیستم سازمان ملل می‌خواهد که به این روند مساعدت نمایند.

علاوه بر این کنفرانس جهانی تداوم اعمال خشونت علیه مبارزات صلح‌آمیز که جهت در هم پاشیدن آپارتاید صورت می‌گیرد را تقبیح می‌کند.

پ 8 مکرر 2

اعمال، روشها و شیوه‌های تروریستی در کلیه اشکال و تبلورهایش و نیز ارتباط آن در برخی از کشورها با قاچاق مواد مخدر فعالیت‌هایی هستند که با هدف نابودی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی و دمکراسی، تهدید تمامیت ارضی، امنیت کشورها و بی‌ثبات نمودن دولتهائی که بطور قانونی ایجاد شده‌اند صورت می‌گیرد. جامعه بین‌المللی بایستی با انجام اقدامات لازم همکاری برای مبارزه و مقابله با تروریسم بیافزاید.

پ 9

حقوق بشر زنان و دختران غیرقابل انکار است و بخش لایتجزا و غیرقابل تفکیک حقوق جهانی بشر را تشکیل می‌دهد. شرکت کامل و مساعدت زنان در حیات سیاسی، مدنی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و امحاء کلیه اشکال تبعیض بر اساس جنس از اولویت اهداف جامعه بین‌المللی است.

خشونت براساس جنس و کلیه اشکال اذیت و آزار و استثمار جنسی از جمله اعمالی که ناشی از تعصبات فرهنگی و قاچاق بین‌المللی که با کرامت و ارزش بشر مغایر است بایستی از بین برود. این امر می‌تواند از طریق اقدامات قانونی و ملی و همکاری بین‌المللی در زمینه توسعه اقتصادی و اجتماعی، آموزش و پرورش، بهداشت و حمایت اجتماعی حاصل شود.

حقوق بشر زنان بخش لایتجزای فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل برای ارتقاء اسناد حقوق بشر مربوط به زنان را تشکیل می‌دهد. کنفرانس جهانی از دولتها، نهادها و سازمان‌های بین‌الدولی و غیردولتی می‌خواهد که به تلاش‌های خود در حمایت و ارتقاء حقوق بشر زنان و دختران وسعت بخشند.

پ 10

با توجه به اهمیت ارتقاء و حمایت از حقوق افراد متعلق به اقلیتها و مساعدتی که این امر در ثبات سیاسی و اجتماعی کشورهائی که این افراد در آنها بسر می‌برند دارد، کنفرانس جهانی حقوق بشر بر وظیفه دولتها برای تضمین حق افراد متعلق به اقلیتها در برخورداری کامل و مؤثر از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بدون تبعیض از هر نظر و تساوی کامل در برابر قانون طبق "اعلامیه سازمان ملل در زمینه حقوق افراد متعلق به اقلیت‌های قومی مذهبی و زبانی" تأکید می‌نماید.

افراد متعلق به اقلیت‌ها حق دارند بطور آزادانه و بدون دخالت یا هر گونه تبعیض از فرهنگ خود برخوردار شوند و شعائر مذهبی خود را به عمل آورند و در منزل و محافل عمومی به زبان خود تکلم کنند.

پ 11

کنفرانس جهانی کرامت ذاتی و مساعدت منحصر به فرد مردم بومی در توسعه و کثرت (Plurality) جامعه را تأیید می‌کند و قویا بر تعهد جامعه بین‌المللی برای بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و برخورداری آنان از فوائد توسعه تصریح می‌نماید. کشورها بایستی شرکت کامل و آزادانه مردم بومی در کلیه جنبه‌های جامعه بویژه موضوعاتی که مبتلا به آنان می‌باشد را تضمین نمایند. با توجه به اهمیت ارتقاء و حمایت از حقوق مردم بومی و مساعدتی که چنین ارتقاء و حمایتی در ثبات سیاسی و اجتماعی کشورها نیکه این مردم در آنها زندگی می‌کنند دارد، کشورها بایستی طبق حقوق بین‌الملل اقدامات مثبت و مقتضی را برای تضمین احترام به کلیه موارد حقوق بشر و آزادیهای اساسی مردم بومی براساس تساوی و عدم تبعیض بعمل آورند و ارزش و تنوع هویت‌ها، فرهنگ‌ها و سازمان اجتماعی آنها را برسمیت بشناسند.

پ 12

کنفرانس جهانی با استقبال از الحاق گروه زیادی از کشورها به میثاق حقوق کودک و با توجه به برسمیت شناختن حقوق بشر کودکان در اعلامیه و برنامه عملی که در اجلاس سران بتصویب رسید خواستار الحاق جهانی به میثاق مذکور تا سال 1995 می‌گردد و از کشورهای عضو می‌خواهد از طریق تصویب لایحه‌های قانونی و اقدامات اداری و سایر تدابیر لازم و اختصاص حداکثر ممکن از منابع موجود خود بطور مؤثر، میثاق مذکور را به مورد اجرا گذارند. در کلیه اقدامات مربوط به کودکان بایستی عدم تبعیض و رعایت هر چه بیشتر منافع کودکان مورد توجه قرار گیرد و نظرات آنان ملحوظ گردد. مکانیزم‌های ملی و بین‌المللی و برنامه‌هایی برای تقویت دفاع و حمایت از کودکان بویژه دختران، کودکان بیسرپرست، کودکان خیابانی، کودکانی که از نظر اقتصادی و جنسی تحت استثمار قرار دارند، از جمله کودکانی که برای مطامع دیگران در تهیه مطالب مستهجن، فحشاء یا فروش اعضا و جوارح مورد استفاده قرار می‌گیرند، کودکان بیمار از جمله کودکان مبتلاء به بیماری‌های ایدز، کودکان آواره، کودکانی که در بازداشت بسر می‌برند، استفاده از کودکان در درگیری‌های مسلحانه و نیز کودکانی

که قربانی گرسنگی، اعتیاد و سایر بلاهای غیرمترقبه می‌باشند باید تهیه و به مورد اجرا گذاشته شود. همکاری و اتحادیه بین‌المللی جهت حمایت از اجرای این میثاق و حقوق کودکان بعنوان اولویت برنامه حقوق بشر سیستم گسترده سازمان ملل باید تقویت گردد.

کنفرانس جهانی همچنین تأکید می‌کند که کودکان برای توسعه کامل و هماهنگ شخصیت خود نیاز دارند که در یک محیط خانوادگی که بایستی بنوبه خود مورد حمایت گسترده‌تر قرار گیرد رشد و بزرگ شوند.

پ 12 مکرر

توجه ویژه‌ای باید در حق معلولین از جمله شرکت فعال و بدون تبعیض آنان در جامعه و برخورداری آنان از کلیه حقوق بشر و آزادیهای اساسی بعمل آید.

پ 13

کنفرانس جهانی حقوق بشر تأکید می‌کند که هر فرد که تحت اذیت و آزار قرار دارد بدون تبعیض از هر نظر حق دارد در صدد جستجوی پناهندگی به کشورهای دیگر و برخورداری از حق پناهندگی باشد و حق دارد به کشور خودش بازگردد. در همین رابطه کنفرانس جهانی بر اهمیت اعلامیه جهانی حقوق بشر، کنوانسیون 1951 در مورد وضعیت پناهندگان، پروتکل 1967 و اسناد منطقه‌ای در این زمینه تأکید می‌نماید. کنفرانس از کشورهایی که همچنان تعداد زیادی از پناهندگان را در سرزمین خود قبول کرده و میزبان آنها می‌باشند و نیز دفتر کمیساریای عالی پناهندگان بخاطر اهمیتی که در انجام مأموریت محوله دارد تشکر و سپاسگزاری می‌نماید. علاوه بر این کنفرانس از دفتر آژانس سازمان ملل برای کار و رفاه پناهندگان فلسطینی در خاور نزدیک سپاسگزاری می‌نماید.

کنفرانس جهانی حقوق بشر این مطلب را تأیید می‌کند که نقض فاحش حقوق بشر از جمله در درگیری‌های مسلحانه از عوامل پیچیده‌ای است که منجر به آواره شدن مردم می‌شود.

کنفرانس جهانی حقوق بشر تأیید می‌کند که با توجه به پیچیدگی بحران جهانی پناهندگان و طبق منشور سازمان ملل، اسناد بین‌المللی ذیربط و اتحاد بین‌المللی و با روحیه مشارکت در قبول بار پناهندگان، یک رهیافت همه جانبه از طرف جامعه بین‌المللی براساس هماهنگی و همکاری با کشورهای ذیربط و سازمان‌های مربوطه با توجه به چارچوب

اختیارات کمیساریای عالی پناهندگان ضروری است. این رهیافتها بایستی توسعه استراتژی‌هایی را برای یافتن عوامل بوجود آورنده این پدیده و تأثیر آن بر جابجایی و انتقال پناهندگان و آوارگان، تقویت آمادگی در موارد اضطراری و مکانیزم‌های پاسخگویی به نیازها، مقررات لازم برای حمایت و کمک مؤثر با توجه به نیازهای ویژه زنان و کودکان و نیز حصول به راه‌حلهای پایدار که در درجه اول از طریق بازگشت شرافتمندانه و امن و داوطلبانه پناهندگان و راه‌حلهایی که از طرف کنفرانس‌های بین‌المللی مربوط به پناهندگان تصویب شده است را شامل گردد.

کنفرانس جهانی حقوق بشر بر مسئولیت دولتها بویژه مسئولیت کشورهای مبدأ تأکید می‌کند. با توجه به این رهیافت همه جانبه، کنفرانس جهانی حقوق بشر بر اهمیت قائل شده توجه خاص از جمله از طریق سازمان‌های بشردوستانه و بین‌الدولی و یافتن راه‌حلهای پایدار به مشکلات مربوط به افراد آواره داخلی از جمله بازگشت امن و داوطلبانه آنها و بازپرویشان تأکید می‌کند. این کنفرانس نیز طبق منشور سازمان ملل متحد و اصول بشردوستانه بین‌المللی بار دیگر بر اهمیت و ضرورت کمک‌های بشردوستانه به قربانیان حوادث طبیعی و غیرطبیعی تأکید می‌کند.

پ 14

نسبت به ارتقاء و حمایت از حقوق افراد متعلق به گروه‌های آسیب‌پذیر از جمله کارگران مهاجر، امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه آنان و تقویت و اجرای هر چه مؤثرتر اسناد موجود در زمینه حقوق بشر اهمیت زیادی داده شود. کشورها موظفند اقدامات مقتضی در سطح ملی بویژه در زمینه‌های آموزشی، بهداشتی و حمایت اجتماعی برای ارتقاء و حمایت از حقوق اقشار آسیب‌پذیر جامعه بعمل آورده و شرکت آندسته از افراد متعلق به این اقشار که مایل به یافتن راه‌حلهایی برای مشکلاتشان هستند را فراهم آورد.

پ 14 مکرر

کنفرانس جهانی تأیید می‌کند که فقر شدید و محرومیت اجتماعی بعنوان نقض کرامت انسانی تلقی می‌شود و لازم است اقدامات عاجلی برای حصول به دانش و اطلاعات بهتری از فقر شدید و عوامل بوجود آورنده آن از جمله عواملی که ناشی از مشکلات توسعه‌ای می‌شود بعمل آید تا حقوق بشر افرادی که از فقر شدید رنج می‌برند تأمین شود و فقر شدید و

محرومیت اجتماعی از میان برداشته شود و برخورداری از فوائد پیشرفت اجتماعی ارتقاء یابد. لازم است کشورها شرکت مردم فقیر در مراحل تصمیم‌گیری در جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند را تسهیل نموده و حقوق بشر این افراد را ارتقاء دهند و اقدامات لازم را برای مبارزه با فقر شدید بعمل آورند.

پ 15

کنفرانس جهانی از پیشرفت بعمل آمده در تدوین اسناد حقوق بشر که روندی پویا و در حال تکامل داشته است استقبال نموده و الحاق جهانی به میثاق‌های حقوق بشر را ترغیب می‌نماید. کلیه کشورها تشویق می‌شوند که به این اسناد بین‌المللی ملحق شوند و تا حد ممکن از قائل شدن تحفظ نسبت به مقررات مندرج در آنها اجتناب ورزند.

پ 16

هر کشوری بایستی چارچوب مؤثر جهت جبران ناملایمات و خسارات ناشی از نقض‌های حقوق بشر فراهم آورد لازمه تحقق کامل و بدون تبعیض حقوق بشر روند دمکراسی و توسعه اقتصادی مستمر وجود دستگاه قضاییه از جمله ارگانهای مجری قانون و دادستانی‌ها علی‌الخصوص وجود یک نظام قضائی مستقل و وکلای مستقل براساس استانداردهای مندرج در اسناد بین‌المللی حقوق بشر می‌باشند.

پ 17

کنفرانس جهانی ترس و نگرانی (dismay) خود را از نقض حقوق بشر بویژه نقض‌هایی که در شکل ژنوسید، "پاکسازی قومی" و تجاوز به زنان بطور مستمر و وضعیت‌های جنگی، ایجاد وضعیت‌هایی که منجر به اخراج دستجمعی و آواره شدن و پناهنده شدن مردم می‌شود ابراز می‌دارد. کنفرانس در حالیکه قویا اینگونه اعمال تکان دهنده را محکوم می‌نماید مجدداً تأکید می‌کند که مسبب اینگونه جرائم بایستی مجازات شده و اینگونه اعمال عاجلاً متوقف شود.

پ 18

کنفرانس جهانی نگرانی شدید خود را از تداوم نقض حقوق بشر در کلیه نقاط دنیا که در بی‌توجهی نسبت به استانداردهای مندرج در اسناد بین‌المللی حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی صورت می‌گیرد و عدم جبران خسارت بطور کافی و مؤثر از قربانیان اینگونه اعمال

علاوه بر آن کنفرانس جهاني حقوق بشر نگراني خو را از نقض گسترده و مستمر حقوق بشر و وضعيتهايي که در نقاط مختلف دنيا همچنان موانع جدي در برخورداري از حقوق بشر را فراهم مي‌کند اعلام داشته و آنرا محکوم مي‌نمايد. از جمله موارد اين نقضها و موانع شکنجه و رفتارها يا مجازاتهاي خشن، غيرانساني و خفت‌آور، اعدامهاي اختصاري و خودسرانه، بازداشتهاي خودسرانه، ناپديد شدن افراد، کليه اشکال نژادپرستي، تبعيض نژادي و آپارتايد، اشغال خاک يك کشور توسط نيروهاي خارجي و سلطه بيگانه، تنفر از بيگانه، فقر، گرسنگي و ساير محروميتهاي اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي، نابردباري مذهبي، تروريسم، تبعيض عليه زنان و فقدان حاکميت قانون مي‌باشد.

کنفرانس جهاني حقوق بشر از کشورها مي‌خواهد تا از هر اقدام يکجانبه‌اي که مطابق حقوق بين‌الملل و منشور سازمان ملل نمي‌باشد و مانع روابط تجاري ميان کشورها است و تحقق کامل حقوق بشر که در اعلاميه جهاني حقوق بشر بويژه حق هر کس به برخورداري از يك سطح مناسب زندگي براي تندرستي و رفاه لازم مي‌باشد از جمله تغذيه و مراقبت پزشکي، بهداشت و خدمات ضروري اجتماعي تصريح شده است ممانعت ورزد. کنفرانس جهاني تأکيد دارد که مواد غذائي نبايد بعنوان يك ابزار براي اعمال فشار سياسي مورد استفاده قرار گيرد.

کنفرانس جهاني تأييد مي‌کند که کشورها موظفند طبق اعلاميه جهاني حقوق بشر و ميثاق بين‌المللي حقوق اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي و ساير اسناد بين‌المللي در زمينه حقوق بشر تضمين نمايند که تحصيلات و آموزش با هدف تقويت احترام به حقوق بشر و آزاديهاي اساسي باشد. کنفرانس جهاني بر ارجحيت گنجاننده موضوع حقوق بشر در برنامه‌هاي آموزشي تأکيد مي‌کند و از همه دولت‌ها مي‌خواهد به اين امر توجه نمايند. تحصيلات و آموزش بايستي به حصول درک بيشتري، بردباري، صلح و روابط دوستانه ميان ملت‌ها نژادها و فرق مذهبي کمک نمايد و مشوقي براي فعاليتهاي سازمان ملل در تعقيب اين اهداف باشد.

باید بر تلاش‌هایی که جهت ایجاد شرایطی که بواسطه آن هر شخصی بتواند از حقوق جهانی بشر و آزادی‌های اساسی برخوردار باشد افزوده شود و کشورهای که در این امر نیاز به مساعدت دارند کمک لازم ارائه گردد. دولت‌ها، سازمان ملل و سایر سازمان‌های بین‌الدولی ترغیب می‌شوند که بر حجم منابعی که جهت برنامه با اهداف ذیل تنظیم می‌نمایند بطور چشمگیری بیفزایند، قانونگذاری ملی، نهادهای ملی و زیربناهای مربوط به حفظ حاکمیت قانون و دموکراسی، کمک در زمینه انتخابات، آگاهی دادن به حقوق بشر از طریق آموزش، تعلیم و تحصیل و شرکت عموم مردم و جامعه مدنی.

پ 22

برنامه‌های خدمات مشورتی و همکاری فنی تحت نظارت مرکز حقوق بشر بایستی بطور مؤثر تقویت شود و از تنوع بیشتری برخوردار باشد و بدین ترتیب کمک عمده‌ای در رعایت حقوق بشر بنماید. از کشورها خواسته می‌شود تا به کمک‌های خود تحت این برنامه هم از طریق بودجه عادی سازمان ملل و هم از طریق کمک‌های داوطلبانه بیفزایند.

اجرای کامل و مؤثر فعالیت‌های سازمان ملل در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر بایستی اهمیت زیادی را که از طریق منشور سازمان ملل به حقوق بشر داده شده است، نیازها و خواسته‌های فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل که از طرف کشورهای عضو مأموریت داده می‌شود را منعکس نماید. بهمین منظور فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل بایستی از طریق افزایش منابع مالی تأمین گردد.

پ 23

کنفرانس جهانی حقوق بشر نقش مهم و سازنده نهادهای ملی برای ارتقاء حمایت از حقوق بشر، بویژه در ظرفیت مشورتی خود نزد مقامات ذیربط، نقش آنان و جبران نقض حقوق بشر، نشر اطلاعات مربوط به حقوق بشر و آموزش حقوق بشر را مورد تأیید قرار می‌دهد.

پ 24

ترتیبات منطقه‌ای نقش اساسی در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر ایفاء می‌نمایند. آنها باید استانداردهای جهانی حقوق بشر را که در اسناد بین‌المللی حقوق بشر مندرج است تقویت و حمایت نمایند.

کنفرانس جهانی تلاش‌هایی را که جهت تقویت اینگونه ترتیبات و افزایش

فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل را مورد تأیید قرار می‌دهد.

کنفرانس جهانی ضرورت بررسی امکان ایجاد ترتیبات منطقه‌ای و منطقه‌های فرعی برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر در مناطقی که اینگونه ترتیبات هنوز وجود ندارد را مورد تأکید قرار می‌دهد.

پ 25

کنفرانس جهانی حقوق بشر اهمیت نقش سازمان‌های غیردولتی در ارتقاء حقوق بشر و فعالیت‌های بشر دوستانه در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی را به رسمیت می‌شناسد. کنفرانس کمک اینگونه سازمانها در افزایش آگاهی عموم از موضوعات حقوق بشر، در هدایت آموزش و تحقیقات در این زمینه، ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و آزادیهای اساسی را مورد توجه قرار می‌دهد. در حالی که تأیید می‌کند مسئولیت اساسی تدوین اسناد مربوط به حقوق بشر با دولت‌ها است، معهدا نقش و کمک سازمان‌های غیردولتی در این روند را مورد تأیید قرار می‌دهند. به همین منظور کنفرانس جهانی اهمیت ادامه بحث و گفتگو و همکاری میان دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی را مورد تأکید قرار می‌دهد. سازمان‌های غیردولتی و اعضای آنها که بطور اصیل و واقعی در زمینه حقوق بشر فعالیت دارند بایستی از حقوق بشر و آزادی‌های شناخته شده در اعلامیه جهانی حقوق بشر و از حمایت قوانین داخلی برخوردار باشند. از این حقوق و آزادی‌ها بایستی برخلاف اهداف و اصول منشور سازمان ملل استفاده شود. در انجام فعالیت‌های حقوق بشری سازمان‌های غیردولتی در چارچوب قوانین داخلی و اعلامیه‌های جهانی حقوق بشر نباید دخالت نمود.

پ 26

کنفرانس جهانی با تأکید بر اهمیت اطلاعات عینی، مسئولانه و بیطرفانه در زمینه موضوعات مربوط به حقوق بشر و بشردوستانه بر مشارکت هر چه بیشتر رسانه‌های جمعی تأکید می‌نماید. این رسانه‌ها بایستی در چارچوب قوانین داخلی آزاد بوده و مورد حمایت قرار گیرند.

فصل سوم

هماهنگی بیشتر پیرامون حقوق بشر در سیستم سازمان ملل متحد

1. "کنفرانس جهانی"، هماهنگی بیشتر برای حمایت از حقوق بشر و

آزادی‌های اساسی در چارچوب سیستم سازمان ملل را توضیح می‌نماید. بدین منظور "کنفرانس جهانی" از کلیه ارگان‌های سازمان ملل، ارکان و آژانس‌های تخصصی که فعالیت‌های آنها در ارتباط با حقوق بشر است می‌خواهد که بمنظور تقویت، عقلایی کردن و در یک جریان قرار دادن فعالیت‌هایشان، با در نظر گرفتن نیاز به پرهیز از دوباره کاری نالازم، با یکدیگر همکاری نمایند. همچنین کنفرانس جهانی به دبیرکل توصیه می‌کند، کارشناسان عالی‌رتبه ارگان‌های زیربط سازمان ملل و آژانس‌های تخصصی، در جلسات سالانه خود، علاوه بر هماهنگ کردن فعالیت‌هایشان اثرات استراتژی‌ها و سیاست‌های خود جهت برخورداری از همه حقوق بشر را ارزیابی نمایند.

2. بعلاوه، "کنفرانس جهانی" از سازمان‌های منطقه‌ای و نهادهای برجسته مالی و توسعه بین‌المللی و منطقه‌ای نیز می‌خواهد که اثرات سیاست‌ها، برنامه‌های خود در ارتباط با برخورداری از حقوق بشر را ارزیابی نمایند.

2 مکرر. "کنفرانس جهانی" تصدیق می‌کند که آژانس‌های تخصصی و ارگان‌ها و نهادهای سیستم‌های سازمان ملل و نیز دیگر سازمان‌های بین‌الدولی که فعالیت‌های آنان در ارتباط با حقوق بشر است، در تنظیم، ارتقاء و اجرای استانداردهای حقوق بشر، در محدوده اختیارات مربوط به خود نقش حیاتی ایفا می‌نمایند و می‌بایست نتایج کنفرانس جهانی را در چارچوب زمینه‌های صلاحیت خود مورد اهمیت قرار دهند.

3. "کنفرانس جهانی" قویاً توصیه می‌کند که به منظور تشویق و تسهیل در تصویب الحاق یا (ابقاء) معاهدات بین‌المللی حقوق بشر و پروتکل‌های تصویب شده آن در چارچوب سیستم سازمان ملل و با هدف پذیرفته شدن جهانی شدن آن تلاش همگانی صورت گیرد. دبیرکل می‌بایست با مشورت با ارگان‌های ناظر بر اجرای معاهدات، برقراری گفتگوها با کشورهای که به معاهدات حقوق بشر ملحق نشده‌اند را به منظور شناسایی موانع، و طرق غلبه بر آنها مورد توجه قرار دهد.

4. "کنفرانس جهانی" کشورها را تشویق به محدود کردن میزان هر گونه تحقیقاتی که نسبت به ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر دارند و تنظیم حتی‌الامکان دقیق و محدود تحفظات می‌نماید، و اینکه اطمینان حاصل کنند هیچیک از آنها با قصد و هدف معاهده زیربط ناسازگار نبوده و بطور منظم تحفظات را به این امید که از میان برداشته شوند مورد بررسی قرار دهند.

5. "کنفرانس جهانی" نیاز به حفظ انسجام استانداردهای موجود بین‌المللی با کیفیت بالا و پرهیز از گسترش ابزارهای حقوق بشر را تصدیق نموده، رهنمودهای مربوط به تنظیم ابزارهای جدید بین‌المللی مندرج در قطعنامه 12/41 مجمع عمومی را مورد تأکید قرار داده و از ارگانهای حقوق بشر سازمان ملل می‌خواهد، هنگام بررسی تنظیم استانداردهای جدید بین‌المللی، رهنمودهای فوق را مورد نظر قرار دهند، با ارگانهای ناظر بر حسن اجرای معاهدات حقوق بشر پیرامون لزوم تنظیم استانداردهای جدید مشورت کنند و از دبیرخانه درخواست انجام بررسی‌های فنی ابزارهای پیشنهاد شده جدید را بنمایند.

6. "کنفرانس جهانی" توصیه می‌کند در موارد و هنگام لزوم و بنا به درخواست کشورهای مورد نظر عضو، مأمورین حقوق بشر به دفاتر منطقه‌ای سازمان ملل، بمنظور انتشار اطلاعات و ارائه آموزش و کمک‌های فنی دیگر در زمینه حقوق بشر اعزام شوند. لازم است آموزش حقوق بشر به کارشناسان سازمان ملل که برای خدمت در امور مربوط به حقوق بشر اعزام می‌شوند تشکیل شود.

7. "کنفرانس جهانی" از برپایی اجلاس‌های اضطراری "کمیسیون حقوق بشر" بعنوان يك ابتکار مثبت و از اینکه طرق دیگر مقابله با تجاوزات حاد به حقوق بشر توسط ارگان‌های ذیربط سیستم سازمان ملل مورد توجه قرار گیرد استقبال می‌نماید.

منابع

1. "کنفرانس جهانی" با نگرانی از نابرابری فزاینده بین فعالیتهای "مرکز حقوق بشر" و منابع انسانی، مالی و غیره موجود برای انجام آن «فعالیت‌ها و با در نظر گرفتن اینکه منابع، برای دیگر برنامه‌های مهم سازمان ملل مورد نیاز است، از دبیرکل و مجمع عمومی می‌خواهد تا از درون بودجه‌های عادی موجود و آتی سازمان ملل، برای افزایش قابل ملاحظه منابع جهت انجام برنامه‌های حقوق بشر اقدامات فوری بعمل آورده، و برای فراهم آوردن منابع فوق سریعاً اقدام نماید.

2. در این چارچوب، باید سهم بیشتری از بودجه عادی مستقیماً به "مرکز حقوق بشر"، برای پوشش هزینه‌ها و کلیه هزینه‌های دیگری که به عهده "مرکز حقوق بشر" است از جمله آنهایی که به ارگان‌های حقوق بشر سازمان ملل مربوط هستند اختصاص یابد. تأمین مالی داوطلبانه فعالیتهای همکاری‌های فنی "مرکز"، می‌تواند به تقویت این بودجه کمک

کند، "کنفرانس" خواستار کم‌های سخاوتمندانه به صندوق‌های امانی موجود است.

3. "کنفرانس جهانی" از دبیرکل و مجمع عمومی درخواست تأمین منابع کافی انسانی، مالی و غیره برای "مرکز حقوق بشر" را دارد تا (این ارگان) بتواند فعالیت‌های خود را بطور مؤثر، کارآمد و سریع انجام دهد.

4. "کنفرانس جهانی" با توجه به نیازها به تضمین اینکه منابع انسانی و مالی برای انجام فعالیت‌های حقوق بشر، همان‌گونه که توسط ارگان‌های بین‌الدولی توصیه شده، موجود است، از دبیرکل می‌خواهد، براساس ماده 101 "منشور سازمان ملل"، و کشورهای عضو، بمنظور تأمین آن منابع، به نحوی که با اختیارات فزاینده تخصیص داده شده به "دبیرخانه" متناسب باشد رهیافت منسجمی اتخاذ نماید. "کنفرانس" از دبیرکل دعوت می‌نماید که بررسی کند آیا در برنامه چرخش بودجه، برای تضمین اجرای بموقع و مؤثر فعالیت‌های حقوق بشر به همان‌گونه که توسط کشورهای عضو توصیه شده، نیاز به اصلاح روندها، لازم یا مؤثر می‌باشد یا خیر.

مرکز حقوق بشر

1. کنفرانس جهانی بر اهمیت تقویت مرکز حقوق بشر سازمان ملل تأکید می‌کند.

2. مرکز حقوق بشر می‌بایست نقش مهمی در هماهنگی و جلب توجهات گسترده برای حقوق بشر را ایفاء نماید.

نقش کانونی مرکز حقوق بشر در شرایطی بنحو عالی تحقق می‌یابد که این مرکز بتواند با سایر ارگان‌های سازمان ملل هماهنگی کامل داشته باشد. کنفرانس جهانی، با تشخیص اهمیت نقش اجزاء تشکیل دهنده حقوق بشر در ترتیبات ویژه مربوط به عملیات حفظ صلح توسط سازمان ملل توصیه می‌نماید که دبیرکل تجربه گزارش دهی، و توانایی‌های مرکز حقوق بشر و مکانیزم‌های حقوق بشر را در انطباق با منشور سازمان ملل مورد ملاحظه قرار دهد. نقش هماهنگ‌کننده مرکز حقوق بشر همچنین براین مطلب دلالت دارد که دفتر مرکز حقوق بشر در نیویورک تقویت شده است.

3. امکانات کافی مرکز حقوق بشر برای سیستم گزارشگران موضوعی و کشوری، کارشناسان، گروه‌های کاری و کمیته‌های بوجود آمده از

ابزارهاي بين‌المللي حقوق بشر مي‌بايست تضمين گردد. پيگيري توصيه‌ها بايستي بعنوان يك موضوع با اولويت مورد ملاحظه كميسيون حقوق بشر قرار گيرد.

4. مركز حقوق بشر مي‌بايست نقش عمده‌تري در ارتقاء حقوق بشر ايفاء نمايد و اين نقش بايستي از طريق همكاري با كشورها و توسط يك برنامه خدمات مشورتي و مساعدت‌هاي فني توسعه يافته شكل گيرد. بدین منظور صندوق‌هاي داوطلبانه موجود مي‌بايست بنحو اساسي توسعه يافته و بنحو کارآتر و هماهنگ‌تر مدیریت شوند. کليه فعاليتها مي‌بايست از قواعد مربوط به پروژه مدیریت آشکار، برنامه منظور بر آريابي پروژه که بصورت ادواري صورت مي‌گيرد تبعیت نمايند. در اين راستا نتيجه اين گونه آريابي‌ها و ساير اطلاعات مربوطه بايستي مرتباً در دسترس باشد. مركز حقوق بشر مي‌بايست بويژه همه ساله حداقل يك اجلاس اطلاعاتي برگزار کنند که کليه کشورهاي عضو و سازمان‌هايي که مستقيماً در پروژه‌ها و برنامه‌هاي آن نقشي دارند بتوانند در آن شرکت نمايند.

متناسب کردن و تقويت دستگاه حقوق بشر سازمان ملل، از جمله موضوع ايجاد کميساريائي عالي سازمان ملل براي حقوق بشر

1. "کنفرانس جهاني" ضرورت ادامه متناسب کردن دستگاه حقوق بشر سازمان ملل با نيازهاي جاري و آتي جهت ارتقاء و حمايت حقوق بشر، بنحوي که در بيانيه حاضر منعکس شده و در چارچوب توسعه‌اي متوازن و پايا براي همه مردم را مورد تصديق قرار مي‌دهد. ارگان‌هاي حقوق بشر سازمان ملل، بويژه بايد هم‌آهنگي، کارآئي و تأثيرگذاري خود را بهبود بخشند.

2. "کنفرانس جهاني حقوق بشر" به مجمع عمومي توصيه مي‌کند هنگام بررسي گزارش "کنفرانس" در چهل و هشتمين اجلاس خود، به بررسي موضوع ايجاد "کميساريائي عالي حقوق بشر" و حمايت از همه حقوق بشر اولويت قائل شود.

تساوي، کرامت و بردباري

الف. نژادپرستي، تبعيض نژادي، تنفر از بيگانه و ديگر اشکال نابردبار

1. "کنفرانس جهاني" محو نژاد پرستي، تبعيض نژادي، بويژه در اشکال بنيادي شده آنها، نظير آپارتايد، يا منتج از مکاتب برتري يا

انحصاریت نژادی یا اشکال معاصر و مظاهر نژادپرستی را بعنوان عمده‌ترین هدف جامعه بین‌المللی و برنامه ارتقاء جهانشمول حقوق بشر مورد توجه قرار می‌دهد.

ارگان‌ها و آژانس‌های سازمان ملل می‌باید تلاش‌های خود را برای اجرای چنین برنامه کاری که به "سومین دهه مبارزه با نژادپرستی و تبعیض نژادی" مربوط است و نیز مأموریت‌های بعدی به همین منظور را تقویت نمایند.

"کنفرانس جهانی" قویاً از جامعه بین‌المللی تقاضای کمک سخاوتمندانه به "صندوق امانی برنامه دهه مبارزه با نژادپرستی و تبعیض نژادی" را دارد.

2. "کنفرانس جهانی" از همه دولت‌ها انجام اقدامات فوری و اتخاذ سیاست‌های قاطع برای جلوگیری و مبارزه با کلیه اشکال و مظاهر نژادپرستی، تنفر از بیگانه یا نابردباری مربوط به آن در هر کجا که لازم باشد را با وضع قوانین مناسب، از جمله اقدامات کیفری، و با ایجاد نهادهای ملی برای مبارزه با چنین پدیده‌هایی خواستار است.

3. "کنفرانس جهانی" از تصمیم "کمیسیون حقوق بشر" مبنی بر تعیین یک گزارشگر ویژه برای اشکال معاصر نژادپرستی، تبعیض نژادی، تنفر از بیگانه و نابردباری‌های مربوط به آن استقبال می‌کند. همچنین "کنفرانس جهانی" از همه کشورهای عضو "کنوانسیون بین‌المللی محو کلیه اشکال تبعیض نژادی تقاضا دارد تنظیم اعلامیه‌ای تحت ماده 4 کنوانسیون را مورد توجه قرار دهند.

4. "کنفرانس جهانی" از کلیه دولت‌ها می‌خواهد تا طبق تعهدات بین‌المللی جهت مقابله با نابردباری و تجاوزات مربوط به آن در خصوص مذهب یا اعتقادات از جمله اعمال تبعیض علیه زنان و از جمله بیحرمتی به اماکن مذهبی را بکار برده، حق افراد به داشتن آزادی افکار، عقاید، بیان و مذهب را به رسمیت بشناسند.

همچنین "کنفرانس" از کلیه کشورها دعوت می‌کند تا مفاد "اعلامیه محو کلیه اشکال نابردباری و تبعیض مبتنی بر مذهب یا اعتقاد" را به مورد اجرا بگذارند.

5. "کنفرانس جهانی" تأکید می‌نماید که کلیه افرادی که دست به اقدامات جنایی در ارتباط با پاکسازی نژادی می‌زنند یا اجازه آنرا

می‌دهند، شخصاً برای این چنین تجاوزات به حقوق بشر مسئول و پاسخگو بوده و اینکه جامعه بین‌المللی می‌باید همه تلاش خود را برای اجرای عدالت در مورد آنانیکه قانوناً مسئول این چنین تجاوزاتی هستند بکار برد.

6. "کنفرانس جهانی" از کلیه کشورها می‌خواهد بطور انفرادی یا دستجمعی جهت مقابله با اعمال پاکسازی نژادی و خاتمه دادن سریع به آن، اقدامات فوری بعمل آورند. قربانیان این عمل شنیع پاکسازی نژادی محق به دریافت درمان‌های مناسب و مؤثر هستند.

ب - افراد متعلق به اقلیتهای ملی یا قومی، مذهبی و زبانی

1. "کنفرانس جهانی" از کمیسیون حقوق بشر می‌خواهد، همانگونه که در اعلامیه سازمان ملل در خصوص افراد متعلق به اقلیتهای ملی یا قومی مذهبی و زبانی درج شده است به منظور ارتقاء و حمایت مؤثر حقوقشان، راه‌ها و امکاناتی را مورد بررسی قرار دهد و در این راستا کنفرانس جهانی از مرکز حقوق بشر می‌خواهد براساس درخواست دولتهای ذیربط و بعنوان بخشی از برنامه خدمات مشورتی و کمک‌های فنی، مهارت و تخصص‌های شایسته در زمینه موضوعات اقلیت‌ها و حقوق بشر و همچنین جلوگیری و حل اختلافات در وضعیت‌های موجود یا بالقوه‌ای که اقلیت‌ها در آن درگیر هستند مساعدت نماید.

2. "کنفرانس جهانی" کشورها و جامعه بین‌المللی را به ارتقاء و حمایت از حقوق افراد متعلق به اقلیتهای ملی یا قومی مذهبی و زبانی همانگونه که در اعلامیه سازمان ملل در خصوص حقوق افراد متعلق به اقلیتهای ملی یا قومی مذهبی و زبانی درج گردیده ترغیب می‌کند.

3. اقداماتی که عندالاقضاء می‌بایست انجام شود، شامل تسهیل مشارکت کامل آنها (اقلیتهای یاد شده) در تمامی ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، مذهبی و فرهنگی جامعه و در پیشرفت اقتصادی و توسعه در کشورشان می‌گردد.

ب (مکرر): مردم بومی

1. کنفرانس جهانی از گروه کاری مربوط به جمعیت‌های بومی کمیسیون فرعی جلوگیری از تبعیض و حمایت از اقلیتها می‌خواهد که کار تنظیم پیشنویس اعلامیه حقوق مردم بومی را در یازدهمین اجلاس خود تکمیل نماید.

2. کنفرانس جهانی به کمیسیون حقوق بشر توصیه می‌نماید که تجدید مأموریت گروه کاری جمعیت‌های بومی را پس از آنکه گروه مزبور پیشنویس اعلامیه جمعیت‌های بومی را تکمیل نمود مورد ملاحظه قرار دهد.

3. کنفرانس جهانی همچنین توصیه می‌کند که برنامه‌های مربوط به خدمات مشورتی و کمک‌های فنی سیستم سازمان ملل به درخواست کمک کشورها که منافع مستقیمی برای جمعیت‌های بومی آنها در بردارد با نظر مثبت پاسخ دهند. کنفرانس جهانی همچنین توصیه می‌کند بدین منظور و در چارچوب کلی تقویت فعالیت‌های مرکز حقوق بشر همانگونه که در این سند پیش‌بینی شده است منابع انسانی و مالی کافی برای مرکز فراهم گردد.

4. کنفرانس جهانی کشورها را ترغیب می‌نماید تا مشارکت کامل و آزادانه مردم بومی در کلیه ابعاد جامعه بویژه در زمینه موضوعاتی که مربوط به آنها می‌شود را تضمین نماید.

5. کنفرانس جهانی تصویب می‌نماید که مجمع عمومی از ژانویه 1994 یک دهه را بعنوان دهه بین‌المللی مردم بومی جهان اعلان نماید، این اعلان شامل برنامه‌های عملگرایانه‌ای است که با مشارکت مردم بومی در خصوص آنها تصمیم‌گیری می‌شود. بدین منظور یک صندوق اعتباری داوطلبانه، مناسب می‌بایست تأسیس شود.

در چارچوب چنین دهه‌ای، تأسیس یک مجمع دائمی برای بومی در سیستم سازمان ملل می‌بایست مورد ملاحظه قرار گیرد.

ب (مکرر دوم) کارگران مهاجر

– کنفرانس جهانی کلیه کشورها را ترغیب می‌نماید تا حمایت از حقوق بشر تمامی کارگران مهاجر و خانواده‌هایشان را تضمین نماید.

– کنفرانس جهانی ملاحظه می‌کند ایجاد شرایطی که منجر به پرورش بیشتر توازن، هم‌آهنگی و بردباری بین کارگران مهاجر و بقیه جامعه کشوری که آنها (کارگران مهاجر) در آن اقامت دارند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

– کنفرانس جهانی از کشورها دعوت می‌کند احتمال امضاء و تصویب کنوانسیون بین‌المللی حقوق تمامی کارگران مهاجر و خانواده‌هایشان را در اولین زمان ممکن مورد ملاحظه قرار دهند.

ج - موقعیت مساوی و حقوق بشر زنان

1. کنفرانس جهانی، برخورداری کامل و مساوی زنان از کلیه حقوق بشر و اینکه این امر نزد دولت‌ها، سازمان ملل یک موضوع با اولویت تلقی گردد را توصیه می‌کند.

کنفرانس جهانی همچنین بر اهمیت یکپارچگی و مشارکت کامل زنان هم بعنوان عاملان و هم بعنوان بهره‌مند شونده‌گان مراحل توسعه تأکید کرده و نیز اهداف تعیین شده در برنامه اقدامات جهانی برای زنان در جهت توسعه پویا و متساوی همانگونه که در فصل 24 دستورکار 21 اعلامیه ریو درج شده است تصریح می‌کند.

2. وضعیت مساوی و حقوق بشر زنان می‌بایست با جریان اصلی سیستم‌های فعالیتهای گسترده سازمان ملل یکی شود. این موضوعات می‌بایست بطور مرتب و سیستماتیک در ارگان‌ها و مکانیزم‌های مربوطه سازمان ملل مورد توجه و رسیدگی قرار گیرند. بویژه می‌بایست گام‌هایی بمنظور افزایش همکاری و ارتقاء بیشتر ائتلاف بین مقاصد و اهداف کمیسیون موقعیت زنان، کمیسیون حقوق بشر، کمیته امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (UNIFEM)، (CEDAW)، برنامه توسعه سازمان ملل (UNDP) و سایر آژانس‌های سازمان ملل، برداشته شود. در این زمینه، همکاری و هماهنگی بین مرکز حقوق بشر و بخش مربوط به پیشرفت زنان می‌بایست تقویت شود.

3. کنفرانس جهانی به ویژه بر اهمیت تلاش جهت از بین بردن خشونت علیه زنان در جامعه و زندگی خصوصی، امحاء کلیه اشکال تهدیدات جنسی و سوء استفاده‌های جنسی، استثمار و قاچاق زنان، امحاء تبعیض ناشی از جنسیت در اجرای عدالت، و از بین بردن هر گونه اختلافی که ممکن است بین حقوق زنان و آثار مضر ناشی از اعمال بعضی از روشها و عادات سنتی، تبعیضات فرهنگی و افراط‌گرایی مذهبی بوجود آید تأکید می‌کند. کنفرانس جهانی از مجمع عمومی می‌خواهد پیش‌نویس اعلامیه مربوط به خشونت علیه زنان را تصویب نموده و کشورها را ترغیب نماید با خشونت علیه زنان مطابق مفاد اعلامیه مزبور مبارزه کنند.

نقض حقوق بشر در شرایط درگیری مسلحانه، نقض اصول اساسی حقوق بشر و قوانین انساندوستانه بین‌المللی است. اینگونه موارد نقض حقوق از جمله قتل، تجاوز سیستماتیک، بهره‌برداری جنسی، بارداری اجباری، بویژه یک واکنش مؤثر را می‌طلبد.

4. کنفرانس جهانی امحاء کلیه اشکال تبعیض علنی و مخفیانه علیه

زنان را ترغیب می‌کند. سازمان ملل می‌بایست هدف تصویب جهانی کنوانسیون امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان از سوی تمامی کشورها تا سال 2000 را تشویق نماید. راه‌ها و روش‌های مخاطب قرار دادن تحفظات بویژه تعداد کثیر تحفظات کشورها در قبال کنوانسیون مذکور می‌بایست تقویت گردد. از جمله کمیته امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) می‌بایست به کار بررسی تحفظات کشورها در قبال کنوانسیون ادامه دهد. کشورها می‌بایست ترغیب شوند که تحفظات خود را که در مغایرت با مقصود و هدف کنوانسیون مزبور بوده و یا قوانین معاهدات بین‌المللی ناسازگار است بازپس گیرند.

5. ارگان‌های نظارت کننده منبعث از ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر می‌بایست اطلاعات ضروری را منتشر کنند تا زنان بتوانند بهره‌گیری مؤثرتری از روش‌های اجرائی موجود در پیگیری بهره‌مند شدن کامل و مساوی حقوق بشر و بدون تبعیض‌شان داشته باشند. همچنین بمنظور تقویت اجراء تعهد به تساوی و حقوق بشر زنان روش‌های جدیدی می‌بایست اتخاذ گردد. کمیسیون وضعیت زنان (CSW) و کمیته امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) می‌بایست سریعاً احتمال معرفی حق ارائه شکایت از طریق آماده نمودن یک پروتکل اختیاری به کنوانسیون امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان را مورد بررسی قرار دهند.

کنفرانس جهانی از تصمیم کمیسیون حقوق بشر برای بررسی انتصاب یک گزارشگر ویژه در مورد خشونت علیه زنان در جریان پنجاهمین اجلاس استقبال می‌کند.

6. کنفرانس جهانی، اهمیت برخورداری زنان از بالاترین استانداردهای سلامتی جسمی و روانی در سراسر طول عمرشان را مورد شناسایی قرار می‌دهد کنفرانس جهانی در زمینه کنفرانس جهانی زنان، و کنوانسیون امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان، همچنین بیانیه 1968 تهران، باردیگر براساس تساوی بین زنان و مردان در حق زنان در برخورداری از توجهات بهداشتی قابل دسترسی و کافی، خدمات برنامه تنظیم خانواده و همچنین دسترسی مساوی به آموزش و پرورش در کلیه سطوح تأکید می‌کند.

7. ارگان‌های نظارت کننده منبعث از ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر می‌بایست با استفاده از آمار و ارقام مبتنی بر جنسیت، وضعیت زنان و حقوق بشر زنان را در بررسی‌ها و یافته‌هایشان منظور نمایند. کشورها می‌بایست تشویق شوند تا در گزارشات خود به ارگان‌های مذکور اطلاعاتی را در خصوص وضعیت زنان بصورت موقت و یا دائمی ارائه

نمایند کنفرانس جهانی با رضایت به این مطلب توجه می‌کند که کمیسیون حقوق بشر در جریان اجلاس 49 خود قطعنامه را به تصویب رساند که در آن گفته شده است گزارشگران و گروه‌های کاری در زمینه حقوق بشر نیز می‌بایست به انجام چنین کاری تشویق شوند.

(قطعنامه 46/1993) گام‌هایی نیز می‌بایست توسط بخش مربوط به پیشرفت زنان در همکاری با سایر ارگان‌های سازمان ملل بویژه مرکز حقوق بشر سازمان ملل جهت تضمین اینکه فعالیت‌های حقوق بشری سازمان ملل مرتباً نقض حقوق بشر زنان از جمله سوءاستفاده‌های مبتنی بر جنسیت را مورد توجه و رسیدگی قرار دهند برداشته شود. آموزش و تعلیم پرسنل حقوق بشر و کمپن‌های انسانی‌دوستانه سازمان ملل جهت مساعدت به آنها در شناسایی و مقابله با نقض حقوق بشر ویژه زنان و انجام فعالیت‌هایشان بدون تعصب جنسیتی می‌بایست تشویق گردد.

8. کنفرانس جهانی دولت‌ها و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی را به تسهیل دسترسی زنان به پست‌های تصمیم‌گیرنده و مشارکت بیشتر آنها در مراحل تصمیم‌گیری ترغیب می‌نماید. کنفرانس برداشتن گام‌های بیشتر در دبیرخانه سازمان ملل جهت انتصاب و ارتقاء کارمندان عضو و سایر ارگان‌های اصلی و زیر مجموعه‌ای مطابق با منشور سازمان ملل را تشویق می‌نماید.

د- حقوق کودک

1. کنفرانس جهانی اصول بیانیه "نخستین خواست برای کودکان" CALL (FORER

CHILDREN FIRST) را مورد تصریح قرار داده و در این رابطه بر اهمیت تلاش‌های عمده ملی و بین‌المللی بویژه تلاش‌های صندوق کودکان (UNICEF) برای ارتقاء احترام به حق بقاء، حمایت، توسعه و مشارکت کودکان تأکید می‌کند.

2. به منظور دستیابی به تصویب و پذیرش جهانی کنوانسیون حقوق کودک تا سال 1995 و امضاء اعلامیه اجلاس سران جهان، برنامه اقدام و همچنین اجراء و اثر آنها از سوی تمامی کشورها باید اقداماتی انجام گیرد. کنفرانس جهانی کشورها را ترغیب می‌نماید که تحفظات خود را در قبال کنوانسیون در صورتی که در مغایرت با اهداف کنوانسیون و یا در تعارض با قوانین معاهدات بین‌المللی است بازپس گیرند.

3. کنفرانس جهانی تمامی کشورها را ترغیب می‌کند تا اقدامات را بمنظور بکارگیری منابع موجود در بالاترین سطح ممکن با حمایت همکاری بین‌المللی بمنظور دستیابی به اهداف برنامه اقدام اجلاس جهانی سران بعمل آورند. کنفرانس جهانی از کشورها می‌خواهد تا مفاد کنوانسیون حقوق کودک را در برنامه‌های اقدام ملی خود لحاظ کنند. بوسیله این برنامه‌های اقدامات ملی و از طریق تلاش‌های بین‌المللی، اولویت ویژه بایستی به کاهش نرخ مرگ و میر نوزادان، کاهش نرخ سوء تغذیه و بیسوادی و تأمین آب آشامیدنی سالم و آموزش اساسی کودکان اختصاص داده شود. برنامه‌های اقدامات ملی می‌بایست هر زمان که لازم شد در جهت مبارزه با وضعیت‌های اضطراری ناشی از وقوع فجایع طبیعی، درگیری‌های مسلحانه و مسائل شدید کودکان در وضعیت فقر مفرط بکار گرفته شود.

4. کنفرانس جهانی کلیه کشورها را ترغیب می‌کند تا با حمایت همکاری بین‌المللی به مسئله حاد کودکان بویژه تحت شرایط دشوار بپردازند، با استثمار و سوء استفاده از کودکان می‌بایست بطور مؤثر مبارزه شود. از جمله از طریق پرداختن به عوامل ریشه‌ای آنها به منظور مقابله با نوزاد دخترکشی، فحشاء کودک و پورنوگرافی کودک و همچنین سایر اشکال سوء استفاده سکسی.

5. کنفرانس جهانی از کلیه اقدامات سازمان ملل و سازمان‌های تخصصی آن در جهت تضمین حمایت و ارتقاء مؤثر حقوق بشر کودک دختر حمایت می‌کند. کنفرانس جهانی کشورها را ترغیب می‌کند تا با بررسی محدود قوانین و مقررات موجود، سنت‌ها و روش‌هایی را که به موجب اعمال آنها علیه کودک دختر تبعیض واقع می‌شود و یا ضرری متوجه آنها می‌شود حذف نماید.

6. کنفرانس جهانی قویاً از این پیشنهاد که دبیرکل مطالعه‌ای را در خصوص روش‌های بهینه کردن حمایت کودکان در درگیری‌های مسلحانه آغاز کند، حمایت می‌کند. بمنظور تسهیل مساعدت به کودکان در مناطق جنگی، ارزش‌های انسان‌دوستانه و اقدامات لازم می‌بایست بعمل آید. این اقدامات می‌بایست شامل حمایت از کودکان در مقابل استفاده کنترل نشده از کلیه تسلیحات جنگی بویژه مین‌های ضد پرسنل بشود. نیاز به مراقبت‌های بعدی و بازپروری کودکان شکنجه شده بواسطه جنگ می‌بایست بلافاصله مورد توجه و رسیدگی قرار گیرد. کنفرانس از کمیته حقوق کودک می‌خواهد که حداقل سن قانونی جهت خدمت در نیروهای مسلح را افزایش دهد.

7. کنفرانس جهانی توصیه می‌کند که موضوعات مربوط به حقوق بشر و وضعیت کودکان بطور منظم از سوی کلیه ارگانها و مکانیزم‌های مربوط به سیستم سازمان ملل و همچنین توسط ارگانهای نظارت کننده آژانس‌های تخصصی در انطباق با وظایفشان مورد بررسی و نظارت قرار گیرد.

8. کنفرانس جهانی اهمیت نقشی که سازمانهای غیردولتی در اجرای مؤثر تمامی ابزارهای حقوق بشر، و بویژه کنوانسیون حقوق کودک ایفاء می‌نمایند را مورد شناسایی قرار می‌دهد.

9. کنفرانس جهانی به کمیته حقوق کودک توصیه می‌کند با کمک مرکز حقوق بشر بتواند بنحوی سریع و مفید و مؤثر وظایف خود را به انجام رساند، بویژه با توجه به میزان بی سابقه تصویب کنوانسیون و تسلیم گزارشات کشورها که متعاقب آن صورت می‌گیرد.

آزادی از شکنجه

کنفرانس جهانی از تصویب کنوانسیون علیه شکنجه و سایر رفتارها و اعمال بیرحمانه و غیرانسانی توسط بسیاری از کشورهای عضو استقبال می‌کند و امیدوار است سایر کشورهای عضو نیز هر چه سریعتر آنرا تصویب کنند.

کنفرانس جهانی تأکید می‌کند که یکی از وحشیانه‌ترین طرق نقض کرامت انسانی عمل شکنجه است که در نتیجه آن کرامت فرد قربانی از بین رفته و توانایی ادامه حیات و سایر فعالیتها از وی سلب و یا تا حدی گرفته می‌شود.

کنفرانس جهانی تأیید می‌کند که طبق قوانین حقوق بشر و قوانین انسان دوستانه، آزادی از شکنجه حقی است که باید در کلیه شرایط حمایت شود، از جمله در زمان ناآرامیهای داخلی و بین‌المللی و یا هنگام درگیریهای مسلحانه.

کنفرانس جهانی بدین ترتیب از کلیه دولتها می‌خواهد که هر چه سریعتر به عمل شکنجه خاتمه داده و از طریق اجرای کامل اعلامیه جهانی حقوق بشر و نیز سایر کنوانسیونهای مربوطه و در صورت لزوم با تقویت مکانیزم‌های موجود این عمل شیطانی را از بین ببرند. کنفرانس جهانی از کلیه دولتها می‌خواهد همکاری کاملی را با گزارشگر ویژه به منظور انجام وظایفش داشته باشند.

به ضمانت جهانی برای اجرای مؤثر "اصول اخلاقی طب در مورد نقش پرسنل بهداشتی و بویژه پزشکان در حمایت از زندانیان و بازداشتیان از شکنجه و سایر اعمال یا رفتارهای بی رحمانه و غیرانسانی" که توسط مجمع عمومی سازمان ملل تصویب گردید باید توجه ویژه داشت.

کنفرانس جهانی بر اهمیت سایر فعالیتهای عینی در چارچوب سازمان ملل تأکید میکند با توجه به نیاز به یاری رساندن به قربانیان شکنجه و تضمین راه‌حلهای مؤثرتر برای بازپروری فیزیکی، روانی و اجتماعی قربانیان، ارائه منابع لازم برای این منظور باید از طریق کمتهای بیشتر صندوق اهدایی برای قربانیان شکنجه به سایر فعالیتهای اولویت یابد.

دولتها باید قوانینی را لغو کنند که به افراد مسئول به نقض شدید حقوق بشر مانند شکنجه مصونیت میدهد و همچنین باید موارد نقض را مورد محاکمه قرار داده تا اساس محکمی را برای اجرای قانون پیریزی کنند.

کنفرانس جهانی تأیید میکند که تلاش برای خاتمه شکنجه باید بیش از هر چیز به خودداری از شکنجه تمرکز یابد و بدین ترتیب درخواست میکند پروتکل اختیاری کنوانسیون که هدف آن ایجاد نظام خودداری از شکنجه از طریق بازدید دائمی بازداشتگاهها میباشد هر چه سریعتر تصویب گردد.

مفقود شدن اجباری

کنفرانس جهانی ضمن استقبال از تصویب اعلامیه حمایت از افراد محکوم به مفقود شدن اجباری از کلیه دولتها میخواهد راههای مؤثر قانونی، اداری و قضایی بیابند تا از عمل مفقود شدن اجباری جلوگیری کرده، به آن خاتمه داده و مورد محاکمه قرار دهند. کنفرانس جهانی تأکید میکند که کلیه دولتها موظفند در هر شرایطی هنگامی که تصور شود فردی بالاجبار در حوزه نفوذی آنان مفقود گردیده بازرسی لازم را انجام دهند و در صورت تأیید اتهامات فرد متخلف را مورد محاکمه قرار دهند.

حقوق افراد معلول

1. کنفرانس جهانی تأکید میکند کلیه حقوق بشر و آزادیهای اساسی جهانی هستند و بدون استثناء شامل افراد معلول نیز میشوند. کلیه افراد از بدو تولد یکسان هستند و از حقوق مشترک حیات،

رفاه، آموزش، کار، زندگی مستقل و شرکت فعال در کلیه جنبه‌های اجتماعی برخوردار می‌باشند. بنابراین، هر نوع تبعیض مستقیم یا رفتار تبعیض‌آمیز منفی نسبت به فرد معلول نقض حقوق فرد تلقی می‌شود. کنفرانس جهانی از دولت‌ها می‌خواهد در صورت لزوم قوانینی را برای تضمین برخورداری افراد معلول از این حقوق تصویب یا تعدیل کند.

2. فرد معلول می‌تواند همه جا باشد. باید با نابودی کلیه موانع موجود در اجتماع اعم از فیزیکی، مالی، اجتماعی یا روانی که مشارکت کامل فرد معلول را محدود یا ناممکن می‌سازند به این افراد فرصت‌های مشترک داده شود.

3. کنفرانس جهانی با توجه به برنامه عمل جهانی برای افراد معلول که در سی و هفتمین جلسه مجمع عمومی تصویب گردید از مجمع عمومی و شورای اقتصادی و اجتماعی درخواست می‌کند پیشنهادی "قوانین استاندارد برای یکسان‌سازی فرصت‌ها برای افراد معلول" که در جلسه خود در سال 1993 تهیه شد را تصویب نمایند.

همکاری، توسعه و تقویت حقوق بشر

1. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند فعالیت‌های ملی و بین‌المللی به منظور ارتقاء دموکراسی، توسعه و حقوق بشر اولویت یابند.

2. باید به تلاش‌هایی که به منظور تقویت و تأسیس نهادهای حقوق بشر، تقویت جوامع مدنی جمعی و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر انجام می‌گیرد توجهی خاص شود. در این بافت، درخواست کمک از سوی دولت‌ها برای انجام انتخابات آزاد و عادلانه و از جمله کمک به جنبه‌های حقوق بشری انتخابات و ارائه اطلاعات به عموم در مورد انتخابات از اهمیت خاصی برخوردار است. کمک به تقویت اجرای قانون، ارتقاء آزادی بیان و اجرای عدالت و نیز مشارکت واقعی و مؤثر افراد در فرآیند تصمیم‌گیری نیز به همان میزان مهم می‌باشد.

3. کنفرانس جهانی به نیاز برای تقویت خدمات مشورتی و کمک‌های فنی از سوی مرکز حقوق بشر تأکید دارد. این مرکز باید بنا به درخواست کشورها کمک‌هایی را در خصوص برخی مسائل حقوق بشر ارائه دهد، از جمله در تهیه گزارشات حقوق بشر و در اجرای برنامه‌های عمل منسجم و جامع برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر بخشی از این برنامه‌ها که باید در اختیار کشورها قرار داده شوند عبارتند از تقویت نهادهای حقوق بشر و دموکراسی، حمایت حقوقی از حقوق بشر، آموزش مقامات و

سایرین، آموزش جامع و اطلاعات عمومی با هدف ارتقاء احترام به حقوق بشر.

4. کنفرانس جهانی شدیداً پیشنهاد می‌کند برنامه جامعی در سازمان ملل به منظور کمک به کشورهایی که در حال تأسیس یا تقویت ساختارهای ملی مؤثر در حقوق بشر و اجرای قانونی می‌باشند تهیه شود. چنین برنامه‌ای که توسط مرکز حقوق بشر هماهنگ می‌شود باید بتواند بنابه درخواست دولتها کمک‌های فنی و مالی برای اجرای پروژه‌های ملی ارائه دهد. به منظور بهبود مؤسسات جزایی و تنبیهی، آموزش وکلا، قضات و نیروهای امنیتی حقوق بشر و بهبود هر زمینه فعالیتی مربوط به عملکرد مناسب قانون، این برنامه باید به دولتها کمک کند تا برنامه‌های عمل را برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر اجرا نمایند.

5. کنفرانس جهانی از دبیرکل سازمان ملل درخواست می‌کند تا پیشنهادهایی که حاوی راه‌هایی، برای تأسیس ساختار و روش‌های عملیاتی و ارائه جریانات مالی برای این برنامه هستند، به مجمع عمومی سازمان ملل ارائه دهد.

6. کنفرانس جهانی به کشورها پیشنهاد می‌کند تا امکان تهیه برنامه عمل ملی که راه‌هایی را برای بهبود، ارتقاء و حمایت از حقوق بشر ارائه می‌دهد بررسی نمایند.

7. کنفرانس جهانی حقوق بشر تأکید دارد که حق جهانی و لاینفک توسعه باید طبق اعلامیه حق توسعه اجرا شود. در این بافت، کنفرانس جهانی از تشکیل "گروه کاری موضوعی برای حق توسعه" توسط کمیسیون حقوق بشر استقبال می‌کند و از این گروه کاری می‌خواهد با مشورت و همکاری سایر ارگان‌ها و آژانس‌های سازمان ملل هر چه سریعتر راه‌های جامع و مؤثری را برای از بین بردن موانع در اجرای "اعلامیه حق توسعه" تنظیم کند و راه‌هایی را برای تجلی دادن حق توسعه در کلیه کشورها پیشنهاد کند تا در مجمع عمومی سازمان ملل بررسی شود.

8. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند سازمان‌های غیردولتی و سایر سازمان‌های محلی و اجتماعی در زمینه حقوق بشر نقش اساسی‌تر را در سطوح ملی و بین‌المللی و در اجرای فعالیت‌های مربوط به حق توسعه با همکاری دولتها در کلیه جنبه‌های توسعه‌ای ایفا کنند.

9. کنفرانس جهانی از دولتها و آژانس‌ها و نهادها می‌خواهد تا توان خود را در ارتباط با ساختن نظام حقوقی مؤثر برای حمایت از حقوق

بشر و نهادهای ملی فعال در این زمینه افزایش دهند. بازیگران همکاری در جهت توسعه باید به خاطر بسپارند که توسعه، دموکراسی و حقوق با یکدیگر مرتبط می‌باشند. کنفرانس جهانی خواهان تهیه برنامه‌ای جامع، بانک اطلاعاتی منابع و حضور افراد متخصص برای تقویت اجرای قانون و نهادهای دموکراتیک است.

10. کنفرانس جهانی کمیسیون حقوق بشر را تشویق میکند تا با همکاری کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بررسی پروتکل اقتصادی میثاق بین‌الملل حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را ادامه دهند.

11. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند که تحت نظارت مرکز حقوق بشر برای برنامه‌های خدمات مشورتی و کمک‌های فنی، منابع بیشتری بر پایه تقویت و تشکیل ترتیبات منطقه‌ای به منظور ارتقاء و حمایت از حقوق بشر تخصیص داده شود.

آموزش حقوق بشر

1. از نظر کنفرانس جهانی، آموزش حقوق بشر و اطلاعات عمومی‌لازمه ارتقا و دستیابی به روابط پایا و هماهنگ با سایر اجتماعات و درک، تحمل‌پذیری و صلح مشترک می‌باشد.

2. کشورها باید سعی در ریشه‌کنی بی‌سوادی داشته و آموزش را بسوی توسعه کامل شخصیت انسانی و برای تقویت حقوق بشر و آزادی‌های اساسی هدایت کنند. کنفرانس جهانی از کلیه کشورها و نهادها می‌خواهد حقوق بشر، قانون انسان دوستی، دموکراسی و اجرای قانون را به عنوان درس‌هایی برای آموزش رسمی و غیررسمی ارائه دهند.

3. آموزش حقوق بشر باید حاوی مطالبی از صلح، دموکراسی، توسعه و تحولات اجتماعی طبق ابزارهای منطقه‌ای و بین‌المللی حقوق بشر باشد تا به درک و آگاهی مشترک با توجه به تقویت تعهد جهانی به حقوق بشر منتهی گردد.

4. کنفرانس جهانی با توجه به "برنامه عمل جهانی آموزش حقوق بشر و دموکراسی" که در مارس 1993 توسط گروه بین‌المللی آموزش حقوق بشر و دموکراسی تصویب گردید و با توجه به سایر ابزارهای حقوق بشر به دولت‌ها توصیه می‌کند برنامه‌ها و استراتژی‌های خاصی را تنظیم کرده تا آموزش گسترده حقوق بشر و توزیع اطلاعات عمومی را با توجه خاص به حقوق بشر زنان تضمین کنند.

5. دولت‌ها باید با همکاری سازمان‌های بین‌دولتی، نهادهای ملی و سازمان‌های غیردولتی بطور روزافزون آگاهی افراد را از حقوق بشر و تحمل‌پذیری مشترک ارتقاء دهند کنفرانس جهانی بر اهمیت تقویت "مبارزه اطلاعات عمومی جهانی" سازمان ملل تأکید دارد. این گروه‌ها باید آموزش حقوق بشر را آغاز و از آن حمایت نمایند و بطور مؤثر اطلاعات را در این زمینه میان عموم توزیع کنند. برنامه خدمات مشورتی و کمک‌های فنی سازمان ملل باید پاسخگویی درخواست‌های دولت‌ها برای فعالیتهای آموزش در زمینه حقوق بشر و برای آموزش‌های تخصصی مربوط به استانداردهای ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر و حقوق انسان دوستانه و کاربرد آنها برای گروه‌های ویژه از جمله نیروهای نظامی، مأمورین اجرای قانون، پلیس و پرسنل بهداشتی باشد. همچنین باید به آموزش حقوق بشر سازمان ملل برای ارتقاء، تشویق و تمرکز بر چنین فعالیتهای آموزشی توجه داشت.

روشهای اجرایی و ارزیابی

1. کنفرانس جهانی از دولت‌ها می‌خواهد استانداردهای موجود در ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر را در قوانین داخلی خود ارائه دهند و ساختارهای ملی، نهادها و ارگان‌های جامعه را که در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر مؤثرند تقویت کنند.

2. کنفرانس جهانی "پیشنهاد می‌کند فعالیتهای و برنامه‌های سازمان ملل تقویت شود تا پاسخگویی نیازهای دولتهایی باشد که مایل به تأسیس و تقویت نهادهای ملی خود برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر می‌باشند. کنفرانس جهانی همچنین تقویت همکاری میان نهادهای ملی را به منظور ارتقاء و حمایت از حقوق بشر تشویق می‌کند، بویژه از طریق تبادل اطلاعات و تجربیات و همکاری میان سازمان‌های منطقه‌ای و سازمان ملل.

3. کنفرانس جهانی به ارگان‌های حقوق بشر، جلسه رؤسای این ارگان‌ها و جلسه دولتهای عضو پیشنهاد می‌کند به تلاش‌های خود برای هماهنگی گزارشات و رهنمودهای متعدد برای تهیه گزارش دولتها بر طبق کنوانسیون‌های مربوط به حقوق بشر ادامه داده و دقت داشته باشند که ارائه گزارش کلی در مورد تعهدات هر دولت باعث تسهیل و تأثیر بیشتر تلاش‌هایشان می‌شود.

4. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند کشورهای عضو ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر، مجمع عمومی و شورای اقتصادی و اجتماعی ابزارهای حقوق

بشر موجود و مکانیزم‌ها و روش‌های مختلف را بررسی کرده تا از طریق هماهنگی بهتر میان ابزارها مکانیزم‌ها و روش‌های مختلف با توجه به عدم تکرار وظایف و کارها، کارآیی آنها را ارتقاء دهند.

5. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند فعالیت برای بهبود عملکرد و از جمله ارزیابی ابزارها ادامه یابد با توجه به پیشنهادات زیادی که در این خصوص شده و بویژه پیشنهاد از سوی رؤسای جلسات مربوطه، همچنین باید از روش ملی جامع کمیته حقوق بشر حمایت بیشتر بعمل آید.

6. کنفرانس جهانی به کشورهای عضو ابزارهای حقوق بشر پیشنهاد می‌کند سایر روش‌های اختیاری ارتباطی را مورد بررسی و تأیید قرار دهند.

6 (در ادامه). کنفرانس جهانی نسبت به عضویت متخلفین نقض کننده حقوق بشر ابراز نگرانی داشتند و از تلاش‌های کمیسیون حقوق بشر و "کمیسیون فرعی جلوگیری از تبعیض و حمایت از اقلیت‌ها" برای بررسی کلیه جوانب حمایت می‌کند.

7. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند کمیسیون حقوق بشر امکان اجرای بهتر ابزارهای موجود حقوق بشر را در سطوح بین‌المللی و منطقه‌ای بررسی کند و از کمیسیون حقوق بین‌الملل می‌خواهد به کار خود در مورد دادگاه جنایی بین‌الملل ادامه دهد.

8. کنفرانس جهانی از کشورهایی که تا کنون به عضویت کنوانسیون 1946 ژنو و پروتکل مربوطه نپیوسته‌اند دعوت می‌کند تا ضمن عضویت، در سطح ملی و حقوقی تلاش در اجرای کامل آن داشته باشند.

9. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند پیش‌نویس "اعلامیه حقوق و وظایف افراد، گروه‌ها، ارگان‌های جامعه برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی شناخته شده بین‌الملل" سریعتر تکمیل و تصویب شود.

10. کنفرانس جهانی بر اهمیت حفظ و تقویت نظام گزارشگران ویژه، نمایندگان، متخصصین و گروه‌های کاری کمیسیون حقوق بشر و کمیسیون فرعی جلوگیری از تبعیض و حمایت از اقلیت‌ها تأکید می‌کند تا بتوانند وظایف خود را در کلیه کشورهای جهان انجام داده و منابع لازم انسانی و مالی در اختیارشان گذارده شود.

11. کنفرانس جهانی خواهان نقش فعالتر سازمان ملل برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و در جهت تضمین احترام کامل به حقوق انسان دوستانه بین‌الملل در کلیه موارد درگیری‌های مسلحانه و بر طبق اهداف و اصول منشور می‌باشد.

12. برای تقویت برخورداری از حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باید رهیافت‌های جدیدی را مورد بررسی قرارداد از جمله نظامی برای تعیین پیشرفت در میزان تجلی حقوق میثاق بین‌المللی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی همچنین باید تلاش مشترکی برای تضمین حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی انجام داد.

تداوم کنفرانس جهانی

1. کنفرانس جهانی حقوق بشر پیشنهاد می‌کند مجمع عمومی کمیسیون حقوق بشر و سایر ارگان‌ها و آژانس‌های حقوق بشر نظام سازمان ملل روش‌هایی را برای اجرای کامل و بدون تأخیر پیشنهادات مندرج در سند نهایی کنفرانس بررسی کنند و نیز امکان اعلام دهد تا حقوق بشر سازمان ملل را مورد توجه قرار دهند. کنفرانس جهانی همچنین پیشنهاد می‌کند کمیسیون حقوق بشر سالانه پیشرفت‌های حاصله در این جهت را بررسی نماید.

2. کنفرانس جهانی از دبیرکل سازمان ملل درخواست می‌کند که به مناسبت پنجاهمین سالگرد اعلامیه جهانی حقوق بشر از کلیه دولت‌ها و ارگان‌ها و آژانس‌های حقوق بشر سازمان ملل دعوت کند تا در مورد پیشرفت‌های حاصله در اجرای سند نهایی کنفرانس گزارش بدوی به پنجاه و دومین جلسه مجمع عمومی از طریق کمیسیون حقوق بشر و شورای اقتصادی و اجتماعی ارائه دهند. به همین ترتیب، نهادهای حقوق بشر منطقه‌ای و در صورت لزوم نهادهای ملی و نیز سازمان‌های غیردولتی می‌توانند نظرات خود را به دبیرکل سازمان ملل در مورد اجرای سند نهایی کنفرانس ارائه دهند. باید به ارزیابی پیشرفت حاصله در جهت دستیابی به هدف تصویب جهانی قراردادها و پروتکل‌های بین‌المللی حقوق بشر تصویب شده در چهارچوب نظام سازمان ملل توجهی خاص داشت.